

२१४५

૨૧૪૬

વાયુપુરાણ સટીક.

તથા

તેને લગતી કવિતાઓ.

રચનાર તથા છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

વિરક્ષેત્રવાસી

પરી. અમરનલાલ પીતાંબરદાસ.

તથા

પરી. માણકલાલ મનસુખરામ

દોહરો.

રચના રસીક આ ગ્રંથની વાંચી ધરજો ધ્યાન,
સંદેહ તજીને પ્રીતથી કરજો અમૃત પાન.

નહીઆદ.

સત્યસાગર પ્રેસ.

ક્રિસ્ત ૦-૮-૦

પ્રસ્તાવના.

એક વખત મારા મનમાં એહેવો તુરંગ ઊઠ્યો કે આપણા કુલદેવ શ્રીવાયુદેવતા એ સાક્ષાત દેવરૂપ છે. એવી પ્રખ્યાતી કાંઈ ગાં-મના દશા તથા વીશા વાયડાઓએ પુરતી રીતે મેળવેલી નથી. તેમ કુલદેવની તથા વાયડા સમસ્તની ઊત્પત્તિ કેવી રીતે થયેલી તે વિષે પણ માહિતી મેળવી હશે એમ લાગતું નથી ક્રૂત અસહ્યો આલતી આવેલી રૂઠી મુજબ કુલદેવને માને છે. દેવ છે અગર દેવી છે એ પણ શંકા તમામોના મગજમાં અધાપી સુધી સીરૂ જાણી સવત ૧૯૩૮ ના ચર્ચતર સુદી ૬ ઉપર હું શ્રીવાયડપુર ડીસની કાંપ તરફ થઈ પાટણના મોઢી ભાઈ અમૃતલાલ તીકમલાલની સોખતે ગયેલો તે વખતમાં ત્યાં પાટણના વીશા તથા દશા વાયડા તથા રાધણપુરના વીશા વાયડા આવેલા તે તમામ ભાઈઓની શ્રીકુલદેવ ઉપર સારી રીતે ભગતી. પ્રવીણ થઈ ગયેલીનું જાણી ઉપર દરસાવેલી શંકા તેમનાથી દુર રહેલી છે કે નહીં એ વીધે શોધન કર્તી લાગુજ રહેલી જણાઈ તે ઉપરથી મેં એહેવો વિચાર લીધો કે અવશ્યક આ શંકા દુર કરવી તેને માટે મદદ લેવા મારા પરમ સ્નેહી મેહરબાન ભાઈ-ચુનીલાલ નરભેરામ પાટણના દશાવાયડા એમની પાસે માગણ કર્યું તે એમણે માન્ય કરી આ ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કરવામાં મને ધણી કીમતો મદદ આપી છે વળી વડોદરાના મારી જ્ઞાતના સદચલસ્થ શેઠ છોટાલાલ મનસુખરામ તથા તેમના ભાઈ શેઠ છગનલાલ મનસુખરામ એમની મુલાકાત મેં ક્રૂત કુલદેવની તથા વાયડા સમસ્તની ઉત્પત્તિનું શોધન શી રીતે કરવું તે વિષેનો અભિપ્રાય લેવા કરી, તેજ વખત ઉપરનો તમામ પ્રસંગ તેમને સમજાવતાં શેઠ છગનલાલ મનસુખરામ આ સખ્સ શ્રીમદભાગવતની વાક્યગારીમાં ધણા પ્રવીન અને હુમેશ શ્રીમદભાગવતનું રટણ કરનારા તેથી યોતે બેઠી ભાઈઓએ એકમતથી નિશ્ચય કરી અભીપ્રાય આપ્યો કે વાયુપુરાણ નામનો ગ્રંથ મેળવી શોધન કરશોતો તમારી જે જે શંકાઓ આ વિષયમાં હશે તે તમામ દુર થઈ જોઈએ એવા ખુલાસા મળી આવશે.

એવો અભીપ્રાય મળવાથી શ્રી વાયુપુરાણ નામના ગ્રંથનો શોધ કરવા વડોદરાનો ભટ મેવાડા આજણ વ્યાસજી ગાયરધન કાલીદાસને કહેલું તે ઉપરથી તેમણે ગ્રંથ સંપાદન કરી તેમાંની સંપૂર્ણ

કથા આરીક રીતે શોધન કરી અમોને કહી સંભળાવી તેના અંદરથી હું જેવી રીતે ખુલાસા લેવા ધારતો હતો તેવીજ રીતે મલી આવ્યાછે.

એકંદર શ્રીવાયુપુરાણ એ શ્રવણ કર્યું તેથી કુલદેવની તથા વાયડા સમસ્તની ઉત્પત્તિ તથા બીજી ઘણાઅંક પ્રકારની રાંકાઓ વીધે મારા મનનો નિશ્ચય થઈ ગયોછે એટલા ઉપરથી તમામ દેશાવરો ના વીરો તથા દશાવાયડા તથા વાયડાબ્રાહ્મણોનો નીશ્ચય થયો

જેઈએ તેનેમાટે આ વાયુ પુરાણ નામનો ગ્રંથ ટીકા સાથે

છપાવી બહાર પાડવાનો મારો વચ્ચાર વડોદરાના સદ્ગ્રહસ્થ શેઠ છોટાલાલ મનસુખરામ તથા શા. માહુલાલ ઘેલાભાઈ તથા પાટણના મારા પરમ મિત્ર શેઠ ચુનીલાલ નરભેરામ દશાવાયડા તથા શેઠ નાગરદાસ રણછોડદાસ આયુર્વાજા તથા શેઠ નાહાલચંદરામ ઉમદરામ ડીસાકાંપની તીર્થેરી કાગદાર તથા શેઠ જોડાલાલ કુબેરજી ડીસાકાંપમાં કમિસરો હોદ્દીશના રાઈડર તથા ભાઈ અમરતલાલ તીકમલાલ હીસા કાંપના તથા મોદી ભીખા નરસઈદાસ પાટણના તથા સંખેડાના શેઠ પ્રણવલભ મુળજી એવળ સાહેબોને જણાવતાં તેમણે માન્ય કરી મને આ ગ્રંથ બહાર પાડવામાં ઘણી એક મદદ આપીછે, તેથી હું તેમનો ઘણો ઉપકાર માનુધું

વાયુપુરાણનો ગ્રંથ સંસ્તકૃ હોવાથી તેનું ભાષાંતર કરવા માટે મારા સ્નેહી ભટ દામોદર જગન્નાથ અવધીય ટોલકીયા બ્રહ્મણની મારફત તેમની ન્યાતનાં પુરાણી વશંતરામ કુબેરજીને બોલાવી તેઓની પાસેથી આ ગ્રંથનું ભાષાંતર કરાવ્યું છે.

આ વાયુ પુરાણ નામનો ગ્રંથ ટીકા સાથે. તેના અંદર કુલદેવની ઉત્પત્તિનો તથા બીજા ગરબા તથા તથા વાયડાઆખ્યાન સહના ગ્રંથ રચી, તમામ વાયડા સમસ્ત ભાઈઓને આ ગ્રંથની માહિતી મેળવી લેવા દરેકને એક એક ગ્રંથ આપવા ફરજ રાખુ છું માટે મને આશાછે કે આ ગ્રંથનો ફેલાવ થવામાં સ્વજ્ઞાતી ભાઈઓ ચોગ્ય મદદ આપી માહુરી મેહેનતને બર આણશે.

તારીખ. ૧ માહે જાનેવારી સન ૧૮૮૪

પરીખ અમરતલાલ પીતાંબરદાસ.

ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કર્તા

કુલદેવીની સ્તુતીનો ગરબો.

- ગારધારીરે વાનકહુ વિચારો. એ રાગ.
 શ્રીવાયુ દેવારે અર્જ કરતે સ્વીકારો,
 મન ધ્યાન ધરીને વિચારો. ૧
- પ્રભુ મારારે જાણી કરોને તમારો,
 દ્વેષ દુર કરોને હમારો. ૨
- જુલ. હુંતો દર્શનથી સુખીયારો,
 દુઃખ દુર કરો તમે તારો;
 પ્રભુ હાથ સદાય અમારો,
 કુલ દેવાજીરે સુધય પુધય વધારો. મનધ્યાન. ૧
- રૂપી કસબરે થાપી તમાના પાતા,
 દિતીમાંત જીવી સતી સીતા. ૧
 તમે કુળનારે વંશ વૃધી કરીતા,
 તમે સંધુને અમે સરીતા. ૨
- જુલ. જુગલ રૂપ પ્રતાપ તીહારો,
 હમને લાગે ભક્તો સારો;
 અમે ભક્તને આસ તમારો
 વાયુ દેવાજીરે તાપ હરોને હમારો. મનધ્યાન. ૨
- રૂપ વાડવેરે તપ કરૂ અમ માંટે,
 તમે આવી મદયા તેને સાટે. ૧
 સ્નાન કરીયુરેમાઠી વાળ્ય ને ઘાટે,
 પુજા ધારી બેઠાછો પાટ. ૨
- જુલ. જુગલ જાણિછે આત્મ હમારો,
 પ્રસન્ન થઈને અર્જ સ્વીકારો;
 અર્જ કરેછે ભક્ત તમારો,
 કુળ દેવાજીરે પ્રસન્ન થઈ જન તારો મનધ્યાન ૩
- કરજોડીને માંગુ તમારી પાસે,
 સદા રાખો કરી તમ દાસે. ૧
 અમે રહીયેરે સદા તમારી ત્રાસે,
 તમ દ્રષ્ટીથી દુઃખડાં ત્રાસે. ૨
- જુલ. પાએ લાગેછે ભક્ત તમારો,
 તમે કરો જાળલથીન્યારો;
 ભક્ત ને જાણોછો અતી પ્યારો,
 વાયુ દેવાજીરે દાસ લલુ તમારો. મનધ્યાન ૪

શ્રી વાયુપુરાણ નામનો ગ્રંથ ટીકા સાથે પ્રારંભ.

એક વખતને સમય રૂપીઆ માત્ર બ્રહ્માપાસે ગયા, અને નત્ર એ હેવી વાણીથી વધા કે. આ કલયુગમાં અમારે વીરામ કરવાસા રૂ પ વિભ સ્થાનક અમોને કલ્પીયુગ બાધ ન કરીરાકે એવી જગા બતાવો.

આવુ રૂપીયોનુ વાક્ય સાંભલી બ્રહ્માએ મનવડે એક ચંક્ર (પંડ્યું) ઊત્પન્ન કર્યુ અને તે દેખાડી બોલ્યાકે આ ચક્રને હું અહીંથી ગરબ-ડાવું તેની પાછળ તમો જાવ અને એ ચક્ર જે સ્થાનકમાં ભાગીપડે ત્યાં-તમો વીરામ કરી રહેજો એટલે તમોને કલ્પીયુગ બાધ કરશે નહીં.

હેવી રીતેકહીને ચક્ર છોડ્યું તે ચક્રની પાછલ રૂપીયો માલ ગયા હેવામાં તે ચક્ર એક સ્થાનકમાં પડી ભાગીગયું તેજ સ્થાનકમાં રૂપીયો માલ વીરામ કરી બેઠા એ સ્થાનકનું નામ નૈમીસાક્ષેત્ર એટલે પંડ્યા આ કારી ચક્ર નું નામ નૈમીતે એ સ્થાનકમાં ભાગી પડ્યું માટે નૈમીસાક્ષે-ત્ર નામ એ સ્થાનકનુ પડ્યુંછે તે જગાએ રૂપીયો માત્ર લોમ હર્ષણના પુત્ર સુત પુરાણીના વાક્યેથી તમાંમ દેવની કથાઓ શ્રવણ કરતાહતા.

વાયુદેવની ઊત્પત્તી રી રીતે થઈ તે કથા રૂપીયોના પ્રશ્નથી સૂત પુરાણી કેહેછે.

॥ શ્રીગણેશાયનમઃ ॥

અધ્યાય ૧ લો.

નૈમિષેનિમષક્ષેત્રેસૈનિકાધ્યામુનીશ્વરાઃ

લોમહર્ષણમાસનિપવૃત્તુઃપરયામુદઃ ॥ ૧ ॥

અર્થ.—નૈમીસાક્ષેત્રમાં રહેલા સૈનિકાદી રીંચીઓ બેઠેલા સોમ હર-સણના પુત્ર સુત પુરાણીને પરમ હર્ષે કરી પુછવા લાગ્યા. ૧

રુષ્યઽચુઃ—સૂતસૂતમહાભાગજીવત્વંશરદઃસતં ॥

શ્રાવિતાસ્મોવયંવિદ્વન્કથાઃપરમપાવનાઃ ॥ ૨ ॥

રૂપીઓ બોલ્યા, મોટા ભાગવાલા હે સુત! તમે સોવરસ મુધી જીવે હે વીદ્વત પરમ પવીત્ર હેવી કથાઓ હમને સંભોળાવી. ૨

દેવાનાંદાનવાનાંચયક્ષાણામથરક્ષસા ॥

પિસાચોરગનાગાનાંસંભયઃકથિતસ્ત્રયા ॥ ૩ ॥

અર્થ—દેવ, દાનવ, યક્ષ, રાક્ષસ, પીશાચ, ઊરમ, તાગલોક, તે

મની ઊતપતી, તમે, સંભલાવી,

નવાયોઃકથિતોત્પત્તિઃસર્વલોકેશ્વરસ્યા ॥

તાંકીર્તયવિશાલાક્ષદૈત્યેયસ્યમહાત્મનઃ ॥ ૪ ॥

અર્થ—હેમોટા, નેત્રવાલા, શુન, સર્વલોકના પ્રભુ, ને દીતીના પુત્ર
મહાત્મા વાયુદેવની, ઊતપતી તમે કહી નથી. ૪

દિત્તાઃપુત્રઃકથંતાતદૈવત્વમુપજગ્મિવાન ॥

સ્તત્કીર્તયવિશેષેણવિસ્મયોસ્તિમહાનૃહિનઃ ॥ ૫ ॥

અર્થ— હે આપ દીતીના પુત્ર દેવપણને કેમ પામ્યો તે મોટા
મને વીસ્મયછે. માટે વીસ્તારથી એની ઊતપતી અને સંભલાવો પ

શ્રુતાતેષાંહિવચનંસૂતઃપ્રોવાચસાદરં ॥

નમસ્ક્રસ્યમુનીન્સર્વાન્શ્રુયતાંદ્વિજસત્તમાઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ—તે રૂશીઆનુ વચન સાંભલી મુત પુરંણી રૂશીઆને
નમસ્કાર કરી આદર, સહીત, બોલ્યા હુઆમણે સાંભળો. ૬

પુરાંણવિષયઃશ્રાયંકથયામિયથાશ્રુતં ॥

વ્યાસસ્યવચનાત્સર્વકથયામિસુવિસ્તરં ॥ ૭ ॥

અર્થ—વીઆસના વચનથી જે પ્રમાણે મેસાં ભળેલુ તે પ્રમાણે
વીસ્તાર સહીત, પુરાણ, વીચય હું કહુ છું ૭

પુરાક્રતયુગેવિપ્રાઃસનકાદ્યામુનિશ્વરાઃ ॥

બ્રહ્મણોમાનસાઃપુત્રાઃસર્વેષામપીપુર્વજા ॥ ૮ ॥

અર્થ—પુરવે સત યુગમાં મુનીઓમાં શ્રેષ્ઠ ને પ્રમાના માનસી પુ-
ત્ર અને સર્વના પુરવળ એવા સનકાદી રૂશીઆ વૈકુંઠમાં ગયા, ૮

જગ્મુર્વૈકુંઠાનિલયંદર્શનાકાંક્ષિણોહરેઃ ॥

દ્વાર્ષૈર્નિષિદ્ધાસ્તેદ્વારેતદારુષ્ટાઃમહત્તરાઃ ॥ ૯ ॥

અર્થ—ભગવાનના દરસનની ઈછાવાલા સનકાદી ભગવાંનનાં મંદીર
માં પધાર્યા ત્યારે દ્વારપાલે તેમને રોક્યા તેથી બણે કાપ પામ્યા, ૯

શેપુર્દ્વારનિષેદ્ધારંજયંચવિજયંતથા ॥

યુવયોર્વિષમાબુદ્ધિર્વર્ત્તેતેદ્વારવાસિનોઃ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—અરકાવનારા જ્યને વીજ્યને સનકાદીકે આપ દીધો,
અને બોલ્યા કે ભગવાનના દ્વારમાં રેનારા, તમારી આવી વીસમ
બુદ્ધી કેમછે, ૧૦

નયત્રવિષમાબુદ્ધિર્વિચરતેવિષ્ણુમંદિરે ॥

તસ્માદ્ભવેતામમુરૌદુદ્ધરૌલોકકંટકૌ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:—આ ભગવાનના મંદીરમાં કાંઈની વીસમ બુદ્ધી નથી, માટે તમે લોકને પીડા કારક હેવી અમુગ યોનીને પામો. ૧૧

વિષ્ણુનાનિહતૌભૂયોપ્રાપ્સેતાંનિજમંદિરં ॥

જન્મભિસ્તિતયૈર્મૂઢોવિપ્રમાનવિહંસકૌ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:—હેમુખો! આમણુ અપમાન કરનાર તમે વીશ્ણુથી ના-શપામી ભણ જનમે કરી આ વૈકુંઠ લોકને પામશો; ૧૨

ઉત્કમાત્રૌહરે:સ્થાનાદ્દૃષ્ટૌતૌકનકૌજ્વલૌ ॥

દિસાસ્તનયનાંપ્રાપ્તૌકશ્યપાન્મુનિસત્તમાત્ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:—એ સનકાદીકના કહેવા માલમાં વૈકુંઠથી બ્રહ્મ થએલા મુવરણ સરખા ઊજવળ જ્યને વીજ્ય મુનીઓમાં ઉત્તમ એ-વા કશ્યપ થકી દીતીની પુત્રતાને પામ્યા ૧૩

જાતમાત્રૌતૌતૌદુષ્ટૌસર્વલોકભયંકરૌ ॥

પીડયામાસતુ:શીર્ષદેવાન્સર્પિન્મુનીનનરાન્ ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:—દીતીને ત્યાં ઉત્પન્ન થતામાંજ સર્વ લોકને ભય કરનાર દુષ્ટ એવા તે દેવ કરી આમણુ સર્વ લોકને પીડવા લાગ્યા; ૧૪

તાભ્યાંસંપીડિતાલોકાવિશ્વો:શરણમાગતા: ॥

દુઃસ્વંનિવેદયાંચક્રુ:દુઃસ્વિતાસ્તેમુરાદિકા: ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:—તે દૈતાએ પીડેલા સર્વ લોક વીશ્ણુને શરણ ગયા ને દુખીત એવા તે પોતાનુ સર્વ દુખ કેવા લાગ્યા; ૧૫

તેષાંવાક્યંસમાકર્ણ્યવારાહંરૂપમાશ્રિત: ॥

ક્ષિત્યુદ્ધારવિહારેણનિજઘાનમહાસુરં ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:—તેમનુ વચન સાંભળી ભગવાન, વરાહનુ રૂપ લેઈ પ્રથવી ને રસાતલમાંથી બાહાર કાઢી દુષ્ટ હીરણીઆક્ષને માર્યો. ૧૬

હિરણ્યાક્ષમહાવિર્યરુધાનંદેવકંટકં ॥

દુઃસ્વહીનંજગત્ક્રસંક્રતાસ્વંભુવનંયયૌ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ:—મહાપરા ક્રમી અને દેવને કાંટા રૂપ હીરણીઆક્ષ દે-ત્યને મારી સમગ્ર જગતને દુખ રહીત કરી ભગવાન પોતાના સ્થા-કે ગયા, ૧૭

તસ્યાશ્રાતાગ્રજોવીરોહીરણ્યકસીપુર્વલા ॥

તપસ્તપ્યન્મહત્તતીવ્રલોકાનામહત્તિહ્યા ॥ ૧૮

અર્થ:—તે હીરણ્યકસીને મોટોભાઈ મહાબળવાન હીરણ્યક-
સપુ લોકને પીડા કરવા માટે મંદ્રાચળ પર્વતમાં જઈ મોટીતોવ્ર ત-
પશ્ચર્ય કરવા લાગ્યો- ૧૮

‘બ્રહ્માપ્રસન્નઃપ્રદદૌવરંલોકભયાવહં ॥

લબ્ધ્વાવરંદુરાધર્ષોઃપીડયામાસભૂતલાં ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:— પ્રસન્ન થએલા બ્રહ્માએ સર્વ લોકને ભય કરનાર હે-
તુ વરદાન આપ્યું, તે વરદાન પામી દુસ્ત એવો એ હીરણ્યકસપુ દે-
ત સરવને પીડવા લાગ્યો. ૧૯

ઈંદ્રાસનેસ્વયંસ્થિત્વાદિકપાલાંનકરોત્સ્વકાન

યમમાર્ગંસુબુજેરુષિમાભાગાસ્તથાપરાન્ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:—સ્વર્ગમાં જઈ ઈંદ્રાસને બેસી સમજાવ, દીગપાલને યોતાને
વસ કર્યા ને યજ્ઞના ભાગ, રૂશીના ભાગ યોતે ભોગવવા, લાગ્યો ૨૦

તદાસંપીડિતાલોકાઃવિઙ્નોઃશરણમાગતાઃ ॥

ચકુર્નિર્વેદયાંદુઃસ્વંદૈત્યરાજસમુદ્ભવં ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:—ત્યારે પીડાયેલા સર્વ લોકો વીરનુને સરણે જઈ દૈત્ય
રાજથી ઉત્પન્ન થએલા ભયને કહેવા લાગ્યા, -૨૧

શ્રુત્વાતેષાંહિવચનંવિઙ્નુઃપ્રોવાચસાઘ્યરં ॥

યદાસ્વપુત્રંમદ્ભક્તંદ્રોષતેદુષ્ટચેતનઃ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:—સર્વ લોકનુ, વચન સાંભળી ભગવાન ઉતાવળા બોલ્યા,
કે હે લોકો જ્યારે એ દુષ્ટ દૈત્ય યોતાનો પુત્ર અને મારો ભક્ત,
પ્રસાદને જ્યારે પીડશે ત્યારે હું તેને મારેશ ૨૨

હનિષ્યામિતદાદુષ્ટંવરદાનેનદર્પિયતં ॥

ઇત્યુક્તાસ્તેયયુઃસિઘ્નદેવાઃસર્ષિપુરોગમાઃ ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:—બ્રહ્માનુ વરદાન પામ્યો છે તોપણ એ દુષ્ટને હું મારેશ
હેતુ ભગવાનનુ વચન સાંભળી સર્વ લોક દેવરૂશીને આગળ કરી,
યોતયોતાને સ્થાન કે ગયા. ૨૩

સૂતઙવાચ-કદાચિદ્દેસરાટપુત્રંલાલ્યમ્નંકસ્થિતઃ ॥

ગુરોઃસમસંયપ્તચુંબયિતામુર્વાબુજં ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:—સુત કહેછે, કાઈક સમયે દેત્યનો રાજા હીરણ્યકશપુ.
પોતાના પુત્રને ખોળામાં બેસાડી રમાડે છે તે ગુરૂના સમક્ષ પોતા-
ના પુત્રના મુખને ચુંબન કરી પુછવા લાગ્યો. ૨૪

હિરણ્યકાશિપુઃપુત્રંલાલયનવાક્યમબ્રવીત્ ॥

કિમધીનંત્રયાપુત્રકથયસ્વમમાધુના ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:—હીરણ્યકશપુ પોતાના પુત્રને રમાડતાં બોલ્યો કે હું
પુત્ર તુ શું બોલ્યો તે મને કહે. ૨૫

પિતૃર્વાક્યમધાકર્ણ્યલ્હાદોદિવ્યદર્શનઃ ॥

પ્રોવાચપ્રણતોવાઙ્મીવિનયાનતકથરઃ ॥ ૨૬ ॥

અર્થ:—પોતાનું વચન સાંભળી દીવ્ય જનુ દરસન છે તે નમ્ર-
તાથી ડોકી નમાવી વાણીને બીમે રાખી નમ્ર એવા પ્રસાદ બોલ્યા ૨૬

હરેર્નામમયાતાતપઠ્યતેપ્રસહંવરં ॥

નનસ્માદધિકંમન્યેનામ્નોધીતંમહત્તરં ॥ ૨૭ ॥

અર્થ:—હું પીતા શ્રેષ્ઠ હેવું ભગવાંતનું નામ નીરંતર હું બ-
હુધું ને તે ભગવાનના નામથી ભજવાનું મોકું કંઈ પણ માનતો
નથી. ૨૭

શ્રુત્વાપુત્રસ્યવચનંપ્રોવાચસુરપુંગવાન્ ॥

હન્યતાંહન્યતાંપાપંકુલાભયકરંમૃતં ॥ ૨૮ ॥

અર્થ:—હીરણ્યકશપુ પુત્રનું વચન સાંભળી દેત્યને કહેવાલાગ્યો
કે પાપીષ્ઠ અને કુળમાં રાગ રૂપ આપુત્રને મારો મારો. ૨૮

જઘ્નસ્તંદાનવાઃદુષ્ટાઃપ્રહારૈરતિદારુણૈઃ ॥

વિક્રાંતિતસ્યેદહેષુનચક્રુસ્તેભયંકરાઃ ॥ ૨૯ ॥

અર્થ:—દેત્યરાજનું વચન સાંભળી દુષ્ટ દેત્યો દારૂણ શસ્ત્રો-
એ કરી મારવા લાગ્યા, પણ ભયંકર દેત્યો પ્રસાદના દેહને કંઈ પ-
ણ પીડા કરી સક્યા નહી. ૨૯

અતિર્નિર્બંધતોબાલંહંતુંતાતોયદામવત્ ॥

તદાસ્તંયંવિનિષ્પાત્યનારાસિંહવપુર્ધરઃ ॥ ૩૦ ॥

અર્થ:—અત્યંત બળાતકારથી પુત્રને મારવા ઉદ્યોગ કર્યો ત્યા-
રે સ્તંભમાંથી નરસીંહ રૂપે ભગવાન પ્રગટ થયા. ૩૦

વિશ્નુર્જઘાનસમરોહિરણ્યકાશિપુંબલ્લી ॥

દૈત્યેદ્રંતસ્મૃતંચક્રેદેવદાનવપૂજીતં ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:—ભગવાન નરસીહૃષિે ભગવાન હીરણ્યકશ્પુ દૈત્યને સંત્યામમાં માર્યો ને તેના પુત્ર પ્રલાદને દેવને દાનવને પુજ્ય હેવુ રાજ્ય તેવીશે અભીશક દરેા. ૩૧

નિહતંનીસમ્યતનયંકુનયંમુભૃશંરોદદ્રુહિણાત્મજજા॥

નનુકંશ્યપઃસ્વહિર્ષીમહતીપ્રતિબોધયન્પ્રિયતરૈવચનૈઃ ॥ ૩૨ ॥

અર્થ:—અનીતી વાળા પોતાના પુત્રને મારેલો સાંભળીને દીતી ધાણક રૂદન કરવા લાગી ત્યારે કશ્યપે રૂશી પોતાની માટી સ્ત્રીને મુંદર લાકડે કરી બોધ કરવા લાગ્યા. ૩૨

ગતિરાસ્તિદેવમનુજાંવિહિતાવિધિનાનૃતાંસમાયિતંક્ષમતૈ

નહિવિશ્નુવાસવવિરંચીમુશ્વીઃકિમુતાપરેનિધનવક્રગતાઃ ॥ ૩૩ ॥

इतिश्रीवायुपुराणेवायोत्पत्ताप्रथमोऽध्यायः

અર્થ, હે સ્ત્રી! ભાગ્યે નીમેલી ગતી દેવ મનુસ્ય સર્વને છે તે ને નાશ કરવાને ભગવાન, બ્રહ્મા, ઈશ્વર પણ સમર્થ નથી તો કાળનાં મુખમાં રહેલાબીજામનુસ્યાદો ક્યાંથી સમર્થહોય. પ્રથમે અધ્યાયઃ

અધ્યાય ૨ પ્રારંભ.

સૂતરવાચ—भर्तुवाक्यमथाकर्ण्यदितिर्दुस्वसमान्विता

प्रोवाचप्रणतोभूमौभर्तुश्शुषणेरता ॥ ૧ ॥

અર્થ:—સૂત કહેછે, પોતાના સ્વામી કશ્યપનુ વચન સાંભળી દુઃખ યુક્ત પોતાના સ્વામીની શીવામાં તતપ્તર એવાં દીતી નન્ન થઈ બોલ્યાં. ૧

तनयौनिहितौनाथविश्वनाप्रभविश्वनुना ॥

अपुत्रार्हकथंस्वामिन्स्छातुंसक्रोमिभूतलै ॥ ૨ ॥

અર્થ:—હે નાથ સમર્થ હેવા વીશ્વને મારા પુત્રને માર્યો તે પુલ્લ વનાનીહું હે સ્વામી આ લોકમાં રહેવા સમર્થ કેમ થક. ૨

नसांतितनयायासावंध्यास्ताहिप्रकीर्त्तिताः ॥

नतासावंदनंकाश्चित्प्रातरैवावलोकते ॥ ૩ ॥

અર્થ:—હે સ્વામી જે સ્ત્રીયાને પુલ્લ નથી તે વંજા કેવાય અને તે-મના મુખને સંચારમાં કેઈ પણ જીવે નહી. ૩

તસ્માદેહિસુતંબ્રહ્મન્મનોદુઃસ્તનિવારણં ॥

મહાબલમહાવીર્યદેવરાજસર્મરણે ॥ ૪ ॥

અર્થ—તે માટે હે સ્વામી મારા મનનુ દુષ્પ નીવારણ કરે હોવે
મહા પરાક્રમી ને સંગ્રામમાં ઇંદ્ર સરખા પુત્રને આપો. ૪

સૂતઙ્ગવાચ—શ્રુત્વાતસ્યાસ્તુવચનંકર્યપઃકરુણાકરઃ ॥

પ્રોવાચપ્રણતાંપ્રેષ્ટાંવિનયનાતર્કધરાં ॥ ૫ ॥

અર્થ— સુત કહેછે; દયાના સાગર કસ્યપે રૂચી દીતીનુ વચ. ૧
સાંભળી નમ્ર હોયો પોતાને ધણી વહાલી દીતીને કેવા લાગ્યા. ૫

વ્રતંચેત્કુરુષેષુભ્રુસંવત્સરમતંદ્રિતા ॥

તદાતેભાવિતાપુત્રોદેવદાનવદર્પ્પહા ॥ ૬ ॥

અર્થ— હે રૂચી અગ્રદ્વીવાળી સ્ત્રી એક વરસ પશ્યંત આળસ
રહીત થઈ વ્રત કરેતો દેવદાનવના અભીમાન ઉતારે હોવે પુત્ર થાય. ૬

શ્રુત્વામર્તુઃસુવચનંદિતિપ્રોવાચસત્ત્વરા ॥

વ્રતંકથયવિપ્રર્ષેકરિષ્યામિયથોદિતં ॥ ૭ ॥

અર્થ— સ્વામીના વચનને સાંભળી ઉતાવળી દીતી કહેછે. હે
સ્વામી તમે કહેશો તે પ્રમાણે હું વ્રત કરીશ. ૭

દિત્યાવચનમાકર્ણ્યકર્યપઃકરુણાકરઃ ॥

વ્રતંપ્રોવાચવિધિનાવેદવિશ્વિયથોદિતં ॥ ૮ ॥

અર્થ— દીતીનુ વચન સાંભળી દયાના સમુદ્ર કસ્યપ વેદને જા
ણનારોએ કહેલુ વ્રત યથા શાસ્ત્ર વીધીયે કરી કહેવા લાગ્યા. ૮

માર્ગશીર્ષેડમલેપેક્ષપ્રતિપાદિવસેશુભે ॥

ગૃહિણયાત્નિયમાન્યુર્વવ્રતાવોદ્વિયથોદીતાન્ ॥ ૯ ॥

અર્થ—માગસર માસમાં અજવાળીઆના પડવાને દીવસે પ્રથમ
વ્રત જાણનાર પુરુષોએ કહેલા નીયમછે તે ગ્રહણ કરવા. ૯

નસ્પૃશેર્દસજાનકાશ્ચિન્નસ્પૃશેચ્ચરજસ્વલાં ॥

વંધ્યાંવંધ્યસ્પૃશેન્નેવસૂતિકાંપુત્રઘાતિર્નાં ॥ ૧૦ ॥

અર્થ— કોઈ નીચ વરણને અડકવુ નહી. રજસ્વલા સ્ત્રી, વંધ્યા-
વંધ્ય વસ્તુ પ્રમુતાકા પુત્ર હત્યારીને અડકવુ નહી. ૧૦

નાલપોષિદુરંવાક્યંક્રોધંનિંદાંપરિત્યજેત્ ॥

જીર્વાર્હિસાનકર્ચવ્યાયુકામત્કુળકાદિકાન્ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-કોઈ દીવસ કરોર વચન બોલવું નહીં ક્રોધ ને નોંદા કરવી નહીં જીવ હીંસા કરવી નહીં જી માંકણને મારવો નહીં. ૧૨

પ્રાતઃસ્નાનંસદાકાર્યંધૌતવાસાસદાભવેત્

દેકવારંહવિષ્યાશ્નવાગ્યતાભોજનંચરેત્ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:-હમેશાં સવારમાં નાવું ને નીરંતર ઘોઘેલાં વસ્ત્ર પહેરવાં એકવાર હૃદયસ્થાન જમવું, જમનાં બોલવું નહીં. ૧૨

(હોમવાની વસ્તુ ગળી જવ ચોખ્ખા વીગરે)

મૂત્રેપુરીષેયદ્વસ્તંતદ્વસ્ત્રહિપરિત્વજેત્ ॥

નિત્યંધૌતાંઘ્રિવસનાનિત્યંમંડનમંદિતા ॥

કુકુમંકજ્જલંનેત્રેશીર્ષેશ્ચત્પ્રધારયેત્ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:-પેશાબ કરી આવેલું તે દીશાએ જઈ આવેલું વસ્ત્ર પહેરું નહીં. નિત્ય ઘોઘલાં વસ્ત્ર ને ઘોઘલા પગ રાખવા, ને નીત્ય અલંકાર ધારણ કરવા. કપાળે કંકુ આંખે કાજળ નીત્ય રાખવું. ૧૩

સમૃત્કાંસિયંનિત્યંમંડયેત્મંડનાદિભિઃ

કંકુમંકજ્જલંદદ્યાત્શક્ત્યાદદ્યાસુભોજનં ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:-સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીને અલંકાર વડે શોભાવવી અને સુંદર, કંકુ, કાજળ, આપવું ને શક્તી પ્રમાણે સારા ભોજનના પદાર્થ આપવા. ૧૪

નોદકુશિરાસ્વપેત્તલ્પેનોછિષ્ટાનૈવનમ્રિકા ॥

નસંધ્યાયાદિવાનૈવમંચકેશયનંચરેત્ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:-ઉતર દીશા તરફ માથું કરી સુવું નહીં; ખાટલે સુવું નહીં અપવીત્ર ને નગ્ન રહેવું નહીં. સંધ્યા કાળે ને દીવસે પણ ખાટલામાં સુવું નહીં. ૧૫

एवंव्रतंयाકुरुतेवर्षमात्रंभुचिस्मिता ॥

तस्यापुत्रोभवेन्नूनंसर्वोक्रष्टःशोभानने ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:-આ પ્રમાણે પવીત્ર હાસ્યવાળી જે સ્ત્રી વરસ દીવસ સુધી આ વ્રત કરે છે તેના મુખવાળી દીતી તેને સર્વથી શ્રેષ્ઠ પુત્ર થાય. ૧૬

भर्तुर्वचनमाकर्ण्यदितिसंहृष्टमानसा ॥

દેશંદર્શયમેષુપ્યંસ્થિતાયત્રવ્રેતંચરેત્ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—સ્વામીના વચન સાંભળી મનમાં હું રસ પાંખી દીતી કહે છે કે જ્યાં આ વ્રત થાય તેવો પવીત્ર દેશમને દેખાડો ૧૭

સુષુદેસેવ્રતંચર્ણિસુશીઘ્રફલદંભવેત્ ॥

તસ્માત્કયયમેશિવ્રદેશંદેવાવિમૂષિતં ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—પવીત્ર દેશમાં કરેલું વ્રત જલદીથી ફળ આપનારૂં થાય છે માટે, સારા દેવ લોકના નીવાસ જ્યાં હોય તેવો પવીત્ર દેશમને કહેા. ૧૮

શ્રુત્વાદિત્યાસ્તુવચનંવિચાર્યમનસાંતરે ॥

કશ્યપઃકરુણાસિંધુઃપ્રોવાચપ્રણતાંપ્રિયાં ॥ ૧૯ ॥

અર્થ—આ પ્રમાણે દીતીનાં વચન સાંભળી દયાના સમુદ્ર ક-સ્થપૃષ્ઠી મનમાં વીચારી યોતાને ઘણી વહાલી એવી સ્ત્રી પ્રત્યે બોલ્યા ૧૯

કશ્યપઃવાચ—શ્રુણુમદ્રેપ્રવક્ષ્યામિદેશાનામુત્તમોત્તમં

મદ્રસૌવીરધન્વાનાંસંધૌસુરવિનિર્મિતા ॥ ૨૦ ॥

કશ્યપુ કહેછે—હું કહ્યાણ રૂપસ્ત્રી દેશમાં ઉત્તમ એવાદેશને હું કહું તે સાંભળ મદ્રદેશ સૌવીરદેશ, ધન્વદેશ તેના સાંધામાં દેવ લોકેનીમેલી એક વાટીયા છે. ૨૦

વાટિકાવિપુલારમ્યાવરવાપિવિમૂષિતાઃ

વસંતિમાંતરોયત્રસર્વલોકેસુસ્વાવહાઃ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—મોટી વીથાળ એવી વાટીકા છે ને ત્યાં અત્યંત સુસૌભીત વાવ પણ છે જે સર્વ લોકને સુખ આપનારી માત્રીકા તેમાં વસેછે ૨૧

વહવાદિસસંજ્ઞોસ્તિભગવાનાત્રેનદનઃ

ચત્વારઃસંતિવૈકુંઠાઃવિમુરુદ્ધવિનિર્મિતાઃ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ—ત્યાં અત્રીરૂપીના પુત્ર સમર્થ વાડવાદીત્ય નામે રૂપી રહેછે ને ભગવાન ને મહાદેવના કરેલા ચાર કુંડ ત્યાં છે ૨૨

બ્રહ્મકુંઠોસ્તિવિક્ષ્યાતોમુર્યકુંઠોસ્તિપાવનઃ

વાણમંગાસ્તિનિકટેયોજનાર્થેમહત્તરા ॥ ૨૩ ॥

અર્થ—વીખ્યાત એવો બ્રહ્મ કુંડ છે ને પવીત્ર એવો મુર્ય કુંડ છે

ને ત્યાં અરધા યોજનને છેટે મોટી બાણગંગા છે. ૨૩.

यस्यास्नातो नरः सध्यः सर्वपापविमोचितः ॥

तर्पिताः पितरो यांति पितृ लोकमनामयं ॥ ૨૪ ॥

અર્થ—તે બાણગંગાને વીશે નાહનાર મનુષ્યો સર્વ પાપથી મુકાયછે અને તેમના પીત્રી લોકો પણ ત્રપત થઈને સુખાકારી પીત્રુ લોકમાં જાય છે. ૨૪.

क्रतेषाणेति विज्ञाता त्रेता मध्ये सुलोचना ॥

द्वा परे सुवहानામકલોમોક્તા વિનાશની ॥ ૨૫ ॥

અર્થ—સતયુગમાં બાણગંગા નામની નદી પ્રસીદ્ધ છે ત્રેતાયુગમાં સુલોચના દ્વાપર યુગમાં સુવહા ને કલીયુગમાં વીનાસીની એ રીતે ચાર નામથી પ્રસીદ્ધ છે. ૨૫

तत्र गत्वा कुरु व्रतनियतानियताशना ॥

व्रते पूर्णे ध्रुवासिद्धि भविष्यति न संशयः ॥ ૨૬ ॥

અર્થ—માટે હે સ્ત્રી ત્યાં જઈ નીમયુક્ત થઈ આહારને નીમી રાખી એક વરસ સુધી આ વ્રત કરે. વ્રત પુરૂ થએ તારે મનોરથ પ્રસીદ્ધ થશે એમાં સંકા કરવી નહીં. ૨૬

दितिः श्रुत्वा तु वचनं कश्यपस्य महात्मनः ॥

भूयः पपच्छ विनयाद्गर्चारं पुरतः स्थिता ॥ ૨૭ ॥

અર્થ—દીતી મહાત્મા કશ્યપ રૂપીનું વચન સાંભળી કુશીથી યાતાના સ્વામીના આગળ ઉભી રહી નમ્રતાથી પુછવા લાગી. ૨૭

विद्वन्वाटिक्रता केन वापीकेन क्रताश्रुभा ॥

चत्वारश्च क्रताः कुंदाः केन कार्येण तद्द ॥ ૨૮ ॥

અર્થ—હે સ્વામીનાથ એ વાંચને એ વાટીકા કોણે કરેલી છે અને ચાર કુંડ કોણે અને શા માટે કર્યા છે તે કહો. ૨૮

बाणगंगा कथं तत्र केनानीता महात्मना ॥

कश्यपुं श्रीशुभाचारानदीरूपाद्विनाशनी ॥ ૨૯ ॥

અર્થ—મહાત્મા કશ્યે પુરૂષે બાણ ગંગા આણી છે કેડા આચાર વાળી અને નદીરૂપે એ બાણગંગા કોની પુષીછે તે મને વિસ્તાર કરી કહો. ૨૯

વાળગંગાકથંપ્રોક્તાકથંપ્રોક્તામુલોચનાઃ ॥

સૂવહાકીર્ણતેકેનકથંપ્રોક્તાદિનાશિની ॥ ૩૦ ॥

અર્થઃ—એ નદીનું નામ બ્રાહ્મ ગંગા કથમ પડ્યું. અને મુલો-
ચના નામ કથમ પડ્યું અને મુવહા એવું નામ કાણે પાડ્યું અને
વાનાસનો એવું નામ કથમ પડ્યું. ૩૦

હેતાસાનામકરણંકથયસ્વયથાતથં ॥

કથંહિવાહવાદિસોવિખ્યાતોવાટિકાવને ॥ ૩૧ ॥

અર્થઃ—અને એનાં ચાર નામ શાથી પડ્યાં તે જ રીતે કાર-
ણ કહે તે કહે ને વાટીકા વનમાં વાડવાદીત્ય નામે કૃત્તી કથમ વી-
ખ્યાત થયા તે કહે. ૩૧

તન્માચક્ષવિપ્રર્ષેપરંકૌતુહલંહિમે ॥

તીર્થાનન્યાનિસંસજ્યવાટિકાવ્રતસિદ્ધિદા ॥ ૩૨ ॥

અર્થ—હુ બ્રામણોમાં ઉત્તમ તમે બીજા તીર્થને મુકીએ વાટીકા
વ્રતની સીધી આપનારી છે એમ તમે કહેાછો એ મને મોડું આશ્ચ-
ર્ય લાગેછે તેનું કારણ કહેા. ૩૨

કથયસ્વભત્તીવીધનવિવિદંતયીદનેગિસ્તંસશયહરંમનસઃ ॥

વ્રતમાદરેણકરવાણિગતાનનુવાટિકાવનમિદંજયતે ॥ ૩૩ ॥

इतिश्रीवायुपुराणेवाहवादिस्महात्म्येद्वितियोऽध्यायः.

અર્થ—સ્વામીનાથ યથા વીધીએ કરીને કહેલું મારા મનના
સંદેહને હરનાર એનું કારણ કહેા જેણે કરીને હું નીતંક થઈને એ
વાટીકા વનમાં જઈ પરમ આદરે કરી વ્રત કરું. ધૃતી વાયુ પુરાણે યુ
ર્જર ભાશામાં દ્વિતીયાધ્યાય.

अध्याय ३ प्रारंभ.

सूतउवाच—भुत्वाभियायावचनं कस्यप्यमुनिपुंगवः ॥

कथयत्सकलं व्रतं दत्तापहृत्यथातथं ॥ १ ॥

અર્થ—સૂત કહે છે—મુનીમાં શ્રેષ્ઠ કસ્યપ યાતાની પ્રીયાનું વ-
ચન સાંભળી જેમ એણે પુછ્યું તેમ સમણું વ્રતાંત કહેવા લાગ્યા. ૧

કશ્યપઃવાચ—નિમ્નેસ્મિન્નિરાલોકેસર્વત્રતમસાવ્રતે॥

વિશ્વનોર્નાભીસરોમધ્યાન્નિસતંદિકુશેશયં ॥૨॥

અર્થ—કશ્યપ કહે છે હે સ્ત્રી લોકમાં કાંતી રહીત એવામુર્ધે
થયા અને સર્વત્ર અંધકાર થયુ અને સર્વ પ્રમાંડ વીખ્યુને વીસે લથ
પાંખ્યુ ત્યારે વીખ્યુની નાભીથી માટુંકમળ ઉતપન્ન થયુ.૨

•જજ્ઞેતસ્માચતુર્વક્તોબ્રહ્માલોકપિતામહ ॥

ઇષ્ટાસર્વત્રસલિલંચિતયામાસમાનસે ॥ ૩ ॥

અર્થ—તે કમળથી ચાર મુખવાળા લોકના પીતા મહુ- પ્રાંઠા
ઉતપન્ન થયા ને સર્વત્ર બળ જળ બેઠને મનમાં ચિન્તા કરવા લાગ્યા.૩

કથંમૃક્ષામિસકલંદેવદાનવમાનુષં ॥

વિશ્વંચરાચરંસર્વયથાપૂર્વવ્યવસ્થિતં ॥ ૪ ॥

અર્થ—આ જગત પુર્વે જેમ હતુ તેમ દેવદાનવ મનુસ્ય સર્વ
સ્થાવર જંગમ જીવને હુ શીરીતે ઉતપન્ન કરું.૪

મગ્નાસ્તિસલિલેભૂમિઃકસ્તામેવોદ્ધરિષ્યતિ ॥

યસ્મિન્સંછીયતેસૃષ્ટિર્દેવદાનવમાનવી ॥ ૫ ॥

અર્થ—જલમાં પૃથ્વી કુબેલી છે, માટે કાણ તેને બાર કાઢશે.
કેમકે જે પૃથ્વીમાં દેવદાનવ મનુશ સંબંધી સર્વ સૃષ્ટી યથાવકાર
રહી શકે. ૫

इत्येवंध्यायतोधातुःक्षुज्जातामस्तकोन्धवा ॥

तस्माद्दिनेमृतोदेधोदिव्यकोलाक્રતિस्वयं ॥ ६ ॥

અર્થ—એ પ્રમાણે ધ્યાન કરનાર પ્રાંઠાના મસ્તક થકી છીંક
જીત્પન થઈ અને તે થકી વરાહની પ્રકારામાન.આકૃતી ધારણ કરી
ભગવાન થાતે પ્રગટ થયા. ૬

जिलंगत्वारिपुहत्वाधृत्वाभूतलभोजसा ॥

स्थापयामासदेवेशाधरणीलोकमातरं ॥ ७ ॥

અર્થ—વરાહ રૂપે જલમાં પ્રવેશ કરી હીરણ્યાક્ષ દર્શનને મા
રી લોક નીમ્યા એવી પ્રથ્વીને દેવના સ્વામી એવા ભગવાને સ્થા
પના કરી. ૭

स्थापयित्वाभुवंतोयेविशुःकारणशुकरः ॥

जगाम्पश्यतामेवभृग्वादिनानिजंक्षयं ॥ ८ ॥

અર્થ—કારણવડે કરીને વરાહરૂપ થએલા વીરુનુ જળમાં પ્ર-
થવીને મુકી અગવાદી રૂંચીઆ બેતાં ધોતાના સ્થાનમાં પધાર્યા. ૮

પૂર્વસૃષ્ટાન્તમનસામરીચ્યાદીન્મહતરાન્ ॥

પ્રોવાચધાતાસૃષ્ઠ્વંપ્રજાસર્વહપુત્રકાઃ ॥ ૯ ॥

અર્થ—પુર્વે મનથકી ઉત્પત્ત થએલા ને મોટા મરચ્યાદી રૂંચીઆ
ને બ્રહ્મા કહેછે હેપુત્રો તમે સઘળી પ્રજાઓ ઉત્પન્ન કરેલા ૯

મરીચિરંગિરસઃપુલસ્ત્યઃપુલહઃક્રતુઃ ॥

મૃગુર્વાસિષ્ઠોદક્ષશ્વનારદાધ્યાઃપ્રજાધિપાઃ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ— મરીચી, અલી, અંગીરસ, પુલસ્ત્ય, પુલહ, રતુ, અગ્ર,
વસીસ્ત, દક્ષ, નારદ, અમના સહુતમે, પ્રજાના અધીપછો. ૧૦

મરીચેડહંપુરાઘ્નાસંમદીયાઃસકલાઃપ્રજાઃ ॥

અત્રેરભૂન્મહાતેજાવાઙ્મોમાનસઃસૂતઃ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—પુર્વે હું મરીચી રૂંચીયા ઉત્પન્ન થયો અને મારાથી
આ સઘળી પ્રજા ઉત્પન્ન થઈ અને અત્રથકી મહા તેજસ્વી. વાઙ્મ
નામના માનશીક પુત્ર થયા. ૧૧

તમુવાચાત્રેતનયંપ્રજાંસંજમેછયા ॥

શ્રુત્વાવાક્યંતપસ્તેપેવર્ષાણામયુતાયુતં ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—વાઙ્મ નામના પુત્રને અત્રી કહેછે હે પુત્ર મારી ઇછા
મોટે પ્રજાને ઉત્પન્ન કરે આ પ્રકારનુ ખીતાનુ વચન સાંભળી દશ
હજાર વરસ સુધી તપ આરંભ્યુ. ૧૨

તપસગતાપિતાલોકાઃબ્રહ્માણંશરણયયઃ ॥

દેવદેવજમન્નાથરક્ષાસ્માન્નાહિતપોનેલાત્ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ—વાઙ્મના તપેકરીતાપ પામેલા લોક બ્રહ્માને શરણે જઈ
કહેછે હે દેવ હે દેવના દેવ હે જગતના નાથ આ તપરૂપી અગનીથી
અમારૂં રક્ષણ કરે. ૧૩

વાઙ્મસ્તપ્યતેઘોરંતપઃપરમદુઃકરં ॥

આત્રેયોમાનસ.પુત્રોસંધયોમરુધન્વયોઃ ॥ ૧૪ ॥

અર્થ—મરૂને ધનુવ દેશના સાંધામાં અલીના માનશીક પુત્ર
વાઙ્મ નામના મહા દુસ્કર અને ઘોર એવું તપ કરેછે. ૧૪

ક્રત્વાતત્રશુભાંવાદીતપસ્તોયેનસંચિતા ॥

તત્ત્વસ્થાનસકલાનુલોકાનુતાપયત્યેવતાવસઃ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—તે સ્થાનમાં સુદેર વાવ કરી તપશ્ચી જળે કરી ભરીને માહા તપસ્વી એવા વાડવ તે સ્થાનમાં રહેલા સઘળા લોકને તાપ પમાડે છે. ૧૫

તમુત્થાપયનોચેત્તેપ્રજાઃસર્વાવિનેષ્યતિ ॥

સર્વવાડવાદિત્યોદ્દાદશાદિત્યન્નિમઃ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—આર સુર્યના સરખુ તેજ જેમાં છે એવા વાડવાદીત્ય તપ કરે છે તેને તપશ્ચી શાંતી પમાડે નહીં તે સઘળી પ્રજાઓ નઃરા પાંમશે. ૧૬

તપસાતાપિતસ્તસ્યભાસ્કરોતપ્યતેમૃશં ॥

દૃષ્યંતોગિરયઃસર્વેસારિતઃસર્વસાગરાઃ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—તે વાડવાદીત્યના તપે કરી તાપ પાંમેલા સુર્ય ધણું તપે છે અને પવંતે સર્વ નદીઓ ને સર્વ સમુદ્ર બળતા હોય એમ લાગે છે. ૧૭

તસ્માદુતિષ્ઠભદ્રંભોકુરુલોકેસનાતનં ॥

શ્રુત્વાતેપાંહિવચનંબ્રહ્માલોકપિતામહઃ ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—હુ પીતામહ તે માટે તમે ઉડો અને તમારૂં કલ્યાણ થાય ને લોકને સુખ કરે. આવું લોકનું બોલવું સાંભળી લોકના પીતામહ બ્રહ્મા ઉડ્યા ૧૮

જગમસાન્નિયનસ્તિરંશ્ચિરપયોનિધેઃ ॥

તત્રગત્વાજગન્નાથંસ્તુત્વાનિત્વાસભાસ્કરઃ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ માહાદેવેસહ સુર્યને સાથે લેઈ ક્ષીર સાગર સમુદ્રના તીર ઉપર જઈ ત્યાં જગતના સ્વામી એવા ભગવાનની સ્તુતી કરી નમસ્કાર કર્યો. ૧૯

વરેણહંદયામાસવાડવાદિત્યસંજ્ઞિકં ॥

વરંવરયમોવત્સવરદેશાવયંસ્થિતાઃ

માતાપયસ્વલોકાસ્ત્રીન્વરંવરયવાંછીતાં ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—વાડવાદીત્ય નામના રૂશીને વીસ્તુને આદી લેઈ સર્વ દેવો કેવા લાગ્યા હે પુત્ર અમારી પાસે વરદાન માગ્ય વરદાન આપવાને આગ્યા છીએ માટે તારા મનમાં ઈછા હોય એવું વરદાન માગ્ય અને આ ત્રણ લોકને તાપ ન પમાડ ૨૦

તાનાવિલોક્યમુદાયુક્તોબ્રહ્માવિશ્નુમહેશ્વરાન્ ॥

પ્રોવાચપ્રણતોવાહિ.મમાસ્કરાદિનસુરોત્તમાન્ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ હૃસ્યુક્ત હેવા વાડવાદીત્ય રૂપી વરદાન આપવા આવેલા
અંભા વીરનુ રૂપ સુર્ય તેમને બેઠા વાણીને નીચે રાખી નમ્ર થઈ
બોલ્યા. ૨૧

યદિપ્રસન્નામહ્યંવોવરંદાસ્યથવાંછિતં ॥

માનસીમેપ્રજાઃસર્વાઃવૃધિંગલંતુમૂતલે ॥ ૨૨ ॥

અર્થ બે મને પ્રસન્ન થએલા હોય તે મારા મનમાં ઇછેલું વર-
દાન આપો આ લોકમાં મારી મન થકી ઉત્પન્ન થએલી પ્રજાઓ
વધે. ૨૨

વાહવાદિત્યવંચનં-શ્રુત્વાપ્રોચુઃસમાસ્કરાઃ

અયોનિજાઃકુશભવાઃસંતતિસ્તેભવિષ્યતિ ॥ ૨૩ ॥

અર્થ-વાડવાદિત્યનું વચન સાંભળી સુર્યાદિ સર્વ દેવોએ કહ્યું
કે યોનીવગર કાબથી પ્રજાઓ વરૂંધી પામશે. ૨૩

યદૈવોત્પઘ્યતેવાયુઃસર્વલોકસુખાવહઃ ॥

તેષાંસંશ્રુષણાર્થાયપ્રજાસ્તેકુશસંભવાઃ ॥ ૨૪ ॥

અર્થ-જ્યારે સરવ લોકને સુખ આપનાર વાયુદેવ ઉત્પન્ન થ-
શે. ત્યારે તે વાયુદેવની સેવા માટે દરબ થકી તારી સધળી પ્રજા-
ઓ ઉત્પન્ન થશે. ૨૪

ચતુર્વિંશતિસંરવ્યાકાઃબ્રાહ્મણાવેદપારગાઃ ॥

દ્વિગુણાશ્વતતોવૈશ્યાઃભાર્યાઃશ્રુદ્ધિસિમુદ્રવા ॥ ૨૫ ॥

અર્થ-વેદ જાણનારા ચોવીસ બ્રાહ્મણો થશે. અને તે બ્રાહ્મ-
ણોથી બમણા વૈશ્યો ઉત્પન્ન થશે. અને સુદ્રના જેવી સ્ત્રીઓ પણ
ઉત્પન્ન થશે. ૨૫

તેષાંસિમુદ્રવાઃસર્વેવાણિજોવાયદામિધાઃ ॥

ભવિષ્યતિદ્વિજાસર્વેતન્નામાનોવિચક્ષણીઃ ॥ ૨૬ ॥

† સુદ્રના જેવી એટલે બરાબર રીતે ધર્મ ન પાળી શકે હેવા સ્ત્રીઓ
ઉત્પન્ન થશે. અને તે સ્ત્રીઓ તથા આ વૈશ્યો થકી વાયડા નામના વાણીયા
ઉત્પન્ન થશે.

અર્થ-તેમનાથી વાયડા નામના વાણીયાઓ ઉત્પન્ન થશે. અને વીચક્ષણ એવા વાયડા નામના બ્રાહ્મણો પણ ઉત્પન્ન થશે. ૨૬

ચતુર્વિંશતિસંખ્યાકાસદ્સંવાણિજાંગનાઃ ॥

તદર્ધબ્રાહ્મણાભૂમૌભવિષ્યંતિવિચક્ષણા ॥ ૨૭ ॥

અર્થ:-ચોવીસ હજાર વાંણીઓના પણ ઉત્પન્ન થશે ને તેનું અર્ધ એટલે બાર હજાર વીચક્ષણ એવા બ્રાહ્મણો થશે. ૨૭

તાવત્તિષ્ઠાદ્વિજશ્રેષ્ઠકૃત્વાપાર્ષિમહત્તરાં ॥

યાવન્દાવાંતિભૂયિષ્ઠાવાયવોલોકભાવનાઃ ॥ ૨૮ ॥

અર્થ:-હું બ્રાહ્મણોમાં શ્રેષ્ઠ વાડવ જ્યાં સુધા લોકને સુખ કરનાર અને ધણક એવા વાયુઓ ઉત્પન્ન થાય ત્યાં સુધા મોટી વાંચ કરી અહિં તમે રહો. ૨૮

ચત્વારોત્તમહત્કુંડાન્વિશ્વકર્માકારિષ્યતિ ॥

યત્રાગત્યાસ્થિતાભૂમૈવરદાનાયવાંછિતં ॥ ૨૯ ॥

અર્થ-ચાર મોટા કુંડ વીસ્વકર્મા કરશે કે જે સ્થાનમાં આવીને તપ કરનાર પુરૂષ વાંછીત એવા વરદાનને પોમે. ૨૯

સૂર્યકુંડસ્તુર્વસ્યાંદાક્ષિણસ્યાંમહેશ્વરઃ ॥

પ્રતિચ્યાવૈંશનવઃકુંડસ્તથોદિચ્યાંપિતામહઃ ૩૦ ॥

અર્થ-પુર્વ દીશામાં સુર્ય નામનો કુંડ છે દક્ષિણ દીશામાં ૩૬ કુંડ છે પશ્ચિમ દીશામાં વીસ કુંડ છે અને ઉત્તર દીશામાં ૧૧ કુંડ છે એ રીતે ચારે દીશામાં કુંડ થશે. ૩૦

ચત્વારોર્ધસંધવોંપ્યસ્મિન્નાગમિષ્યંતિપ્રાનીતાઃ ॥

ગંગાચયમુનાચૈવગોદાવરીસરસ્વતી ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:-આ સ્થાનમાં માંતેલા ચાર સમુદ્રો અતીવશે, ગંગા યમુના ગોદાવરી, સરસ્વતી; એ નામની નદીઓ પણ આવશે. ૩૧

કુંડદનાનાઞ્ચવેત્તાસાંશ્નનપુન્યંનસંશયઃ ॥

વાણગંગામહાપુન્યાનિકટેષ્વાગમિષ્યતિ ॥ ૩૨ ॥

અર્થ:-કુંડમાં નહાનાર પુરૂષને ધણક પુન્ય થશે એમાં કંઈપણ સંદેહ નહિ ને એ કુંડની સમીપ મહા પત્થીના બાણગંગા નામની નદી પણ આવશે. ૩૨

યસ્યાંસ્નાતોનરઃસધ્યોમુક્તોભવતિપાતકૈઃ

રુદ્ધિર્મતંમદાતલ્લભવિપ્યતિપુરોત્તમં ॥ ૩૩ ॥

અર્થ—જે બાણગંગા નામની નદીમાં નહાનાર પુરુષ સર્વ પાપથી મુકાશે અને ત્યાં સન્નિધિવાળુ મોટું શેઠેર થશે. ૩૩

વાયઢારવ્યંમુવિરવ્યાંતવણિગ્વિપ્રવિમૃષિતં ॥

બ્રાહ્મણાપુરનામાનોવણિજઃપુરનામકાઃ ॥ ૩૪ ॥

અર્થ—વાય નામનું શેઠેર વચ્ચે વચ્ચેનાર થશે ને વાંણિયા ને બ્રાહ્મણ એ મુસોભીત થશે અને તે શેઠેરમાં રહેનાર બ્રાહ્મણને વાંણિયાઓનું શેઠેરને નામે નામ રહેશે. ૩૪

હનૂમાનત્રહ્દાંશોવરાન્લપ્સતિશોભનાન્ ॥

અંજન્યાસહિતોવાસંકરિપ્યતિમહામનાઃ ॥ ૩૫ ॥

અર્થ—આ સ્થાનમાં, ડ્રદના, અંજાથી, ઉત્પન્ન થએલા, હનુમાન ધણાક વરદાન પામશે, અને ધણાકાળ સુધી અંજની, સહીત, વાસ પણ કરશે. ૩૫

પ્રજાતેમાનસીભૂરિવૃદ્ધિયાસ્યતિમૃતલે ॥

તસ્માદુતિષ્ઠભદ્રંતેતપસોઽસ્માત્સદુઃકરાત્ ॥ ૩૬ ॥

અર્થ—આ લોકમાં તારી, માનસી પ્રજાઓ, ધણીવૃદ્ધી, પામશે માટે, ધણાં, દુસ્તર તપસી, તુ વીરામ, પામ ને ઉઠા. તે તાર, કટ્યાણ થાય. ૩૬

તપસાતવાવિપ્રર્ષેપીડિયતેમ્ચરાચરં

પુનઃપ્રાર્થયવિપ્રર્ષેયત્તેમનસિર્વર્તે ॥ ૩૭ ॥

અર્થ—હે બ્રાહ્મણ તારા તપે કરી, સર્વજન્મ, પીડાયછે, માટે તારા મનમાં જોઈછા હોયતે કરીથી વરદાન માગ્ય. ૩૭

શ્રુત્વાતેષાંહિવચનંવાઢવોવિસ્મયાન્વિતઃ ॥

વપ્રેવરંપુનસ્તેભ્યોત્રૈલોક્યસ્યહિતેછયા ॥ ૩૮ ॥

અર્થ—આ પ્રકારનું, દેવોનું વચન, સાંભળી આશ્ચર્ય થુકત એવો, વાડવ, કરીથી ત્રણલોકના, હીતમાટે. વરદાન માગવા લાગ્યો. ૩૮

વાર્ષીવિધાયતપસાસ્થાસ્યામિવચનાદહં ॥

યાવદુત્પધ્યતેવાયુઃસર્વલોકસુખઃવહઃ ॥ ૩૯ ॥

અર્થ—તમારા કેવાથી આહી, તપે કરી, વાવ કરી, હું રહીશ,

જ્યાંસુધી, સર્વ લોકને સુખ, આપનાર, વાયુદેવ ઉત્પન્ન થશે, ત્યાંસુધી
હું રહીશ. ૩૮

एषावापीमहत्पुन्यातीर्थरूपाभवेन्मम ॥

अस्याञ्जनातो नरः साक्षात्सर्वतार्थफलं लभेत् ॥ ४ ॥

અર્થ—માહા પવાત્ર, એવી, આવાવ, મારે, તીર્થ રૂપ, એવીથાય,
આ વાવને, થાસય નહાનાર પુરૂષ, તતકાળ, સર્વ તીર્થમાં નાથથી જે ફળ
થાય, તેફળને પાંમે. ૪૦

अत्रागत्य तपः कुर्यात्तेषां सिद्धिर न रमला ॥

पितरश्नर्पिना ह्यत्र स्वर्गवास फलं लभेत् ॥ ४१ ॥

અર્થ—આ સ્થાનમાં આવીને જે તપ કરે, તેમને અંધનરહી એવી
સીદ્ધી પ્રાપ્તથાય, અતે, તેમના, પીતૃભોક્તા, તપતથઈ. સ્વર્ગ વાસનેપામે. ૪૧

याहिमेमानसीमृष्टिश्चतुर्दिक्षु निवासिनी ॥

पुरनाम्ना भवित्री सा सदा धर्मपरायणा ॥ ४२ ॥

અર્થ—મારી માનસી, સૃષ્ટી ચારે દીસાઓમાં, નીવાસ; કરીરહે
ને સેરને નાથેનામ તેમનુ રહે, અને સદાકાળ, ધર્મને વીસે તતપ્પર
રહે. ૪૨

अत्रैवागत्य महं श्याः करिष्यंति हीमज्जनं ॥

अक्षयं नाक भवनं लप्सं ते ऽन्येऽपि मीनवा ॥ ४३ ॥

અર્થ—આસ્થાનમાં આવીને મારી પ્રજાઓ જે સ્નાનકરશે તે કોઈ
દાડા નાસન થાઅ એવા સ્વર્ગ લોકને પામશે. બીજાપણ મનુષ્યો સ્ના
ન કરશે તેપણ સ્વર્ગ લોકને પામશે. ૪૩

वायो ऊर्त्पत्तिमात्रं मे स्थिति रत्र भवतु सुखं ॥

पश्चान्मृक्तो भवाम्येव देहेनानે सुव्रत • ॥ ४४ ॥

અર્થ—જ્યાં સુધીમાં વાયુ ઉત્પન્નથાય, ત્યાંસુધી સુખરીતે અહી
હું રહું પછી આ દેહે કરીને મુકન એવો હું થઉં. ૪૪

वाडवस्य वचः श्रुत्वा सर्वे ते सुरनायका ॥

षाठमूचुः प्रमुदिताः सर्वे ब्रह्मादयः सुराः ॥ ४५ ॥

અર્થ—વાડવનુ વચન સાંભળી તે સઘળા દેવના દેવ બ્રહ્માદી
હર્ષ પામી કેવા વાણ્યા કે જેમ તમે કહોછો તેમ થાય. ૪૫

દત્યાયરંચિવ્રવરાયદેવાજગ્મુઃસ્વક્રીયંધ્રુવનંસુહૃષ્ઠાઃ ॥

સવાહવાદિત્યવરાહિતસ્છૌકાંક્ષભ્રમંદેયવરસ્યવાયોઃ૪૬

જ્ઞાતશ્રીવાયુપુરાણેવાહવાદિત્યમહાત્મેતાતિયોધ્યાયઃ ॥ ૩ ॥

અર્થ—પ્રામણ્યમાં શ્રેષ્ઠ એવા વડવડસીને વરદાન આપી સધળા દેવો હૃદય પામી યોતયોતાના સ્થાનકે ગયા વાડવાદીત્ય રૂપીયણ વાયુદેવની ઉત્પત્તિની ઇચ્છા રાખીત્યાંરહ્યા, વાયુપુરાણી ગુરુજી ભાશા વાંચનારો ધ્યાય, ૪૬

સૂતરવાચ—કશ્યપસ્યવચઃશ્રુત્વાદિતિઃપરમવિસ્મિતા ॥

પુનઃપપૃષ્ઠભર્ત્તારંવિનયાનનકંધરા ॥ ૧ ॥

અર્થ—મુન કહેછે કશ્યપનુ વચન સાંભળી પરમ આશ્ચર્ય પામેલા દીની નીચુપાંકરી કરીથો યોતાના સ્વામીને પુછવા લાગ્યા, ૧

દિતિરુવાચ—વાટિકાયાસ્તથાવાપ્યાઃકુંડાનાંકથિતાત્વયા ॥

નધ્યોત્પતિસુવિપુલાંકથયસ્વમદગ્રતઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ—દીની કહેછે હેસ્વામીન વાટિકા કુંડ વાંચની ઉત્પત્તિ તમે મનેઠી નેમોટી નદીની ઉત્પત્તિ મારી આગળ કહો, ૨

ચતુર્યુગેચતુર્નામકથંતસ્યાઃભવન્મુને ॥

વાણાસુલોચનાનામસુવહારૂયાદ્વિનાશીની ॥ ૩ ॥

અર્થ—હેમુને એનદીનાં ચારયુગમાં બાણા સુલોચના સુવહાધિનાનાસીનાં એ રીતે ચારનામ કેમપડ્યાં તેપણ મને કહો, ૩

एतद्विस्तरतोमहાંતથયસ્વયથાકથં ॥

પરકોતુહલંસ્મામિન્મમચતસિવર્તતૈ ॥ ૪ ॥

અર્થ—હેસ્વામી સમર્થો જોરિતે હોય તેરીતે મને કહો એસાંભળવા મને પરમ ઉચ્છાહુછે, ૪

શ્રુત્વાપ્રિયાયાવચનંકશ્યપોદિવ્યદર્શનઃ ॥

પ્રાવાચપ્રણયાદ્વાક્યંપ્રણતાંત્રમદાંતદા ॥ ૫ ॥

અર્થ—દીવ્ય જનું દરસનછે એવા કશ્યપ મુની યોતાની પ્રીયાનું વચન સાંભળી ઘણી વડાલી યોતાની સ્થાને સ્નેહથી કહેવા લાગ્યા, ૫

કશ્યપરુવાચ—શ્રણુદેવિપ્રવક્ષામિકથામેતાંમનોરમ ॥

મયાદ્રષ્ટાસ્વનેગાભ્યાંકથયામિતવાગ્રતઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ—કર્યપ કહેછે દેસી મનને આનંદ કરનાર એવી આ
કથા કહું તે સાંભળ કે મેં મારી આંખોથી પ્રત્યક્ષ જોએછું તે તારા આ-
ગળ કહું છું ૬

પુરાકતયુગેપ્યાસીતપ્રથુર્વૈળ્યઃપ્રતાપવાન્ ॥

ગ્રસ્તવીજાંધરાંદેવીહંતુંધનુષમાદદે ॥ ૭ ॥

અર્થ.—પુરવે સતયુગમાં મહા પ્રતાપી વેરાનજીને પુત્ર પ્રથુ
નામે રાજ થયો. તેણે પ્રલયકાળમાં પ્રથવીએ રસ ગ્રહણ કરેલો તે-
થી તેને મારવા હાથમાં ધનુશ લીધું. ૭

દૃષ્ટવાધનુદ્ધરંભૂપંગોપાધરણીભવત્ ॥

દુદ્રાવસાદિશઃસર્વાસ્વકીયંત્રાણમિછતિ ॥ ૮ ॥

અર્થ.—ધનુશધારી રાજાને જોઈ પ્રથ્વી ગાયનુ રૂપ લઈ યોતા
ના દેહનું રક્ષણ કરવા ચારે દીસાઓમાં દોડવા લાગી. ૮

પ્રથુર્વૈળ્યસ્તંદારુષ્ટોદિવ્યસ્પંદનામાસ્થિતઃ ॥

પ્રષ્ટેજગમદુર્ધર્ષોધરાયાંગોક્રતાક્રતેઃ ॥ ૯ ॥

અર્થ.—ક્રોધ પામેલા વેનના પુત્ર પ્રથુરાજ ધણા મુસોભીત રથમાં
બેસી ગાયના રૂપે દોડતા એવી પૃથ્વીની પછવાડે દોડવા લાગ્યા, ૯

અમનૂદેશાનબહુનેવંસરિતઃસાગરાનગિરીન્ ॥

અર્બુદાચલમાસાધ્યતસ્થૈર્કિંચિત્ત્રણાતુરઃ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ —એ પ્રમાણે ધણાક દેશ નદીઓ, સમુદ્ર. પર્વતોમાં ફરતાં
ફરતાં અર્બુદાચળ પર્વતમાં આવી કંઈ ત્રસાતુર થઈ ઉભા રહ્યા. ૧૦

અશ્વાંશ્વતૃષિતાનદ્રૃષ્ટવાસલીલાર્થોમહીપતીઃ ॥

મમોચ્ચવર્ણમેધાવીનિતંબેભૂભૃતસ્તુદા ॥ ૧૧ ॥

અર્થ.—તરસા ઘોડાઓને જોઈ જલની ઈચ્છાવાળા અને ધણા
પુઢીવાન પ્રથુરાજયે પર્વતના નીતંબ ભાગમાં બાજુ માર્યો. ૧૧

નિશ્ચક્રામનદીતસ્માત્પ્રવાહદ્વિતયાન્વિતા ॥

સુશીતલાતિવિમલારાક્ષસ્તસ્નાનિષૂદિની ॥ ૧૨ ॥

અર્થ.—તે પર્વતમાંથી બે પ્રવાહ થઈ નદી નીકળી. અને તે ન
દીનું નામ રાજની. તરસ મરાકનાર સીતળા, ન બીમળા એ રીતે પડ્યાં. ૧૨

વિતૃષ્ટેનૃપતૌભૂત્વાદિવ્યરૂપામનસ્થિની ॥

પ્રોચરચપ્પતભૂયૌભૂષર્તિવિન્નવાવિન્તા ॥ ૧૩ ॥

અર્થ.—ત્રસા રહીત રાજા યથા ત્યારે મનસ્વીને દીઠ્ય જીનું રૂ
ખેલે એવી નદી નમૂનાથી રાજાને પગે લાગી કહેલું. ૧૩

સ્વાનિઃકાશાતાદ્રેહંદેહિનાંમાનિતાવિમ્બો ॥

ત્વમેવાધ્યોસિનૃપતિઃસર્વલોકહિતાવહઃ ॥ ૧૪ ॥

અર્થ.—હે રાજા તમે પરિતથકી મને કાઢી ને આહી લાઠ્યા
માટે સર્વ લોકને સુખ આપનાર તમે સર્વ રાજાઓમાં પ્રથમ છો. ૧૪

શ્રૃત્વાતસ્યાસ્તુવચનંપૃથુરાહમહામનાઃ ॥

વાળધાતાત્સમુત્પન્નાતસ્માદ્દાણેતિવિશ્રુતા ॥ ૧૫ ॥

અર્થ.—તે નદીનું વચન સાંભળી મોટા મનવાળા પ્રથુરાજા કહે
છે હે નદી તને બાણ થકી કૃતપન્ન કરી માટે તારૂં નામ બાણા પ્રસિદ્ધ થયું. ૧૫

સુલોચનાસિયસ્માત્ત્વંતસ્માન્નામનસુલોચના ॥

સુહૃદુશીતંયતસ્તોયંસુવહાતેનમેમતા ॥ ૧૬ ॥

અર્થ.—૩૫૧ નેત્રવાળી તું છે તેથી તારૂં નામ સુલોચના પડશે.
તારામાં ધણું સુંદરને ટાઢુ એવું તારૂં જલ છે માટે તારૂં નામ સુવહા પડશે. ૧૬

ત્વાયિરનાતસ્યવૈયુંસોદ્વિતિયંનભવિષ્યતિ ॥

પાતકંચપુનર્જન્મતસ્માત્પ્રોક્તાદ્વિનાશિની ॥ ૧૭ ॥

અર્થ.—તારેવીસે નહાનાર મનુષ્યને પાતકતથા કરીથી જન્મ એ
બે નહીં થાય. માટે તારૂં નામ ધીનાશની પડશે. ૧૭

પ્રવાહદ્વિતયંકત્વાગછદેવિયથામુસં ॥

યુગેભવન્નામધુર્બોઝ્યાતિર્ગમિષ્યતિ ॥૨૮॥

અર્થ.—હે દેવી બે પ્રવાહે કરી તારી મરજી યુગ્મ્ય જા અને
આ લોકમાં યુગ યુગને વીસે તારૂં નામ વીજ્યાત થશે. ૧૮

પૂર્વાગછપ્રવાહેનપવિત્રેણસુલોચને ॥

દ્વિત્યેનપ્રતીચ્યાસંગછદેવિમમાલ્યા ॥૧૯॥

અર્થ.—હે સુલોચના તારા પવિત્ર એવા પ્રવાહે કરી પુર્વ દીશા
માં જા અને બીજા પ્રવાહે કરી પશ્ચિમ દીશામાં જા. ૧૯

તવતિરેણુયોદેશઃપાવનઃસૈવકથ્યતે ॥

યોજનાદ્વિતયંયાવન્મૃતૈઃસ્વર્ગમવાપ્યતે ॥૨૦॥

અર્થ.—તારા તટ ઉપર જે દેશ આવેલો હશે તે પશ્ચિમ પવિત્ર કહેવાશે
ને તારાથી બધે યોજનાને છેડે જે મનુષ્યો મરશે તે પણ સ્વર્ગમાં જશે. ૨૦

અગ્નાત્તગ્નાતોવાપિયોકરિષ્યતિમજ્જર્ન ॥

સર્વપાપવિનિર્મુક્તોગોસહસ્રફલંભેત્ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—અજ્ઞાનથી યા જ્ઞાનથી જે તારામાં નહીં, તે સર્વ પાપથી મુક્ત થઈ હજાર ગાયના દાનના ફળને પામશે. ૨૧

તદેતવકરિષ્યંતિયેનરાદુશ્વરંતપઃ ॥

શીઘ્રંતપઃફલંભુક્ત્વાસુરનાથેનમાદતે ॥ ૨૨ ॥

અર્થ—તારા તટ ઉપર જે મનુષ્યો મહાઉચ્ચ તપ કરશે તે તત્કાળ તપના ફળને પામી ઈંદ્ર સાથે ફીડા કરશે. ૨૨

ઇત્યુક્તાનૃપતિઃશીઘ્રંધરિण्याઃપૃષ્ઠમેયિવાન્ ॥

પ્રવાહદ્વિતિયંક્રત્વામુશ્રુવેસાસરિદ્વરા ॥ ૨૩ ॥

અર્થ—એમ નદીને કહી પ્રથવીની પાછળ રાજા આદ્યા. ને એ પાણીનદી પણ એ પ્રવાહે કરી વહેવા લાગી. ૨૩

ઇતૃસર્વસમાખ્યાતંયત્પ્રષ્ઠોઽહંત્વયાનયે ॥

વ્રતંકુરુમહાભાગેવાટિકાવનમાશ્રિતા ॥ ૨૪ ॥

અર્થ—દેસ સહીત હે સ્ત્રી જે સર્વ તેમને પુછ્યું તે સંખળુ એ તને કહ્યું અને હે મોટા ભાગવાળી સ્ત્રી આ વાટીકાવનને આશ્રય કરી વ્રત કર. ૨૪.

વાઙવાદિત્યનામાયસ્ત્વાત્રેયોભક્તસલઃ ॥

કરિષ્યતિસદાસ્ક્યાંયક્ષરાજેનસંયુતઃ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ—આ જગાએ વાડવાદીત્યનામે અમી રૂસીના પુત્ર નીરંત ૨ કુબેરભંડારી એ સહીત તારી રક્ષા કરશે. ૨૫

સિદ્ધાશ્રમોસ્તિનિકટેનિકટૈકોમુશ્રમઃ ॥

યત્રાસ્તેકર્દમઃશ્રીમાનદેવહૃત્યાસમન્વિતઃ ॥ ૨૬ ॥

અર્થ—આ આશ્રમની પાસે કામુકાશ્રમ અને સીધા શ્રમ છે, જે સીધાશ્રમમાં એટલે સીધપુરમાં દેવહૃતી સાથે શ્રી માન કર્દમ રૂસી પણ રહેલા છે. ૨૬

કળ્વાશ્રમોસ્તિસુમહાન્કળ્વૌનામામુનિશ્વરઃ ॥

પુત્રભાર્યાયુતઃશશ્વત્તત્રપાર્શ્વેગમિષ્યતિ ॥ ૨૭ ॥

અર્થ—મોટા એવો કલ્વાશ્રમ પણ પાસે છે ત્યાં રહેલા કલ્વ નામે મહામુની ધાતાના પુત્ર સ્ત્રી સહીત હમેમાં તારી પાસે આવશે. ૨૭

વામદેવાશ્રમઃપાર્શ્વેતથૈવાસ્તિધુમાનને ॥

વિરુદ્ધાતઃસર્વલોકેષુસર્વપાપનિર્કંતનઃ ॥૨૮॥

અર્થ.—હુ ૩૬ મુખવાળી સ્ત્રી સર્વ લોકમાં વીરુદ્ધાત સર્વ પા-
પને નાસ કરનાર વામદેવાશ્રમ પણ પાસે છે. ૨૮

દિક્પાલૈશ્ચક્રતાયજ્ઞાઃવાણનઘ્યાસ્તટેશુભે ॥

તસ્માદિક્પાલસંજ્ઞવૈયુરમસ્તિમહત્તરં ॥૨૯॥

અર્થ.—હુ ૩૭ સ્ત્રી બાણ નદીને તીરે મોટા દીગ્પાળોએ પુવે
યજ્ઞ કરેલા છે. તે મોટે દીગ્પાળ નામનું મોટું શહેર છે. ૨૯.

નમ્રીત્વયાપ્રકર્ત્તવ્યાવ્રતંકુરુયથાસુખં ॥

પુત્રાસ્તવભવિષ્યંતિદેવરાજસમાબલે ॥ ૩૦

અર્થ.—તારે ત્યાં કંઈ પણ ભય રાખવો નહીં. ને મુખરીતે વર્ત
કર, ને બળમાં ઇંદ બરોબર તારે પુત્ર થશે. ૩૦

ઇત્યુક્તામુનિવરમંડનોમહાત્માભાર્યાયૈવ્રતમમલંવિધાન્નયુક્તં ॥

દૃષ્ટાતાંનિધુવનકાંક્ષિર્ણિસ્વપત્નિંદત્વાતદ્વિતિગૃહંજગામહૃષ્ટ ૧.

ઇતિશ્રીવાયુપુરાણેવાઢવાદિત્યમહાત્મ્યેચતુર્થોઘ્યાયઃ ॥ ૪ ॥

અર્થ.—મુનીઓમાં શ્રેષ્ઠ એહવા કરચય ૩૨ી યોતાની સ્ત્રીને શા-
સ્ત્ર પ્રમાણે નીરમાન વ્રત કહીને મુંદર તપની જગા દેખાડી ઘણા હ-
રસથી યોતાના સ્થાનમાં આંચા. ૩૧

ઇતી શ્રી વાયુપુરાણે ગુર્જર ભાષાના એથો અધ્યાય થયો. ૪

સૂતરવાચ—વાટીવનંદિતિર્ગત્વાવ્રતારાધનતત્પરા ॥

વ્રતંચક્રેવિશાલાક્ષીવિશિષ્ટપુત્રમિચ્છતી ॥ ૧ ॥

અર્થ.—સુત કહે છે. વ્રત કરવા તત્પર એવી દીતી વાટીકાવનમાં
જઈ પરકુમી પુત્રની ઇચ્છાથી વ્રત કરવા લાગી. ૧

જ્ઞાત્વાતસ્યૈવસંકલ્પોવાસવોતિભયાતુરઃ ॥

જગામસેવિર્તુમાર્તુંવિનયેનસમન્વિતઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ.—દીતીના આવો સંકલ્પ એઈ ભયાતુર એવો ઇંદ નમ્રતાથી
યોતાની માસીની શેવા કરવા ગયો. ૨

નભાપ્રોવાચમ્વણતઃશક્રોમાત્રજ્યસાંતદા ॥

તવપુત્રોસ્મ્યહંમાતઃસેવનાર્થમુવામતઃ ॥ ૩ ॥

અર્થ.-નમૂતાવાળા ઈંદ્ર યોતાની માસીને નમસ્કાર કરી કહે છે
હે મા. હું તારો પુત્ર છું. ને તારી શેવા કરવા માટે આવ્યો છું. ૩

ગૃહાણસેવનાર્થમાતવપાર્શ્વમુયાગતં ॥

પિત્રાસંપ્રેષિતશ્ચાસ્મિરક્ષાર્થતવસુવ્રતે ॥ ૪ ॥

અર્થ.- શેવા કરવા તાહુરી પાસે આવેલો મને અંગીકાર કર.
કારણ હે કુડા વ્રતની ઈચ્છાવાળી મા મારા પીતાએ તારી રક્ષા માટે
મને મોકલ્યો છે. ૪

નમમાસ્ત્યપરાધૌર્વૈવિષ્ણુનાનિહતૌસુતૌ ॥

પીઢયંતોજનાનૃદ્વૃષ્ટારૂપાંતરમુયાશ્રિતઃ ॥ ૫ ॥

અર્થ.-હે મા જગતને પીડા કરનાર એવા તારા પુત્રોને વિસ્તૃંએ
રૂપાંતર ધારણ કરી માર્યા છે. એમાં કંઈ મૂરે અપરાધ નથી. ૫

શ્રુત્વાશક્રસ્યવચર્નાદતિચેતસિચિંતયન્ ॥

નાપરાધઃશતક્રતોસસંવદતિવાસવઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ.-ઈંદ્રનું વચન સાંભળી દીતીમનમાં વીચાર કરે છે. ઈંદ્ર સ-
ત્ય કહે છે. એમાં એનો અપરાધ નથી. ૬

તંતદાસ્ત્યાપયામાસનિકટેરક્ષણાર્થિની ॥

વ્રતંચક્રેવિશાલાક્ષીયયોક્તંબ્રહ્મવાદિના ॥ ૭ ॥

અર્થ.-તે ઈંદ્રને યોતાની પાસે રક્ષણ કરવા માડ્યો છે. વેદ
ને જાણનાર યોતાના સ્વામીએ જે રીતે કહ્યું તે રીતે વ્રત મોટા ન
મવાળી દીતી કરવા લાગી. ૭

શક્રશ્ચક્રેમહત્સેર્વામાતુર્વિશ્વાસહેતવે ॥

યથાવ્યાધોમૃગપ્રેપ્સુઃતિષ્ઠસેવવનાંતરે ॥ ૮ ॥

અર્થ.-ઈંદ્ર યોતાની માસીને વીશ્વાસ આપવા માટે બણીક શે
વા કરવા લાગ્યો જેમ વનમાં અગની ઈચ્છાએ બીલ અગને શેવે તે
વી રીતે. ૮

एवंव्रतंમક્રુર્ધ્વિશામાસાસ્ત્વૈકાદશાગતાઃ ॥

નૈવાપશ્યદ્વતંછિદ્રંતન્મધ્યેપાકશાસનઃ ॥ ૯ ॥

અર્થ.-એ પ્રકારે વ્રત કરનાર દીતીને અંગીયાર માસ થયા. તે
પણ ઈંદ્રે વ્રતમાં કંઈ પણ હોશ દીઠા નહીં. ૯

તદાચિનામહાછેર્ધૈર્કર્ત્ત્વ્યમવાપુના ॥

પૂર્ણેતૈવત્સરેમૂયાત્પુત્રોયેતિમયંકરઃ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ.—ત્યારે ઇંદ્રને મોટી ચીંતા થવા લાગી. હવે મારે મું કરવું
આ વર્ષ પુરૂ થશે તો મને ભયંકર એવો મોટો પુત્ર એને થશે. ૧૦

મૃગ્યૂરિવસંલીનસ્તિષ્ઠંબેવદુરાશયઃ ॥

एकस्मिन्दिवसेदृष्ट्वाव્રतछिद्रमुद्दर्षितः ॥ ૧૧ ॥

અર્થ.—કુદ જેના ભાવછે એવો ઇંદ્ર પારધીની પેઠે શ્રમ દીતી પા
સે રહી એક વખતે દીતીના વ્રતનું છિદ્ર બેઠું હુપ પામ્યો. ૧૧

संध्याकालंपुरोदेष्ट्वापूर्णगर्भादितिस्तदा ॥

कलामूत्रंपૂरीषंतुमंचकेसमुयाविशत् ॥ ૧૨ ॥

અર્થ.—પુણે ગર્ભવાલી દીતી સંધ્યાકાળે ઝાડો પીસાપ કરીયાવી
સયાપર સુતી. ૧૨

किंचितक्षिन्नविशालक्षीसृष्ट्वापास्तीर्णमंचके ॥

शिर्षमुत्तरतःकलानैवप्रक्षालितांगिका ॥ ૧૩ ॥

અર્થ.—મોટાં નેત્રવાળી દીતી કંઈક એકપામી પાથરેલી શયામાં હા
થ પગ ધોયા વગર ઉતર દીસા બણી માથું કરી સુતી. ૧૩

एतदंतरमासाध्यशक्रोनिद्रासमादिशत् ॥

ક્રતકાર્યંતુર્માદૃષ્ટ્વામોક્તવ્યાજનનીતયા ॥ ૧૪ ॥

અર્થ.—એ અવકાસને પામેલી ઇંદ્રે જાણી નોંધને આજ્ઞા કરી, કે
મારી માતી દીતીને વીસે તારે રહેલું. ૧૪

बाढमुक्तामहानिद्राक्षिणांगमुयाविशत् ॥

મૃતકલ્પાચિરંસુપ્તનૈવજાનાતિકિંચન ॥ ૧૫ ॥

અર્થ.—નીદ્રા કહેછે હે ઇંદ્ર તમારા કહેવા પ્રમાણે કરીશ. એમ
કહી દીતીના શરીરમાં પ્રવેશ કર્યો. એટલે અવરૂપ થઈ દીતી બણી વ
ખત સુધી સુતી તેને કંઈ પણ જાણ્યું નહી. ૧૫

योगरूपधरोजिष्णुस्तस्योदरमुयाविशत् ॥

ચિછેદવાલકંઘર્મેસપ્તધાશતપર્વણા ॥ ૧૬ ॥

અર્થ.—યોગ માયાએ કરી ઇંદ્રે દીતીના પેટમાં પ્રવેશ કરી વજ્ર વ
ડે ગર્ભને સાત પ્રકારે સાત ભાગ કર્યા. ૧૬

सप्तरूपोभवद्बालोदेवराजसमधुसिः

તાનેવસપ્તધામૂયોચિછેદવલહામૃસં ॥ ૧૭ ॥

અર્થ.—એ બાલક સાત રૂપે, ઇંદ્રના અરોબરૂ કાંતીવાળે થયે.

એ સાતેને ઈંદ્રવજ્રવડે સાત પ્રકારે છેદ્યા. ૧૭

રુરુદુસ્તેતદાબાલાઃસર્વેતેકનકોજ્વલાઃ ॥

મયારોદીતિતદાશક્રસ્નાનુવાચાતિવિસ્મિતઃ ॥ ૧૮ ॥

અર્થ.—મુવર્ણ સરખા ઉજ્જવળ તે સમળા બાળકો ૨૬વા લાગ્યા ત્યારે અતી વીસ્મય પામેલો ઈંદ્ર તમે માં ૨૩ો એમ બોલ્યો. ૧૮

તેનતેમરુતઃસર્વેવભૂવુઃવલવત્તરાઃ ॥

પ્રોચુઃપ્રાંજલયોસર્વેમાર્હિસીઃબાલકાનૃત્થા ॥ ૧૯ ॥

અર્થ.—એ સમળા બાળકો અતીશય બળવાન હાથ જોડી કહે વા લાગ્યા. હે ઈંદ્ર બાળક એવા અમને મીથ્યા ન મારો. ૧૯

વયંતેર્વાંધવાઃશક્રમવિષ્યામોવિધિકરાઃ ॥

મુંચાસ્માન્વાંધવાન્દેવાન્દિસ્તિર્ગર્ભસમૃદ્ધવાન્ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ.—હે ઈંદ્ર અમે તારા બધુછીએ ને તારી આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તીશું અને દીતીના ગર્ભથી ઉત્પન્ન થએલા અને દેવ એવા તારા બધું એવા અમને છો. ૨૦

શ્રુતાતેષાંહિવચનંશક્રઃપ્રોવાચસત્વરં ॥

યધ્યેવંનિઃસરત્વધ્યયોનિયંત્રાત્સુરોત્તમાઃ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ.—તે બાળકાનું વચન સાંભળી ઈંદ્ર કહે છે હે દેવો. આ યોનીયંત્રથી જલદી બહાર નીકળો. ૨૧

इत्युक्ताःविस्मृताःसर्वेबालकाःकनकोज्ज्वालाः

दितिःप्रबुद्धादद्रશેबालकान्देवरूपिणः ॥ ૨૨ ॥

અર્થ.—એ રીતે કહેલા સર્વ બાળકો મુવર્ણ સરખા ઉજ્જવળ દીતી ના પેટમાંથી બહાર નીકળ્યા. ત્યારે દેવ ૩૫ યોતાના બાળકોને દી તીએ જાગીને જોયા. ૨૨

पृष्ठक्षत्रं पार्श्वस्त्रं कथमेतेसुरोत्तमाः ॥

ममकुक्षिसमुत्पન્नादैतेयानाલિકोविदाः ॥ ૨૩ ॥

અર્થ.—પાસે રહેલા ઈંદ્રને દીતી કહે છે કે મારી કુખમાંથી આ દેવ ક્યમ થયા ને દેવ ક્યમ ન થયા.

यदि जानासि देवेंद्रसत्वं कथय माचिरं ॥

मोवेच्छप्सामि सरुष्टालमेवाध्यक्षतक्रतो ॥ ૨૪ ॥

અર્થ.—હે દેવત્વશળ પું બાધુતો હું તો માર ના લગાડતાં કહે.

નાહીંતો તને કરેય પામેલી હું. ૨૪

શ્રુતાદિસાસ્તુવચનંપ્રોચનંચક્રાંત્રાંત્રાણિઃ ॥

નોવેચ્છપ્સાસિર્મામાસઃસર્વસંસંનિવેદયે ॥ ૨૫ ॥

અર્થ.-દીતીનું વચન સાંભળી ઈંદ બે હાથએડીકહેછે. હે મા
બે મને આપ ન દેતો હું તને સર્વ સત્ય કહું. ૨૫

માતામેકથયત્સર્વવરદાનંતવાર્ષિતં ॥

પિત્રાસંતંપ્રસન્નેનપુત્રોદત્તોમયાધિકઃ ॥ ૨૬ ॥

અર્થ.-તમને પ્રસન્ન થએલા મારા પાપે મારા કરતાં બળવાન પુ
ત્ર થશે એવું વરદાન આપ્યું. તે વાત મારી માએ મને કહી. ૨૬

વ્રંતદત્તમહત્તીવ્રંતદ્વાલસ્યપ્રસિદ્ધયે ॥

જ્ઞાતાતર્વાલિકમહમગર્ભસ્વાર્થસાધકઃ ॥ ૨૭ ॥

અર્થ.-મહા મોટું તીવ્ર વ્રત બાલકની સીધીને અરથે કહ્યું. એ
વ્રત જાણી સ્વાર્થ સાધવા સારું હું તારી પાસે આપ્યો. ૨૭

પદ્યએવંવ્રતછિદ્રંસ્થિતોર્હતવસેવને ॥

દૃષ્ટેછિદ્રમયાબાલઃછિન્નોવજ્રેણસપ્તથા ॥ ૨૮ ॥

અર્થ.-એ રીતે તારા વ્રતનું છીદ્ર બેનારો હું તારી સેવા કરવા
માટે રહ્યો બપોરે છીદ્ર કીધું ત્યારે બાળકના સાત કડકા કર્યા. ૨૮

સપ્તસ્વરૂપાસ્તેજાતામત્તોપ્યધિકવત્તરાઃ

પુનસ્તેસપ્તથાછિન્નારુદુર્બાલકામૃશં ॥ ૨૯ ॥

અર્થ.-સાત સપ્તે તે બાળકો અગ્ર કરતાં પણ અધીક બળવા
ન થયા. ફરીથી પણ તે સાતને સાત પ્રકારે વજ્ર વડે છેદ્યા ત્યારે
રડવા લાગ્યા. ૨૯

મામુચુસ્તેદુરાવર્ષામાસ્માર્હિસીઃશતક્રતો ॥

તૈવૈવર્ષાધવાઃસર્વેમવિષ્યામઃસુરોત્તમા ॥ ૩૦ ॥

અર્થ.-દુરાવર્ષા એવા તે મને કહેવા લાગ્યાકે હું ઈંદ મીઠ્યા અ
મને હુણીસમાં અથે અથા તારા બધું બધું. ૩૦

તદામયોક્તામરુતોયૂયંસર્વેમૃદત્તરાઃ ॥

સર્વલોકમર્ત્તરાઃસર્વલોકમૃદત્તરાઃ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ એ કહ્યું કે તમે સમગ્ર અમૃત દેવ સર્વે લોકને વીસ્તાર
નાર સર્વ લોકના ઈંદ તમે મોક્ષ દેવો છો. ૩૧

યથાહંસર્વલોકાનામધિપોસ્મિજગન્નરે ॥

તથાધૂયમર્દ્રાભાલૈલોક્યસ્પાધિપેન્ધરાઃ ॥ ૩૨ ॥

અર્થ.—આ ત્રણ લોકમાં સર્વેના રાજા હું છું. તેમ તમે પણ ઈશ્વર સરખા કાંતીવાળા ત્રણ લોકના અધીપછા. ૩૨

इत्युक्त्वास्तेष्वयासर्वेनिस्तथाहितबोदरात् ॥

एतत्सर्वसमारूढास्तेयत्प्रष्टोहंसयानवे ॥ ૩૩ ॥

અર્થ.—એમ જ્યારે મેં કહ્યું ત્યારે એ સપળાઓ તારા ઘેરથી બહાર નીકળ્યા. હે માએ તમે મને પુછ્યુ તે સમજું મેં તમને કહ્યું ૩૩

किं कर्वाणिहितत्तेध्यकथयस्वममादरात् ॥

श्रुत्वादितिस्तदोवाचपुरतोहिपुरंदरं ॥ ૩૪ ॥

અર્થ.—હે મા મને કહે તારું શું કામ છે તે આશ્ચર્યી કું કહું. એ વું ઇંદનું કહેવું સાંભળી યોતાની ખાસે ઉભેલા ઇંદને કહેવા લાગી. ૩૪

एतेषांपोषणंपुत्रवैक्यासंभविष्यति ॥

तदासस्मारधातारंशतक्रतुरकल्मषः ॥ ૩૫ ॥

અર્થ.—હે પુત્ર મારા એકલાથી આ ધણાનું યોષણ શી શીત થશે, ત્યારે મારૂં રહીત ઇંદ્ર બ્રહ્માનું સ્મરણ કર્યું. ૩૫

मादुरासीत्तदाधातासर्वलोकपितामहः ॥

स्मृतमात्रस्तदादेवैःपुत्रैश्चसनकादिभिः ॥ ૩૬ ॥

અર્થ.—તે વખત સર્વે લોકના પીતા મહુ બ્રહ્માદેવ યોતાના પુત્ર રાજકાંઠીક સહીત પ્રગટ થયા, ૩૬

धाताप्रोवाचभोत्रत्सस्मृतोहंकेनहेतुना ॥

कथयस्वस्वकियंतंकार्ययन्मनसेप्सितं ॥ ૩૭ ॥

અર્થ.—બ્રહ્મા કહે છે હે પુત્ર મને શા મારે બોલાવ્યો, તારા મનને ને કાંઈ વિચાર હોય તે મને કહે. ૩૭

धातुर्वचनमाकर्ण्यशक्रःप्रोवाचसत्वरं ॥

एतेवैमरुतोदेवाःसमुद्रूतादितेःसुताः ॥ ૩૮ ॥

અર્થ.—બ્રહ્માનું વચન સાંભળી જલદીથી ઇંદ્ર બોલ્યો, હે પીતામહુ હીતી થકી આ સર્વે વાયુ દેવતાઓ ઉત્પન્ન થયા. ૩૮

संसयेकोनर्पन्नाशतनत्तेषांपोषणेक्षमा ॥

दितिर्देवस्यजननीतेषांधातुर्विमर्शयतां ॥ ૩૯ ॥

અર્થ-હે બ્રહ્મદેવ, એમના મેં નાશ કર્યો તોપણ ઓગણપચાસ વાયુદેવો થયા, દૈત્યની આ દીતી એમનું યોગણ કરવા સમર્થ નથી માટે એમના યોગણનો વિચાર કરો. ૩૬

શ્રુત્વાવાક્યં શતક્રતોર્ધાતાસસ્મારવાઢવં ॥

પ્રાદુરાસીતદાત્તત્રવાઢવોપિતૃસન્નિભઃ ॥ ૪૦ ॥

અર્થ-ધંદ્રનું વચન સાંભળી બ્રહ્માએ વાડવનું સ્મરણ કર્યું. ત્યારે બ્રહ્માની તુલ્ય એવા વાડવ પ્રગટ થયા. ૪૦

કથંસ્મૃતમેસ્મિલોકેશકાર્યકથમપાચિરં ॥

શ્રુત્વાત્રેયસ્યવચનંધાતાપ્રોવાચપુત્રકાઃ ॥ ૪૧ ॥

અર્થ-હે ત્રીલોકના પીતા મને શા માટે બોલાવ્યો તે વાર ન લગાડતાં મને કહેા આવું વાડવનું વચન સાંભળી બ્રહ્મા બોલ્યા ૪૧

સૃજપુત્રાન્સભાર્યસ્તંપ્રરૂતાંસેવનેછયા ॥

કુશરૂપાન્પુરંબોક્તાન્તપ્યતસ્તપમુત્તતં ॥ ૪૨ ॥

અર્થ-હે પુત્ર આ વાયુદેવની શેવા માટે સ્ત્રીઓ સહીત પુત્ર ઉત્પન્ન કરો. પ્રથમે મેં કહ્યું છે કે તપસ્વી દર્ભિરૂપ પુત્રો ઉત્પન્ન કરો ૪૨

ચતુર્વિંશતિસંખ્યાકાન્વાઢવાન્વાયઢાપિધાન્ ॥

વૈશ્વાન્શુદ્રાન્પ્રિયાયુક્તાન્કરુષ્વદ્વિગુણંતતઃ ॥ ૪૩ ॥

અર્થ-વાયડા નામના ચોવીસ બ્રાહ્મણો ઉત્પન્ન કરો અને વૈશ્ય શુદ્ર તેમને પણ સ્ત્રીઓએ યુક્ત તેથી બમણા ઉત્પન્ન કરો. ૪૩

તેષાંપુત્રાશ્વપૌત્રાશ્વવણિજાકીર્તિવર્દનાઃ ॥

વાયઢાખ્યાભવિષ્યંતિતસર્વેષાંવાયુદેવતાઃ ॥ ૪૪ ॥

અર્થ-તેમના પુત્ર, પૌત્ર કરી ચણક તથા કીરતી વધારનાર વૈશ્યો (વાણીયા) ઉત્પન્ન થશે ને તેમના સર્વે વાયુદેવ કુળદેવ થશે. ૪૪

મર્યાદાસ્થાપિતાપૂર્વચતુર્વિંશતિસંખ્યાયા ॥

સહસ્રતેભવિષ્યંતિતદર્શતેદ્વિજોત્તમાઃ ॥ ૪૫ ॥

અર્થ-ચોવીસની સંખ્યાએ કરી પ્રથમ મર્યાદા બાંધી પણ હજાર વાણીયાઓ થશે અને તેનું અર્ધ હિતમ બ્રાહ્મણો થશે. ૪૫

બ્રાહ્મણૈકંતુદ્વૈવૈશ્યૌપાલયિષ્યંતિસંમતાઃ ॥

વાતાર્થયેસમસ્પૃક્ષાઃવાયઢાખ્યાસ્મૃતાહિતે ॥ ૪૬ ॥

અર્થ-પ્રથમ ચોવીસ સંખ્યાએ કરી મર્યાદા સ્થાપન કરી પણ

તે હુબર રૂપે થશે અને તેનું અર્થ આશ્વિનો થશે. ૪૬

અત્રૈવનગરંમૂરિભવિષ્યતિમનોરમં ॥

ધનધાન્યસમાયુક્તવેદધોષસમન્વિતં ॥ ૪૭ ॥

અર્થ—એ સઘળા એક આશ્વિને એ વૈશ્ય થઈ પાલણ કરે એ રીતે સઘળાઓ પણ વર્ણે પણ એમને વાયુદેવને માટે ઉત્પન્ન કર્યા માટે વાઅડા એ પ્રમાણે કહેવાશે. ૪૭

एतेषांकुलदेवीयंतववापिभविष्यति ॥

एतस्याःसलिलैःस्नातावायटास्वर्गभाजिनः ॥ ૪૮ ॥

અર્થ—આ જગામાં ઘણું મુદર મોટું શહેર ધણા ધન ધાન્યે યુક્ત અને વેદના ધોસે યુક્ત એવું થશે. ૪૮

चुडाकर्णसमागलयेकारिष्यन्निवायडाः ॥

तेसर्वेपापनिर्मुक्ताभविष्यन्दिनोर्थिनः ॥ ૪૯ ॥

અર્થ—આ જગામાં આવી જે વાપડાઓ થાણ કર્મોદી સંસ્કારો કરશે તે સર્વ પાપથી મુક્ત થઈ સ્વર્ગને પામશે. ૪૯

जन्मकालेतथापुंजिबन्धनेथपरिग्रहे ॥

प्रियायाम्तोपयिष्यन्तिब्राह्मणांस्तेदिवोर्थिनः ॥ ૫૦ ॥

અર્થ—આ જગામાં જન્મકાળે તથા જનોઈ વખતે તથા કન્યા પરણાવતી વખતે જે સ્ત્રીઓ ને આશ્વિનો પોષણ કરશે તે પણ સ્વર્ગને પામશે. ૫૦

वाप्यर्थयेधनंकिंचिल्लब्धनिस्सारयिष्यति ॥

येविंशांशवादશंવાंતેपांलाभस्त्वनर्मलः ॥ ૫૧ ॥

અર્થ—જે કોઈ પોતાની પાસે રહેલા દ્રવ્યનો વીસમો અથવા દસમો ભાગ આ વાંચના કામમાં નાખશે તેને પણ અમુલ્ય એવી સ્વર્ગની પ્રાપ્તિ થશે. ૫૧

वाप्यन्तेब्राह्मणान्भक्तसंभोजयिष्यतिशक्तितः ॥

दारिद्र्यैःनैवपीडयन्तेनराःस्वर्गगामिनः ॥ ૫૨ ॥

અર્થ—આ વાંચ સમીપ જે કોઈ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે શ્રધાથી આશ્વિને જોનન કરશે તે દરીદ્રપણથી મુકાઈ સ્વર્ગમાં જશે. ૫૨

तामेववाडवादितमर्चयिष्यन्तिवायडाः ॥

तेसर्वैरुणनिर्मक्ताःभविष्यन्तिमहत्तराः ॥ ૫૩ ॥

અર્થ—હે વાડવાદીત્વ તમારી પુણ પક્ષ જે વાચડા કરશે તે સમજા રણધી મુક્ત થઈ મોટા પદને પામશે. ૫૩

માતરઃસંસ્થિતાવાપ્યાપૂજવિષ્યંતિતાવકાઃ ॥

તેષાંપુત્રાશ્વપૌત્રાશ્વવદ્દિમેષ્યંતિવિશ્રુતાઃ ॥ ૫૪ ॥

અર્થ—આ વાવમાં જે માત્રીકા રહેલીઓ છે તેની પણ જે તારી પ્રજાઓ પુણ કરશે તે પુત્ર પૌત્રાદીક બધી સ્મૃધીને પામશે. ૫૪

તવૈતેમાનસાઃપુત્રાઃવાહવાવણિજસ્તથા ॥

વાયદાહ્યાભવિષ્યંતિદૃઢિયાસ્યંતિતેપરાં ॥ ૫૫ ॥

અર્થ—હે વાડવ આ વાચડા વૈશ્ય અને બ્રાહ્મણ એ માનસીક પુત્ર છે તે આ લોકમાં બધી વૃધી પામશે. ૫૫

ચક્ષારઃસંતિથ્યકુંઢાઃરસ્માભિર્નિમિતાપુરા ॥

તત્રસ્નાસ્યંતિયેલોકાસ્તેયાસ્યંતિહરેઃપદં ॥ ૫૬ ॥

અર્થ—આ જગામાં પ્રથમ ચાર કુંડ નીર્માણ કરેલા છે તેમાં જે સેનાન કરશે તે પણ ભગવાનના પદને પામશે. ૫૬

નગરાધોવ્રહ્માપુન્યાનદીનાભ્નાદ્વિનાશિની ॥

તસ્યાંસ્નાતોનરઃસઘ્યઃસર્વપાપૈઃપ્રમુચ્યતે ॥ ૫૭ ॥

અર્થ—આ શહેરની પાછળ વેડેનારી દ્વીનારીના નામે પવીત્ર નદી છે તેમાં નહાનારા મનુષ્ય તત્કાળ પાપથી મુકાય છે. ૫૭

તસ્માસ્ત્વમાનસાનપુત્રાન્વાયદાહ્યાન્મમાજ્ઞાયા

સૃજત્સંભૂયસીંદૃઢિભૂમૌયાસ્યંતિતેપરાં ॥ ૫૮ ॥

અર્થ—તે માટે તમે મારી આજ્ઞાથી વાચડા નામના પુત્રોને મનથી ઉત્પન્ન કરો તે પુત્રો આ લોકમાં બધી વૃદ્ધી પામશે. ૫૮

મૂતરુવાચ ॥ इत्युक्त्वोवाहवादित्योवाहवाख्यान्द्विधाकृतीन् ॥

वैश्यान्दिवाजससृजेसभार्यान्कुशनिर्मितान् ॥ ५९ ॥

અર્થ—મૂત કહે છે. એ પ્રમાણે બ્રાહ્મણના વચનથી વાડવાદીત્વ નામના રૂશીએ બે પ્રકારની આકૃતિવાળા એટલે બ્રાહ્મણને વૈશ્યને સ્ત્રીઓ સહીત દર્ભ થકી નીર્માણ કર્યા. ૫૯

ब्रह्मणोवचनात्सर्वेयौवनोद्भिन्नशौचावाः ॥

बभूवर्दिव्यरूपास्तेसर्वागैसुमनोदराः ॥ ६० ॥

અર્થ—બ્રહ્માના વચનથી યુવા (જવાન) વસ્ત્રો પામેલા અને

મર્વાંજ શાભીતા મનાહર રૂપે થયા. ૬૦

તાનેકૈકંસુરંબાલમર્પયામાસવિશ્વક્રત્ ॥

શુશ્રુઙ્મસુરાન્વાયૂનભવતાંપ્રીતિવર્દનન્ ॥ ૬૧ ॥

અર્થ—એક એક બાળકને એક એક દેવની સેવામાં રહેવા બ્રહ્માએ આજ્ઞા કરી કે હું બાળકો તમારી પ્રીતી વધારનાર વાયુદેવનું તમે સેવન કરો. ૬૧

इत्युक्त्वाताम्रप्रौष्ठपद्यांषह्यांसंस्त्रप्यबालकान् ॥

अर्पयामासमुक्त्वायांतिथौતાનાदितिनंदनान् ॥ ૬૨ ॥

અર્થ—એ રીતે કહી તે બાળકોને ભાદરવા મુદી છઠને દીવસે સ્નાન કરાવી દીતીના પુત્રોને અર્પણ કર્યા. ૬૨

स्नापितावायवःसर्वेतस्मात्संस्त्रायिनीतिथिः

वायवश्चसमुत्पन्नायस्यांस्नाताश्चलंकृताः ॥ ૬૩ ॥

અર્થ—તે દીવસે સરવે વાયુદેવને સ્નાન કરાવ્યું માટે સ્નાનની તીથી થઈ અને ઉત્પન્ન થએલા વાયુદેવો પણ તે તીથીમાં સ્નાન કરી અલંકારથી મુશાભીત થયા. ૬૩

पुनस्तेसप्तमेमासेचैत्रषष्ठ्यातिथारचौ ॥

डोलारूढा॥ क्रतायस्यातस्माद्विडोलिनीमता ॥ ૬૪ ॥

અર્થ—ફરીથી સાતમે મહીને એટલે ચૈત્ર સુદ ૧ ને રવીવારે ડોળારૂઢ કર્યો તેથી વીડોળીની નામે તીથી કહેવાઈ. ૬૪

तस्यांमहोत्सर्वयेवैकरिष्यंतिहिमानवाः ॥

वायुबाधाविनिर्मुक्ताभविष्यंतिमहाबलाः ॥ ૬૫ ॥

અર્થ—તે તીથીમાં જે માણસો મોટા ઉચ્છ્રવ કરે તે વાયુદેવની ખીડાથી મુક્ત થઈ મહા બળવાન થશે. ૬૫

इत्युक्त्वातर्दधेधाताम्रह्मादेवैर्मुनिश्वरैः ॥

वाढवादित्यतनयावासयांचक्रिरेपुरं ॥ ૬૬ ॥

અર્થ—એમ કહી બ્રહ્મા દેવ ને સનકાદીક રૂપી સહીત અંતરધ્યાન થયા વાડવાદીત્યના પુત્રો તે શહેરમાં નીવાસ કરી રહ્યા. ૬૬

वायढाख्यमहादिच्यंचतुर्योजनविसृतं ॥

दिव्यनारिनरैर्युक्तंदिव्यप्राकारगोपुरं ॥ ૬૭ ॥

અર્થ—વાયવ્ય મહાદિચ્ય ચતુર્યોજન વિસ્તૃત

પ્રા. છે અને મુંદર સ્ત્રીઓ, પુરૂષ તથા મુશાલીત કીડલા, ઘરવાળા
એ યુક્ત છે. ૬૭

वाङ्मनादित्यतपसानिर्मितंविश्वकर्मणा ॥

स्थित्वाद्वादशवर्षाणि वायवोत्त्रिबलान्विताः ॥ ६८ ॥

અર્થ—વાડવાદીત્યના તપે કરી વીશ્વકર્માએ નીમિષાન્તરેલું,
ત્યાં આગળ ખાર વર્ષે રાહી વાયુદેવો ઘણા બળવાન થયા. ૬૮

दित्यासमंययःसर्वेदेवराजनिमंत्रिताः ॥

सुखाप्यपुत्रांश्चपौत्रांश्चवाढबोमुनिसत्तमः ॥ ६९ ॥

અર્થ—દેતાઓના ગળા હિંદે વ્યાજા કરેલા સઘળાઓ દીતી
સાદોત ગયા. મુતીઓમાં ઉત્તમ એવા વાડવે પણ પુલ પૌત્રને ત્યાં રાખ્યાદે

आराध्यंदेवदेवेशंविष्टयोसदनमेयिवान् ॥

एतत्सर्वसमारव्यातं यत्प्रष्टोहं पुराद्विजाः ॥ ७० ॥

અર્થ—:વના પણ દેવ અને જગત માલને પૂજવા યોગ્ય એ-
વા વિસ્તૃંના પદને વાડવાદીત્વ પામ્યા, મુત કહે છે હે બ્રાહ્મણ
જે વાત તમે પુછી તે સમજી એ તમને કહ્યું. ૭

वायोर्जन्ममयैवोक्तं किंभूयः श्रोतुमिच्छथ ॥

ध्यासाच्छुतंमयायद्वदुष्मद्भयस्तनिवेदितं ॥ ७१ ॥

અર્થ—વાયુની ઉત્પત્તિ મેં તમને કહી. હવે શું સાંભળવા ઇચ્છો છો. વ્યાસના મુખ થકી જે રીતે મેં સાંભળ્યું હતું તે મેં તમને કહ્યું. ૭૧

श्रुत्वा तत्छैनकाद्यामुनिवरनिकरः पूजयामासुहृष्टः

सूतंसर्वार्थविज्ञंगुणगणसहितंव्यासपुत्रैसमानं ॥

भूयःपृच्छुहृष्टाःपवनसुतभवंवानरीयांविशेषाद्वि

रव्यातं विश्वं घण्डं लवगबलपातं राममित्रं महिष्ठं ॥ ७२ ॥

इति श्रीवायुपुराणेवाडवादित्यमहात्म्येपंचमोऽध्यायः ॥५॥

અર્થ—સૌનાકાદીક પ્રાણીઓ વાયુની ઉત્પત્તિ સાંભળી ઘણા હૃદય પામી સર્વ અર્થને જાણનાર ગુણના ભંડાર અને શુક્રદેવજીની તુલ્ય એવા સુત પુરાણીને ફરીથી જગત માત્રને પુજવા ચોગ્ય વાનરના સેનાપતી રામચંદ્રજીના પરમ પ્રીય એવા હનુમાનની ઉત્પત્તિ વાનરી જાતીમાં કેમ થઈ તે પુજવા લાગ્યા. ૭૨

ઇતી શ્રી વાયુપુરાણે વાડવાદીત્ય મહાત્મે ગુરુજર આપાયાં પાં-
ચમે અધ્યાય થયો.

અધ્યાય ૬ દ્વો.

॥ સૂત ઉવાચ ॥ શૃણ્વંતુઋપયઃસર્વેકથાંપૌરાણિકીંશ્રુતાં ॥

મારુતેશ્વસ્મમુત્પત્તિમંજન્યાંહિમદાસ્મનઃ ॥ ૧ ॥

અર્થ-સુત કહે છે હે રસીઓ પુરાણ સંખંધો મુંદર કથા સાં-
ભળો કે જેમાં મહાત્મા એવા હનુમાનની ઉત્પત્તિ અંગનીને વીશે થઈ

પુરાકૃતયુગેવિમારાજાસીતપૃથ્વીપતિ : ॥

અંબરીષોતિવિરવ્યાતોવિષ્ણુભક્તઃપ્રતાપવાન ॥ ૨ ॥

અર્થ-હે બ્રાહ્મણો પુર્વે પૃથ્વીના પતી વીશ્ણુને ભક્ત મહા-
પ્રતાપી ધણે વીષ્ણુના અંબરીષ નામને રાજ થયો. ૨

તસ્યપુત્રીભવેચ્છેષ્ટાત્રિષુલોકેષુવિશ્રુતા ॥

સુલક્ષણાતિરુપાદયારૂપિણીશ્રીરિવાપરા ॥ ૩ ॥

અર્થ-તે રાજાને ત્રણ લોકમાં વીષ્ણુના લક્ષ્મીજી સરખી કાં-
તીવાને સુલક્ષણા નામે શ્રદ્ધ કન્યા ઉત્પન્ન થઈ. ૩

તાંવિલોક્યવિશાલક્ષ્મીમંબરીષોમહીપતિ : ॥

ચિંતયામાસમનસાકસ્મૈદેયામુતાધુના ॥ ૪ ॥

વીસાળ નેમવાળી એ કન્યાને જોઈ પ્રથવી પતી અંબરીષ રાજા
મનમાં વીચાર કરવા લાગ્યા કે આ કન્યા કોને આપવી. ૪

દેવેનતાદૃશોરૂપેનામુરેનચમાનવે ॥

યસ્મેદદામિતયારૂપયૌવનશાલિનીં ॥ ૫ ॥

અર્થ-આ કન્યાની ધરોળર દેવ, દૈત્ય મનુષ્યરૂપે યુવાવસ્થા
અને સ્વભાવે ગોચર હર નથી. ૫

एवंचिंतयतस्तस्यसनकाद्यामुनीश्वराः ॥

समाजग्मुर्विशेषेणराज्ञःसंभाषणेच्छया. ॥ ૬ ॥

અર્થ-આ પ્રમાણે ચિંતા કરતા રાજાને સાથે સનકાદીક રશી-
ઓ ભાસણ કરવાની ઈચ્છાથી ત્યાં આવ્યા. ૬

તાંવિલોક્યમહાબાહુસ્ત્યક્તવાસનમાદરાત્ ॥

હંદવસ્યંતિતોભૂમાવર્ધ્યપાદ્યમુપાહરત્ ॥ ૭ ॥

અર્થ-સનકાદીકને જોઈ મોટા હાથવાળા રાજાએ થાતે ઉભો
થઈ આદર સહીત દંડવાત નમસ્કાર સનકાદીકને કર્યો. ૭

પૂજયિતાદ્વિજાન્સર્વાન્ભક્તિભાવેનમૂપતિ : ॥

પૃષ્ઠાનામયંતેભ્યસ્તૈપૃષ્ઠઃપૂર્વમેવહિ ॥ ૮ ॥

અર્થ—રાજાએ સર્વ બ્રાહ્મણોની ભક્તીભાવે પુજા કરી અને આરોગ્યપાત્ર પુછ્યું ને રાનકાદીકે પણ રાજાને આરોગ્યપાત્ર પુછ્યું. ૮

પુત્રીસુલક્ષણારાક્ષોમુનીનાંવંદનેછય ॥

સમાગછદ્વિશાલાક્ષીસિખિવંદપુરસ્ક્રતા ॥ ૯ ॥

અર્થ—સુલક્ષણા નામની રાજ કન્યા મુનીઓને નમસ્કાર કરવા યાતાની સખીઓને આગળ કરી વિશાળ નેલવાળી તે રૂપીઓ પાસે આવી. ૯

નત્તાજગામભવનંયદાચાર્વાયતેક્ષણા ॥

મુનિપપછમૂષાલંકસૈદાસ્યસિકન્યકાં ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—મુનિ અને વીશાળ નેત્રવાળી કન્યા મુનીઓને નમસ્કાર કરી જ્યારે ઘરમાં ગઈ ત્યારે સનકાદીકે રાજાને પુછ્યું કે હે રાજા આ કન્યા કોને આપશો. ૧૦

ચિંચિતોસ્તિતયાકશ્ચિદ્વરશ્વેતસિતાવકે ॥

પુન્યુત્પન્નાયદાગેહેતદાચિંહનર્ગલા ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—હે રાજા તારા મનમાં કયો વર તે ધારેલો છે કેમકે પુત્રી ઉત્પન્ન થાય ત્યારે મનમાં ચીંતા રહે છે. ૧૧

બાલ્યેયૌવનવાર્દ્ધક્યેકન્યકાપિતદ્દુષણં ॥

ભવત્યેવંસદારક્ષ્યાપિત્તામ્રાંત્રાયવંધુભિઃ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—બાલ્યાવસ્થા, વૃધાવસ્થા, યુવાવસ્થાને વીશે પણ કન્યા બાપને દુષણરૂપ છે માટે નીરંતર બાપ, ભાઈ, સગાંવાલાંએ કન્યાનું રક્ષણ કરવું. ૧૨

કન્યાયસ્યગૃહેરાજનસશોચતિદિવાનિશં ॥

પૂર્વપદાનજાચિંતાપશ્ચાત્છવમુરગેહજા ॥ ૧૩ ॥

હે રાજા જેના ઘરમાં કન્યા છે તે નીરંતર શોક કરે છે. પ્રથમ કન્યા આપવાની ચીંતા. પછી સાસરાના ઘર સખીંધી ચીંતા રહે છે. ૧૩

દુઃસ્વિતાયાંમહદુઃસ્વંસ્વિતાયાંભવેત્સુખં ॥

તસ્માત્કન્વાયુદ્ધેયસ્યસનરોદુઃસ્વમાજનં ॥ ૧૪ ॥

કન્યાના કુખે કુખ ને મુખે સૂખ માટે જેને ઘેર કન્યા છે તે કુખને પાત્ર છે. ૧૪

કન્યામદાનાત્યુયંતેપિતરઃસપ્તવંશજાઃ ॥

સાદ્વાંછંતિમનુજાઃકન્યાજન્મમહત્ફલં ॥ ૧૫ ॥

હે રાજા કન્યાદાનથી સાતવંશના પીત્રીઓ પવિત્ર થાય છે તે માટે મનુસ્યો મોટું જેમાં ફળ છે એવું કન્યાનું જન્મ ઈચ્છે છે. ૧૫

મુપાત્રેયેનવૈદત્તાકન્યાકનકમૂષણા ॥

દત્તાતેનધરાસર્વાસશૈલવનકાનના ॥ ૧૬

અર્થ—જેણે સોનાના આલંકાર મહી સાડ પાત્ર જેઈ કન્યાદાન કર્યું. તેને પર્યંતને વને મહી સર્વ પૃથ્વીનું દાન કર્યા બરાબર ફળ છે. ૧૬

માનુષંજન્મલબ્ધૈવનદત્તાકન્યકાકરે ॥

વરસ્ત્વેદવિધિનાતસ્યજન્મનિરર્થકં ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—મનુષ્યનો જન્મ પામી શ્રેષ્ઠ વરના હાથમાં જેણે કન્યા દાન ન કર્યું તેનો જન્મ અર્થ વગરનો છે. ૧૭

પુત્રાદપિમશંસંતિકન્યાજન્મમુનિશ્વરાઃ ॥

યદાનાજ્ઞાયતેસ્વર્ગઃપિતૃભિઃસપ્તવંશજૈઃ ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—હે રાજા કેટલાક મુનીયો પુત્ર જન્મ કરતાં કન્યાના જન્મને વખાણે કેમકે કન્યાદાનથી સાતવંશના પીત્રીઓ સ્વર્ગ પામે છે. ૧૮

તસ્માદેહિમુતારાજન્વરાયવિધિનોદિતા ॥

કન્યામૌઢાસૈવરક્ષ્યાસદાશ્રેયમભિષ્મુખિઃ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ—હે રાજા શાસ્ત્ર પ્રમાણે મુંઢવરને જેઈ દાન કરે, કેમકે કટ્યાણ ઈચ્છનાર પુરુષોએ મોટી ઉમરની કન્યા ધરમાં રાખવી નહીં. ૧૯

રજસ્વલાયુદ્ધેયસ્યકન્યાભવતિદુઃક્રતે ॥

નદેવાઃપ્રતિશુદ્ધંતિહૃદ્યંકવ્યંપિતુર્ગણાઃ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—જેના ધરમાં રજસ્વલા થતા મુધી કન્યાદાન ન હોય તો તેના ધરમાં દેવને પીત્રી લોકો હૃદયને કૌંચ ગ્રહણ કરતા નથી. ૨૦

તસ્માદેહિમહીપાલકન્યાંકમલ્લોચનાં ॥

વરંવિલોક્યાભિમતંનોત્કર્ષંનાથમંકુલાત્ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—હે મુધી પત્ની રાજા તે માટે કમળ સરખાં નેત્ર વાળી

આ કન્યાને અધમ નહીં તે ઉત્તમ નહીં એટલે ખરેખરી આ વર-
ને આપો. ૨૧

યયોરેવસમંવિત્તંકુલમૈશ્વર્યવાંધવાન્ ॥

તસ્મૈકન્યાપ્રદાતવ્યાનોત્તમાધમયોઃકરે ॥ ૨૨ ॥

અર્થ—જેમને દ્રવ્ય કુળ એશ્વર્ય બંધુ ખરેખર છે તેને કન્યા
આપવી. ઉત્તમ અથવા અધમને કન્યા આપવી નહીં. ૨૨

ઉત્તમેદીયતેકન્યામાનંતસ્યાનવાભવેત્ ॥

નમાનયતિભર્તારંકન્યાધમકરેગતા ॥ ૨૩ ॥

અર્થ—ઉત્તમને કન્યા આપવાથી માન પામે નહીં ને અધમને
આપવાથી યોતાના સ્વામીને ગણે નહીં. ૨૩

શ્રુત્વામુનીનાંવચનંરાજાપ્રોવાચસત્વરં ॥

કસૌદદામિદવર્ષેવરંકથયશોભનં ॥ ૨૪ ॥

અર્થ—સનકાદીકનું વચન સાંભળી રાજા બોલ્યો. હે રૂપિઆ
સારે વર બતાવો હું કોને આપું. ૨૪

યંચેતસાનયામ્યેવતત્રપશ્યામિદૂષણં ॥

કુલંતત્રનવાશીલંશીલંતત્રનવાધનં ॥ ૨૫ ॥

અર્થ—મારા મનમાં જે વરના વિચાર કરું છું તેમાં દુષણ દે-
ખું છું કે જ્યાં કુળ ત્યાં સ્વભાવ નહીં ને સ્વભાવ ત્યાં ધન નહીં. ૨૫

ધનંયત્રનવાવિદ્યાંસર્વેનૈકતદ્રશ્યતે ॥

વયોવિત્તંકુલંવિદ્યાંદૃષ્ટ્વાકન્યાપ્રદીયતે ॥ ૨૬ ॥

અર્થ—ધન હોય ત્યાં વીધા નહીં, વીધા, ધન એ સર્વ એક જ કાણે
નથી. વય, વીત્ત, કુળ વીધાને જોઈ કન્યાદાન કરવું. ૨૬

इतिवेदैविदःसर्वेवदंतिविबुधर्षभाः ॥

तस्मात्स्ત્રુवंत्वभिमतंवरंપરमशोभनं ॥ ૨૭ ॥

અર્થ—એ પ્રમાણે વેદને જાણનાર સર્વ પંડીતો કહે છે માટે આ
કન્યાને યોગ્ય સુંદર વર બતાવો. ૨૭

શ્રુત્વારાજઃસુવચનંસનકાઘાઃમુનીશ્વરાઃ ॥

પ્રોચુઃપ્રણયસંયુક્તમંબરિષમહીપતિં ॥ ૨૮ ॥

રાજાનું વચન સાંભળી સનકાદીક મુનીઓ ધણા સ્નેહ બાળા
પ્રથવીપતી અંબરીશ રાજાને કહેવા લાગ્યા. ૨૮

રાજનભિમતૌલોકેવરાવતંતશોભનો ॥

નારદાંગિરસૌદેવૌમાનસૌદ્રુહિણાત્મજૌ ॥ ૨૯ ॥

હે રાજા! અત્યંત સુંદર લોકને માનવા યોગ્ય બ્રહ્માના માન-
સીક પૂત્ર નારદને અંગીરસ એ વર કન્યાને યોગ્ય છે. ૨૯

તયોરેકંસમાદ્વબ્રહ્મણસ્તૌવરાત્મજૌ ॥

• વિશ્વયાતૌત્રિપુલોકેપુનારદાંગિરસાવુભૌ ॥ ૩૦ ॥

અર્થ-એ બેમાંથી એકને બોલાવી પોતાના ઘરમાં રહેલો કમળ
પત્ર સરખાં નેમવાળી આ કન્યાને શાસ્ત્ર વીધીએ કરીને આપો. ૩૦

સ્વયંવરેસમાહુયબ્રહ્મણસ્તૌવરાત્મજૌ ॥

વિશ્વયાતૌત્રિપુલોકેપુનારદાંગિરસાવુભૌ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ-બ્રહ્માના માનસીક પૂત્ર અને બેણ લોકમાં વીધ્યાત એ
નારદ ને અંગીરા નામના પૂત્રોને સ્વયંવરમાં બોલાવો. ૩૧

દેહિકન્યાનૃપશ્રેષ્ઠદ્વયોર્મધ્યેસુતેછયા ॥

દ્વયોઃસ્તયોઃસમાનોવૈત્રિપુલોકેનવિદ્યતે ॥ ૩૨ ॥

અર્થ-એ કન્યાની ઈચ્છા પ્રમાણે એ બેમાંથી એકને આપો
કેમકે ત્રણ લોકમાં એ બે બરેબર વર નથી. ૩૨

શ્રુત્વાપ્રોવાચનૃપતિઃસનકાદિન્મુનીશ્વરાન્ ॥

યૂયંગત્તાતયોઃપાર્શ્વેકથયંતુમમોદિતં ॥ ૩૩ ॥

અર્થ-સનકાદીકનું વચન સાંભળી રાજા તેને કહેવા લાગ્યા કે
હે રૂશીઓ તમે ત્યાં જઈ માંડ પ્રતાંત તેમને કહો. ૩૩

રાજાદદાતિવાંકન્યાંદ્વયોરેકંવરિષ્યતિ ॥

સનકાદ્યાસ્તતોગત્તાનારદાંગિરસૌતિકે ॥ ૩૪ ॥

અર્થ-સનકાદીકે રૂશીઓ નારદને અંગીરા પાસે આવી તેમને
કહેવા લાગ્યા કે તમને રાજાએ કન્યા આપવા શાંડ બોલાવ્યા છે.
તે બેમાંથી એકને કન્યા વરશે. ૩૪

ચક્રુર્નિવેદ્યાંસર્વેરાજાયત્સમુદાહૃતં ॥

શ્રુત્વાતાવતિહૃષ્ટાંગૌપ્રોચતુસ્તાન્મુનીશ્વરાન્ ॥ ૩૫ ॥

અર્થ-રાજાનું કહેલું સર્વ પ્રતાંત સનકાદીકે નારદ ને અંગીરાને
કહ્યું. તે સાંભળી પ્રણા હૃદ પામી સનકાદીકને કહેવા લાગ્યા. ૩૫

પિત્રોર્નિવેદ્યતાંસર્વપિતાયદૈવદિષ્યતિ ॥

નિર્વ્યલીકંકરિષ્યામભવદ્વિર્યદુદાહતં ॥ ૩૬ ॥

અર્થ—હું સનકાદીકે ૩૨ીઓ તમે પીતામહ, બ્રહ્મા પાસે જઈ સધળું પુત્રાંત કહેા અને જે રીતે પીતા કહેશે તે પ્રમાણે અમે સત્ય કરીશું. ૩૬

સનકાદ્યાસ્તોગલાબ્રહ્મણોત્તિકમાદરાત્ ॥

ચક્રર્નિવેદ્યાંસર્વેનારદોગિરસોદિતં ॥ ૩૭ ॥

અર્થ—સનકાદીકે ૩૨ીઓ બ્રહ્મા પાસે જઈ નારદને અંગીરાનું કહેલું સર્વ પુત્રાંત કહેવા લાગ્યા. ૩૭

વિધિઃપ્રોવાચસનકંરાજ્ઞાસમ્યક્વિચારિતં ॥

દ્વયોરેકતમંપુત્રપ્રીયતાંનૃપનંદિની ॥ ૩૮ ॥

મર્થ—બ્રહ્મા સનકાદીકને કહેછે કે રાજાએ સાડી વીચાર્યું કેમકે એ બેમાંથી એક પુત્રને એ રાજ કન્યા સુખેથી વરશે. ૩૮

સનકસ્તુતદાકર્ણ્યરાજ્ઞેસર્વન્યવેદયત્ ॥

રાજાશ્રુતામસન્નોભૂતતનયોદ્વાહનંપ્રતિ ॥ ૩૯ ॥

નકાદીકે બ્રહ્માનું વચન સાંભળી રાજાને સર્વ પ્રતાંત કહ્યું. રાજા કન્યાનો વીવાહ સાંભળી મણા પ્રસન્ન થયા. ૩૯

સ્વયંવરસ્યરચનાંચકારનૃપનંદનઃ ॥

દેવાનિમંત્રિતાસર્વેબ્રહ્માવિષ્ણુપુરોગમાઃ ॥ ૪૦ ॥

અર્થ—પ્રસન્ન થએલા અંબરીશ રાજાએ મણીકે સ્વયંવરની રચના કરીને ત્યાં બ્રહ્મા વીષ્ણુ અને ૩૬ આદી સધળા દેવાને આમંત્રણ કર્યું. ૪૦

ઋષયોર્માનવાદૈતાનાગાયક્ષામહોરિગાઃ

નિમંત્રિતામહીપેનગમનાયોદ્યતાભવન્ ॥ ૪૧ ॥

અર્થ—૩૨ીઓ, મનુષ્યો, દૈત્ય, નાગલોક, યક્ષ, ઉરગ એટલાઓને રાજાએ સ્વયંવરમાં આમંત્રણ કરી બોલાવ્યા. ૪૧

શ્રુત્વાંવરીપત્ન્યતેસ્તનયામહીષ્ટંશ્રુતાવિવાહસચ્ચૃષ્ટતરાવભૂચુઃ ॥

સમૃત્તૃકાઃસવનિતાસમૃતાસર્વર્ગારાજમુરાજમવનેરમણીયવેષાઃ ૪૨

અર્થ—અંબરીશ રાજાની મુલક્ષા નામની કન્યાનો વીવાહ સાંભળી મણા પ્રસન્ન થએલા દેવ મનુષ્ય યક્ષ ગંધર્વાદી સર્વ લોકો

પોતાની સ્ત્રીઓ અને આમ વર્ગ સહીત સૂંદર અલંકાર વસ્ત્ર ધારણ કરી ત્યાં આવીયા, ૪૨

इति श्रीवायुपुराणेमारुतोत्पत्तौषष्ठोऽध्यायः ॥ ॥ ६ ॥ ॥

ઈતીશ્રી વાયુપુરાણે મારુતોત્પત્તૌ ષષ્ઠો ભાષાયાં ૬ અધ્યાય.

अध्याय ७ मी.

सूतउवाच ॥ सुलक्षणायाःसंश्रुत्वरूपलावण्यसौरसं ॥

નારદશ્વિતયામાસર્કિકર્ત્તવ્યમયાધુના ॥ ૧ ॥

સૂત કહેછે—સુલક્ષણાનું ૩૫ અને લાવણ્ય પછું સાંભળી નારદને ચીંતા થઈ કે આ કન્યા મને કયમ મળે, ૧

अंगिरारूपसंपन्नोमतोपिकथ्यतेबुधैः ॥

તંગરિષ્યંતિસાવાલાદ્વ્યોસ્ત્રસમાગમે ॥ ૨ ॥

અર્થ—અંગીરા મારા કરતાં પણ બહો ૩૫વાન છે. એમ બધાં લોકો કહે છે તો સ્વયંવરમાં એ કન્યા નક્કી અંગીરાને વરશે, ૨

तदातस्यमहत्श्लाघाममर्निदाभविष्यति ॥

યદામાઠ્ઠણુતેબાલાતદાત્રૈલોક્યસુંદરઃ ॥ ૩ ॥

અર્થ—અંગીરાની મોટી કીર્તી થશે. ને મારી બહો નીંદા થશે. જ્યારે મને એ કન્યા વરે ત્યારે હું બધાં લોકમાં શ્રેષ્ઠ કહેવાઉં, ૩

नमत्तोप्यधिकःकंश्चित्रिषुलोकेचराचरे ॥

અંગિરાચૈત્પતિસ્તસ્યાસ્તદાતેનજગજિતં ॥ ૪ ॥

અર્થ—જો એ કન્યા મને વરે તો આ ત્રણ લોકમાં હું મોટા કહેવાઉં, અને અંગીરાને એ કન્યા વરેતો ત્રણ લોકમાં એ શ્રેષ્ઠ કહેવાય, ૪

इयंविचार्यमनसाविष्णोःपार्श्वमुपेयिवान् ॥

દૃષ્ટ્વાવિષ્ણુસ્તદોવાચનારદંદિવ્યદર્શનં ॥ ૫ ॥

અર્થ—એમ મન સાથે વિચારી નારદ મુની વીષ્ણુ પાસે ગયા ત્યારે દીવ્ય જનું દરશન છે એવા નારદને એમ વીષ્ણુ બોલ્યા, ૫

किमर्थमामर्तंअंमनूकथ्यतांमनसेप्सितं ॥

કિંચિત્કાર્યગુરુત્તત્તેચેતસિલક્ષતેધુના ॥ ૬ ॥

અર્થ—હે નારદ કેમ પધાર્યા તમારા મનમાં શું ઇચ્છા છે ને તમારા મનમાં કંઈક મોટો વીચાર હોય એમ મને જણાય છે. ૬

વિશ્રબ્ધંકધ્યતાંવિદ્વન્યત્તેમમસિર્ચિતિતં ॥

નિર્વ્યલીકંકરિણ્યામિશપથસ્તવસુવતા ॥ ૭ ॥

અર્થ—હે વીહવન્ તમારા મનમાં જે વિચાર હોય તેમને કહો, હું સત્ય પણે તે કામ કરીશ ને હે રૂડા પ્રતવાળા તમારા સમ છું તે કરીશ. ૭

શ્રુત્વાવિન્નોઃસુવચનંસ્મિતઃસમુનિપુંગવઃ ॥

પ્રોવાચવચનંવાઙ્મીસર્વજ્ઞાનવિશારદઃ ॥ ૮ ॥

અર્થ—વીખણું વચન સાંભળી મુનીઓમાં શ્રેષ્ઠને સર્વ જ્ઞાનવાન તે વાણી નીચે રાખનાર એવા નારદ બોલ્યા. ૮

સર્વજ્ઞાનાસિવિશ્વેશત્રૈલોક્યેસચરાચરે ॥

ભૂતંભવ્યંભવિષ્યંચર્કિમાંપૃછતિકેશવ ॥ ૯ ॥

અર્થ—હે જગતના ઇશ સચરાચર એવા ત્રણ લોકમાં ભુતભવી-સ્ય વર્તમાન એ સર્વ તમે જાણો છો તે મને ક્યમ પુછાછો. ૯

પૃષ્ઠઃસકથયામ્યેવતવાગ્રેમધુસૂદન ॥

રાજ્ઞોંબરીપ્રતનયાશ્રુતાનામ્નામુલક્ષણા ॥ ૧૦ ॥

અર્થ હે મધુ નામના દૈત્યને મારનાર તમે જાણીને પુછાછો તે હું તમને કહું છું, અંબરીશ રાજાની મુલક્ષણા કન્યા મેં સાંભળી છે. ૧૦

તસ્યાઃપાણિગ્રહેછોહંભવદંતિકમાગતઃ ॥

સામાંયથૈવવૃણુતમહદ્રાજ્ઞઃસ્વયંવરે ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—તે કન્યાના પાણી ગ્રહણની ઇચ્છાવાળો હું તમારી પાસે આવ્યો તે રાજાના સ્વયંવરમાં જે જે રીતે મને વરે તેમ કરો. ૧૧

તથાવિધીયતાંદેવયથાનાંગિરસંમુનિ ॥

મત્તોપ્યધિકરૂપંતંમત્તાતેર્તિકમાગતઃ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—હે દેવ જે રીતે અંગીરાને ન વરતાં મને વરે તેમ કરો, કારણ અંગીરા મારા કરતાં અધીક રૂપવાન છે. ૧૨

યદાતંરુક્ષરૂપાભંસાપશ્યતિમુલક્ષણા ॥

તદામાંવૃણુતેનુનંસર્વેષામેવપશ્યતાં ॥ ૧૩ ॥

અર્થ—જ્યારે રીંછના સરખી કાંતીવાળા અંગીરાને એ કન્યા
દેખે તો સર્વ લોકને જોતાં મને નહીં વરે. ૧૩

તદામમભવેત્ત્વશ્લાઘાધન્યોઽમમુસૂદન ॥

एतत्कुरुष्वमेकामंभृत्योस्मितवकेशव ॥ ૧૪ ॥

અર્થ—હે મધુનામના દૈત્યને મારનાર પ્રભુ ત્યારે મારી લોકમાં
કીર્તિ થાય ને હું કૃતાર્થ થાઉં, એટલું માફ કરમ તમે કરે. હે ક-
શવ હું તમારો દાસ છું. ૧૪

स्मितकलाकृषिकेशःप्रोवाचसांप्रतंमुनिं ॥

लयोदितंयथારુપंभविष्यतिनસંશયः ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—નારદનું વચન સાંભળી રશીકેશ એવા ભગવાન હુશીને
નારદને કહે છે, જેમ તમે કહો છો તે પુમાણે થશે એમાં સંદેહ
નહીં જાણવો. ૧૫

इत्युक्त्वानારदंविप्रंविस्तृज्यांतःपुरंययौ ॥

નારદોપિસ્વભવનંજગામાતીવહર્ષિતઃ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—નારદને એમ કહી ભગવાન પોતાના આંતઃ પુરમાં ગયા.
નારદ પણ અતી હર્ષ પામી પોતાને ઘેર ગયા. ૧૬

गतेदेवर्षिप्रवरेतत्रागच्छत्किर्लांगिरा ॥

विष्णुर्ज्ञात्वासमायातंपुनरेवસખામીયાત્ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—દેવર્ષિમાં શ્રેષ્ઠ એવા નારદ મુતી ગયા પછી અંગીરા-
રૂપી વીષ્ણુ પાસે આવેલા અંગીરાને જોઇ ભગવાન સભામાં આવ્યા. ૧૭

नत्वाविप्रंतदोवाचविष्णुःसर्वेश्वरःस्वयं ॥

यदर्थमामतंविद्वન્તत्સર્વવિનિવેદ્યતાં ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—આવેલા અંગીરાને સર્વના ઇશ્વર વીષ્ણુ તમસ્કાર કરીને
કહેતા લાગ્યા હે વીદ્વન્ જે માટે તમે આવ્યા છો તે કહે. ૧૮

निर्व्यलीकंकरिष्यामिक्थ्यतांमनसेप्सितं ॥

શ્રુત્વાવિષ્ણોદિતંવાક્યમંગિરામનસેપ્સિતં ॥ ૧૯ ॥

અર્થ—તમારા મનમાં ઇચ્છા હશે તે હું સત્યપણે કરીશ. વીરનુંનું
વચન સાંભળી અંગીરાએ મનમાં ઇચ્છેલી બધી વાત કહી. ૧૯

सर्वनिवेदयामासज्ञात्वाहार्दजगत्पतेः ॥

देवदेवजगन्नाथविज्ञप्तिंશ્રृणुमेवમો ॥ ૨૦ ॥

અર્થ-જગતપતી ભગવાનનો અભીપ્રાય બેઈ અંગીરા કેહે છે
 દેવતા દેવ જગતના નાથ છે વીબો મારી આટલી વાત સાંભળો. ૨૦

રાજ્ઞોષરિષતનયાવિશ્રુતાયામુલક્ષણા ॥

સ્વયંવરેમાંવૃણુતેયયાસાલોકવિશ્રુતા ॥ ૨૧ ॥

અર્થ-અંબરીશ રાજાની મુલક્ષણા કન્યા લોકમાં વીખ્યાત છે,
 સ્વયંવરમાં જે રીતે મને વરે તેમ કરે. ૨૧

તથાસંપાદ્યતાંદેવવૃણુતેનૈવનારદં ॥

રૂપવાનગુણવાનસોપિમતૌનારદવિદ્યતે ॥ ૨૨ ॥

અર્થ-હે દેવ નારદ મારાથી રૂપને ગુણે અધીક છે માટે નાર-
 દને ન વરતાં મને વરે તેમ કરે. ૨૨

તંવરિષ્યાતિસ્ત્રનુનંમત્તોપ્યધિકમોજસા ॥

તદાતસ્યભવેત્શ્લાઘામર્મનિદામહીતલે ॥ ૨૩ ॥

અર્થ-નારદ ગુની મારા કરતાં તેજે કરી ઘાટા છે માટે નીશ્ચય
 તેને વરશે ત્યારે લોકમાં તેમની કીર્તી થશે. ને મારી નીંદા થશે. ૨૩

યથાતંવાનરંપદ્યેત્તથાદેવવિધીયતાં ॥

તદામાંવૃણુતેનુનંયદાપદ્યતિવાનરં ॥ ૨૪ ॥

અર્થ-હે દેવ સ્વયંવરમાં આવેલા નારદને એ કન્યા વાનર રૂપે
 ગુણે ત્યારે મને એ કન્યા વરે. ૨૪

શ્રુતોવાચહૃષિકેશઃસર્વમેવંભવિષ્યતિ ॥

નારદવાનરાકારંમેક્ષિષ્યતિમુલક્ષણા ॥ ૨૫ ॥

અર્થ-રશીકેશ ભગવાન અંગીરાનું વચન સાંભળી કેહેવા લાગ્યા
 કે મુલક્ષણા કન્યા નારદને બાંદરા સરખા દેખશે. ૨૫

ગછવિગ્રયશાકામંયદ્માવીતદ્મવિષ્યતિ ॥

વિસ્મિતોતઃપુરંગછન્કેશવઃક્રેશસૂદનઃ ॥ ૨૬ ॥

અર્થ-હે વીરપ્રતમારી ઇચ્છા પ્રમાણે નામ આપવાનું હશે તેમ
 થશે એમ કહી કલેશ ગાંડનાર કેસવ ભગવાન ચિતાના અંતઃપુ-
 રમાં પધાર્યા. ૨૬

અંગિરાપિક્રતંમેનેકાર્યયન્મનસેપ્સિતં ॥

વિશ્નોર્માયાદુસાધર્ષાયયાસંમોહતેજગત્ ॥ ૨૭ ॥

અર્થ-અંબીરા મુની પણ પોતાના મનમાં ધ્રુવેલી મનોરથ સીધું થયો એમ માન્યું કેમકે વીસ્તુની માયા ધણી અલૌકિક છે કે જે કરી આપું જગત મોહ પામિછું છે. ૨૭

જગદ્વ્યૌવિધિસુતૌયયાસંમોહિતાવુમૌ ॥

તસ્માદ્વૈદુસ્તમામન્યેવિષ્ણોર્માયામહાત્મનઃ ॥ ૨૮ ॥

અર્થ-જે ભગવાનની માયાથી જગતને પુણ્ય અને પ્રભાના પુત્ર નારદને અંબીરા પણ મોહ પામ્યા. માટે મહાત્મા વીસ્તુની માયા ધણી દુઃસહ છે એમ માનુધું. ૨૮

પ્રસન્નાયસ્મૈસામવતિમવપન્નિસુમજિતાસમુક્તસ્વાલ્લોકેમનિવર
નવાકોપિતપસાવિધેઃ પુત્રોમાહાદ્વિપંદપદમેવાભિગમિતૈનરઃ
કોન્યોજિતુંભવતિક્ષમોવિજ્વજનર્તી ॥ ૨૯ ॥

અર્થ-જેને ભગવાન પ્રસન્ન છે તે આ જગતથી મુકાયલો છે. જગત માત્રને વીસે ઓપી રહેલી ભગવાનની માયાને છુતવાને ધોળ સાધનોથી ભગવાનની ભક્તિ વગર કેણુ સમર્થ છે. ૨૯

॥ इति श्रीवायुपुराणेमारुतोत्पत्तोत्तोसप्तमोऽध्याय ॥ ૭ ॥

ઈતી શ્રી વાયુ પુરાણે મારુતોત્પત્તોત્તો સપ્તમો અધ્યાય.

અધ્યાય ૮ મો.

સૂતઃપ્રવાચ—તર્તાંબરીષોનૃપતિઃસ્વયંવરક્રેતદા ॥

સમાહવ્યતિવિપ્રેક્ષાંનારદાંગિરસાવુમૌ ॥ ૧ ॥

સૂત કહે છે. અર્થ-ત્યાર પછી અંબરીશ નામે રાજા સ્વયંવરમાં પ્રભુમાં ઉત્તમ એવા નારદ ને અંબીરાને ઘોલાવ્યા. ૧

દેવાન્મુનીન્મનુષ્યાંશ્વસમાહવ્યતભૂપતિઃ ॥

સ્વયંવરદિદ્રક્ષાર્યનારદાંગિરસોઃશુભં • ॥ ૨ ॥

અર્થ-અંબરીશ રાજાએ દેવ મુની મનુષ્યોને સ્વયંવર એવા માટે ને નારદ તથા અંબીરાને પણ એવા માટે ઘોસાવ્યા. ૨

સમાજગ્મુક્તદાસર્વેદેવાશ્ચક્રુરોષમાહ ॥

તસ્માદ્વિષ્ણુર્યવઃસૂર્યચંદ્રઃસર્વેઘ્રહેતૈઃ ॥ ૩ ॥

અર્થ-જે વખત ઇંદ્રાદી સર્વે દેવા પ્રભુ વીસ્તુ મહાદેવ અને સર્વ મહા મહીત સૂર્ય ને ચંદ્ર પણ આવ્યા. ૩

રાજાનોરાજપુત્રાશ્વરાજપત્ન્યોનિમંત્રિતાઃ ॥

સમાજગુપ્તુમનસોદાસદાસીરન્વિતાઃ ॥ ૪ ॥

અર્થ—નીમંત્રણ કરેલા રાજાઓ ને રાજ પુત્રો રાજ સ્ત્રીઓ ત્યાં આવીઓ. દાસ દાસીઓ સહીત દેવ લોકો પણ ત્યાં આઠ્યા. ૪

સિદ્ધચારણગંધર્વાઃયક્ષરાક્ષસપન્નગાઃ ॥

પિશાચોરગનાગાશ્ચસમાજગુપ્તિનિમંત્રિતાઃ ॥ ૫ ॥

અર્થ— સીદ્ધ, ચારણ; ગંધર્વ, યક્ષ, રાક્ષસ, પન્નગ. પીસાચ, ઊરગ, નાગ, એ સર્વે રાજાના આમંત્રણથી ત્યાં આઠ્યા. ૫

દિવ્યાસ્તરણસંવાદિર્સિંહાસનવૃત્તેસ્થિતાઃ ॥

સર્વેવૈતેસભામધ્યેરજુર્વૈશ્વાનરોપમાઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ—સર્વે લોકો સભાની મધ્યે સુંદર પાથરણાં અને સીંહાસન ઉપર બેસી જમ વૈશ્વાનર અગ્નીની માફક શોભવા લાગ્યા ૬

સુલક્ષણાસશ્ચિયુતાસ્નાતાભૂષણમૂષિતા ॥

માગમત્સભામધ્યેમુનિનામપિમોહિની ॥ ૭ ॥

અર્થ— સુલક્ષણા પણ સ્નાન કરી સુંદર નવાં વસ્ત્રને અલંકાર પેહેરી યાતાની સખીઓ સહીત મોટા મુનીને મળને પણ મોહ કરતી હોય તેવી રીતે ત્યાં આવી. ૭

તાંકુળનૂપૂર્ણાંવાલાંવરમાલાસપન્વિતાં ॥

વિલોક્યમુમુદુઃસર્વેદેવાઃશક્રપુરોમમાઃ ॥ ૮ ॥

અર્થ— પગમાં ઝાંઝર જેણે પેહેરેલાં ને વરમાળા હાથમાં લીધેલી એવી એ કન્યાને બેઈંધંદ્રાદીક સર્વે દેવતાઓ મોહ પામ્યા. ૮

તત્રાગચ્છન્મહાતેજાચારદોદિવ્યદર્શનઃ ॥

મુષ્ણંશ્ચક્ષુર્પિલોકાનાંતિજસામ્સ્કરોપમાઃ ॥ ૯ ॥

અર્થ—તે જગમાં દીવ્ય જેનું દર્શનજે ને મુશ્કેલી સરખી કાંતીવાળાને યાતાના તેજ કરી સરવના રૂપને તીરસ્કાર કરતા એવા નારજુની પણ ત્યાં આઠ્યા. ૯

અંગિરાપિતથામૂતઃસર્વામરણમૂષિતાઃ ॥

સમાજનામસર્વેષામયયાછાદ્યમમાઃ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—નારદની માફક અંગીરા રૂપિ પણ સર્વ આભરણે સુશોભિત થઈ યાતાની કાંતીએ કરી સરખી કાંતીને ઠાંકતા થકા ત્યાં આઠ્યા. ૧૦

તાવુખોવરયોર્ચોગ્યેદિન્યાસ્તરણસંવૃતે ॥

વેદિતૌતૌવિરેજુઃસસૂર્યચંદ્રાવિવાંષરે ॥ ૧૧ ॥

અર્થ— દી૦ષ મુદર પાથરણમાં યેહલા તે નારદને અંગીરા જેમ આકાશમાં સૂર્ય ને ચંદ્રની માફક શાભાવવાલાગ્યા. ૧૧

વિલોક્યસર્વેદેવાધ્યાઃપ્રમયાછાદિનપ્રમાઃ

પ્રોચુઃપરસ્પરંદૃષ્ટાઃવિશેષોનાનયોષ્વપિ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ— નારદ ને અંગીરાના તેજથી ઠંડાયલા સર્વે દેવાદી લોકો ૫૨૨૫૨ હુર્ષ પામી કહેવા લાગ્યા કે આ નારદ ને અંગીરામાં કંઈ પણ વીશેષ નથી. ૧૨

કંવરિષ્યતિસુમગાસર્વલોકમનોહરા ॥

૯તાભ્યાંસમાનોનાસ્તિનાનયાત્સદ્રશીવયુઃ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ— સર્વ લોકના મનને હરનારીને રૂડા ભાગ્યવાળી આ કન્યા કોને વરસે. આ નારદને અંગીરા સમાન બીજો કોઈ વર નથી ને આ સુલક્ષણ સરખી કન્યા પણ નથી. ૧૩

૯વંવદતિવૈલોકેતૃદ્વદાસીમનોરમા ॥

૯તૌવરૌમહાભાગેત્વદર્થસમુયાગતૌ ॥

યાભ્યાંસમાનોલોકેસિન્નમૂતોનભવિષ્યતિ ॥ ૧૪ ॥

અર્થ— એ પ્રમાણે લોકો વાત કરેછે તે વખત પ્રણી મનોરમને ઘડી દાસી સુલક્ષણને કહેછે હે ભાટા ભાગ્યવાળી આ બે વર તારે માટે આવેલા છે ને આ બે બરાબર કોઈ થયે નથી ને થશે પણ નહીં. ૧૪

તસ્માદેકંદૃષ્ટુશુભેતત્ત્વમાગ્યાત્સમાગતૌ ॥

પ્રક્ષણોમાનસૌપુત્રૌદેવદાનવશૂજિતૌ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ— હે રૂડા ભાગ્યવાળી કન્યા તારા ભાગ થકી આવેલા પ્રક્ષાના માનસીક પૂત્ર દેવ ને દાનવે પૂજેલા આ અંગીરા ને નારદ છે. તેમાંથી એકને વર. ૧૫

તપસાવિધ્યયાજ્ઞાંતકુલેનાભિષ્જનેનચ ॥

નૈતાદૃશૌવરૌતન્વિત્રિપુલોકેષુવિચતે ॥ ૧૬ ॥

તપ, વીધા, યજ્ઞ, અને ડાખણે કરી ચુકત એવા આ બે છે. માટે હે રૂડા ગુણવાળી કન્યા તમારા લોકમાં આજે બીજો વર નથી. ૧૬

કિંવિલોક્યસેવાલેવરંવરયશોભનં ॥

પશ્યંતોષેવુષાઃસર્વેદ્વયોરેકંમનોરમં ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—હે બાળા તું શું જુએછે આ બેમાંથી મનને આનંદ આપનાર ને મુસોભીત એકને સર્વ દેવો દેખતાં તું ૧૨. ૧૭

દ્વયોર્મધ્યેત્વયાયેવૈવૃત્તઃસર્વત્રશોભનઃ ॥

સશ્લઘ્યતેનરંદૈવૈઃપિશાચોરગરાક્ષસૈ ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—આ બેમાંથી જે એકને તું વરીસ તેની દેવ મનુશ પી-
શાચ ઉરગ અને રાક્ષસ સર્વ વખાણ કરશે. ૧૮

एवंवदसांबहुशोनवृणोतियदावरं ॥

રાજાપ્રોવાચસુભર્ગેવરંવરયશોભનં ॥ ૧૯ ॥

અર્થ—આવા રીતે ધણીવાર દાસીએ કહ્યું તોપણ વરને ન વરી
ત્યારે રાજા કહેછે હે રૂડા બાગ્યવાળી કન્યા શ્રેષ્ઠ વરને ૧૨. ૧૯

इत्युक्तापियदाबालानवृणोतियदावरं ॥

વિપણવદનામૂલાસ્થિતાપવધરાતલે ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—એ પ્રમાણે રાજાએ કહ્યું તોપણ વરને ન વરતાં એ
પામેલા મોઢાથી નીચું બેઠું ઉભી રહી. ૨૦

उपविं सुतां दृष्ट्वा राजारुष्टो ब्रविदिदं ॥

કથંનવૃણુષેદુષ્ટેનાભ્યામન્યોવરોવરઃ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—નીચે મોઢે ઉભેલી કન્યાને બેઠું ધણે રોશ પામી રાજા
બોલ્યો હે દુષ્ટ ક્યમ વરની નથી, આ બેથી બીજે શ્રેષ્ઠ વર નથી. ૨૧

श्रुत्वारान्नो हिवचनंधात्रिकर्णे तदाशनैः ॥

રાજાદ્વાતિમાંકસાદ્દાનરાયક્ષિપ્તિઃ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ—રાજાનું વચન સાંભળી કન્યાએ થીએથી ધાત્રીના કા-
નમાં કહ્યું કે અરીવેકી આવા નરને મારા પીતા મને કયેમ આપેછે. ૨૨

एकोस्ति धानरवरो भल्लुकोस्ति वरो परः ॥

યંવૃણોમિદ્વયોરેકંરાજાદિન્નતુસામિતં ॥ ૨૩ ॥

અર્થ—એક મોટા વાવરછે ને બીજે શીછ છે, મોટે એ બે-
માંથી સજા કહે તેને હું ૧૩. ૨૩

यंददाति पिता माता सह सहिवरो परः

મહલુકિધાનરિત્વંમયાકર્તુમશક્યતે ॥ ૨૪ ॥

અર્થ—માને આપ એને આપે તેજ ક્ષેષ્ટ વર માનવો. રીંછડી
કે વાનરીનું રૂપ લેવા હું સમરથ નથી. ૨૪

વાનરાણામનુષ્યાણાંસંબંધોનમયાશ્રુતઃ

કક્ષાદદાતિમાતાતોવાનરાયવિપશ્ચિતઃ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ—વાનર ને માણસોના સંબંધ મેં કોઈ દાવસ સાંભળ્યો
નથી. માટે અવવેદી વાનરને મારા આપ કયમ આપવા ઇચ્છે. ૨૫

શ્રુતાતસ્યાસ્તુવચનંધાત્રીવિસ્મયસંયુતા ॥

પપૃછગતાભૂપાલંલગિતાશ્રવણંબુજે ॥ ૨૬ ॥

અર્થ—એ કન્યાનું વચન સાંભળી આશ્ચર્ય યુક્ત ધાત્રી રાજા
પાસે જઈ રાજાના કાનમાં મેં લગાવી પુછવા લાગી. ૨૬

વિક્રતિર્દૃશ્યતેરાજન્બાલિકાયાનદુષણં ॥

દાતુમર્હસિરાજેદ્રકિંચિદ્બુધ્યાંવિમૃગ્યતા ॥ ૨૭ ॥

અર્થ—હું રાજા આમાં કંઈ વીકાર જણાય છે બાળકીના દોષ
નથી, માટે કંઈ ખુદ્દિ વડે વીચાર કરી આપવા યોગ્ય છે. ૨૭

વિચારયતિભૂપાલેબ્રહ્માપ્રોવાચસત્વરં ॥

નવૃણોતિયદાબાલકથમાકારિતાબુધૌ ॥ ૨૮ ॥

અર્થ—રાજા વીચાર કરવા લાગ્યા તે સમય બ્રહ્મા કહે છે.
જ્યારે આ કન્યા એમને વરતી નથી તો કયમ બોલાવ્યા. ૨૮

અનયોર્દૂષણંકિંદ્રદ્રઘ્નવદતુપત્રિકા ॥

નવિભેષિમહીપાલબ્રહ્મણોક્તોપિતાનલાત્ ॥ ૨૯ ॥

અર્થ—એમના કંઈ દોષ કન્યાના બેવામાં હોયતો કહે. હું
પ્રત્યક્ષીકરણી રાજા કોપ પામેલા બ્રાહ્મણ રૂપી અગ્નીથી તું ભય પા-
મતો નથી. ૨૯

બ્રહ્મણોવાક્યમાકર્ણ્યરાજાંપ્રોવાચકોપિતઃ ॥

ચદિદંતુતંતસંવિશ્નુઃસંસેવિતોયદા . ॥ ૩૦ ॥

અર્થ—બ્રહ્માનું વચન સાંભળી કોપ પામેલો રાજા કહે છે, મેં
કંઈ દાન, તપને હોમ કર્યા હોયને વીશ્નુની શેવા કરી હોય. ૩૦

તદામન્નતુતસુલ્યૌયૌચપશ્યતિમેસુતા

તવપુત્રૌમહાત્માનૌદેવાનામપિસંમતૌ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ—તેમણે એવા આ તારને ને અંતરીરને આ કન્યા
દેખે કે તમારા પુત્ર દેવને પણ માનવા એમ્ય મહારાજા. ૩૧

इत्युक्तवतिभूपालेरुक्षवानरसिन्धुः ॥

जातौसर्वसमाजेषुनारदागिरसावुभौ ॥ ૩૨ ॥

અર્થ—એ પ્રમાણે રાજા બોલ્યો તે વખત નારદને અંગીરા સર્વ સમાજમાં શીંછ ને વાનર સરખા દેખાવા લાગ્યા. ૩૨

जातौमल्लूकष्टवगैयदातौब्रह्मणःसुतौ ॥

सर्वेविषणवदनाबभूवुःसुरमानवाः ॥ ૩૩ ॥

અર્થ—જ્યારે બ્રહ્માના પુત્ર અંગીરા ને નારદ શીંછ ને વાનર રૂપે દેખાવા લાગ્યા ત્યારે દેવ ને મનુષ્યો ખેદ યુક્ત મુખવાળા થયા ૩૩

रुष्टौगिरामहच्छापंददौराज्ञेमहातपाः

राजाजडमतिभूयात्कन्याहरतुराक्षसः ॥ ૩૪ ॥

અર્થ—મહા તપસ્વી અંગરાડપિ દ્વેષ પાંખી રાજાને ઓટા રાખ આપ્યો કે આ રાજા જડ બુધ્ધીવાળો થાઓને કન્યાને રાક્ષસ હરણ કરે. ૩૪

दत्तेशापेतदालोकेहाहाकारोमहानभूत ॥

विषणवदनासर्वेबभूवुःसुरमानवाः ॥ ૩૫ ॥

અર્થ—શ્રાપ દેવા વખતે લોકમાં ઓટા હાહાકાર થયો અને સર્વ દેવને મનુષ્યો ખેદ યુક્ત મનવાળા થયા. ૩૫

नतदाबभुवमुदितोहिनरोनसुरावरोमरुदुःसुभृशं ॥

सुभलक्षणापिहिरુરોदભૃશંહરણંનિશમ્યવચનાત્હિમુનેઃ॥ ૩૬ ॥

તે વખત કાંઈપણ હર્ષ નહીં પામતાં મનુષ્ય દેવ સર્વ સ્ત્રીઓ અત્યંત રડવા લાગી. બુનીના શ્રાપથી રાક્ષસ હરણ કરશે તે સાંભળી સુલક્ષણા પણ ખૂબ રડવા લાગી. ૩૬

नृपतिर्जगाममनसावचसाशरणंहरैर्ध्वरणंभजतां ॥

ननुनारदोपिमनसाचहरंशૂणंगतोद्बुहिणमप्यपरः ॥ ૩૭ ॥

અર્થ—રાજા પણ મનને વચને કરી ભગવાનના ચરણાર્પિતને સરણે થયા અને નારદ૩૨ી પણ મને કરી મહાદેવને સરણે ગયા. અને અંગીરા મને કરી બ્રહ્માને સરણે ગયા. ૩૭

नपनंदिनीजगपतेमहीर्षीशरणंजगाममनसावचसा

हरणंममैवयादिरक्षवरःप्रकरोतिचेन्मरणमेववरं॥ ૩૮ ॥

અર્થ—રાજકન્યા સુલક્ષણા જગત માત્રના મતી બોવા ભગવાન

નનાં પદરાણી લક્ષ્મીજીને શરણે મન અને વચ્ચે કરી ગઇ. ને કે
હે માતા શક્તિસના હુરણ કરવાથી મગ્ધ થાય તે એક છે. ૩૮

॥ इति श्रीवायुपुराणेमारुतोक्तौऽष्टमोऽध्यायः ॥ ૮ ॥

ઈતી શ્રી વાયુ પુરાણે મારુતોક્તો ગુર્જર ભાષાયાં ૮ અધ્યાય.

અધ્યાય ૯ મો.

સૂતરવાચ—શ્રુત્વાશાપંજગઆયોમક્તાનાંમક્તવચ્છલઃ ॥

રુદ્રંસમિપેદ્રુહિણંપ્રોવાચમધુસૂદનઃ ॥ ૧ ॥

અર્થ—સૂત કહે છે ભક્ત બેને વહાલા છે એવા અને જગતના
સ્વામી એવા ભગવાન યોતાના ભક્તને થએલો આપ સાંભળી પાસે
રહેલા રૂદ્ર ને બ્રહ્માને કહેવા લાગ્યા. ૧

રાક્ષઃશાપંશ્રુહિણ્યામિનારદાંગિરંમોર્યુર્વા ॥

શાપંશ્રુહણતદેવાનાંકાર્યાર્થંહિમમાજ્ઞયા ॥ ૨ ॥

અર્થ—મધુનામા દેવને મારનાર ભગવાન કહે છે રાક્ષસના શ્રા-
પને હું લઇશ ને તમે અંગીરસને ને નારદને આપ મારી આજ્ઞાથી
દેવના કામ માટે ચલુણ કરો. ૨

દશગ્રીવોમહાબાહુઃપૌલસ્ત્યઃસાનજોબલી ॥

મવિષ્યતિદુરાધર્ષાદેવદાનવકંટકઃ ॥ ૩ ॥

અર્થ—દશ માથાવાળો મોટા હાથવાળો મહાબળવાન પુલસ્ત
કૃષિનો પુત્ર યોતાના નાનાભાઈએ સહીત દેવદાનવને કાંટા રૂપી પ-
ણા દૂર્ધર્ષ એ થશે. ૩

પીઠાયિષ્યતિભ્રેકાસ્ત્રીન્વરદાનેનદર્પિતઃ ॥

માનુષાન્વાનરાન્ચૈવમનસ્યેવનરિષ્યતિ ॥ ૪ ॥

અર્થ—વરદાને કરી ગર્વિષ થએલો રાવણ ત્રણ લોકમાં મનુસ્ય
વાનર ત્રણ લોકને પીડશે.

મક્ષમૂતાન્નિહિતાન્મક્તામમાયાવિમોહિતઃ ॥

તસ્માત્તસ્યવધાર્થંહિમવિષ્યામિસુરૈઃસમં ॥ ૫ ॥

અર્થ—મારી માયાએ કરી મોહ પ્રાપ્તેલો રાવણ ભક્ષ ભુત એ-
વા વાનર ને મનુસ્યને પીડશે ત્યારે એના વધને અરથે દેવો સહીત
હું પ્રગટ થઈશ. ૫

દેવાનાંકાર્યસિધ્ધર્થમાનુષંરૂપમાશ્રિતઃ ॥

કુલેરણુવાપેતિનામ્નાદશરથાત્મજઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ—દેવ કાર્યની સીધીને અર્થે મનુશ્યનું રૂપ લઈ રપુના કુ-
ળમાં દસરથનો પુત્ર રામ એ પ્રકારે નામથી હું પ્રગટ થઈશ. ૬

અંજનીગૌતમસુતામાતુઃશ્રાયાત્તભવિષ્યતિ ॥

વાનરીલોકવિખ્યાતાસર્વલોકૈકસુંદરી ॥ ૭ ॥

અર્થ—સર્વ લોકમાં ધણી સુંદર ગૌતમની પુત્રી અંજની નામે
માના આપથી લોકમાં પ્રસીધ્ધ એવી વાનરી થશે. ૭

તસ્યોદરેભવાન્જન્મમૃદીણ્યતિમયાજ્ઞયા ॥

હનૂમાનિતિવિખ્યાતોમારુતિર્મમવલ્લભઃ ॥ ૮ ॥

અર્થ—તે અંજનીના ઉદરમાં મારી આજ્ઞાથી તમે જન્મ ગ્રહ-
ણ કરશો. તે વાયુનો પુત્ર મને ધણે વહાલો હનુમાન એ પ્રકારે પ્ર-
ખ્યાત થશે. ૮

અદિતિર્દેવમૃતાયાવિખ્યાતાભુવનત્રયે ॥

શક્રૈલોક્યમર્ત્યારંહૃવામર્ત્યારમન્ત્રવિત્ ॥ ૯ ॥

અર્થ—ત્રણ લોકમાં વીખ્યાત દેવની માતા અદિતી ત્રણ લોકનો
રાજા ઇન્દ્રને બેઠ પોતાના સ્વામીને કહેછે. ૯

મમપુત્રોજગદ્દેષ્ટોજગદ્દેષ્ટાક્રતાસ્મ્યહં ॥

તસ્માત્ત્વમેવમદ્ગેહાહન્યાંમાત્રજસુવૃત ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—હું રૂડા વ્રતવાળા સ્વામી જગતમાં શ્રેષ્ઠ એવો મારો
પુત્ર થયો. તેણે કરી હું પણ જગત શ્રેષ્ઠ થઈ માટે તમે મારા ધરમાં-
બીજી સ્ત્રી પ્રત્યે ન જાઓ. ૧૦

મત્સમાનાપરાકાચિદ્ધાયતિત્વમહામતે ॥

યત્યાઃકુસિસમુત્પન્નઃસુરરાજોભવત્સુતઃ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—મહા બુદ્ધિવા મારા સરખી બીજી સ્ત્રી તમારે નથી. કે
કે જેની કુખથી ઉત્પન્ન થએલો દેવનો રાજા ઇન્દ્ર તમારો પુત્ર છે. ૧૧

તત્સર્પિતૃત્તમાવેનભવાન્બ્રેષ્ટોજગત્રયે ॥

માનયંતિસુરાઃસર્વેતથાસર્પર્વયોમલાઃ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—ઈન્દ્રના પીતા માટે તમે ત્રણ ત્રણ લોકમાં શ્રેષ્ઠ છો. સપળા
દેવતાઓને સમ રૂપિઓ પણ તમને ધણા માનસે. ૧૨

મમપુત્રમભાવેનતસ્માતિષ્ઠમમગૃહે ॥

હત્યુક્તાન્નમુદેવિચંકસદેવેસુદિસિમલા ॥ ૧૩ ॥

અર્થ— મારા પુત્રના મહિમાએ કરી મારા ધર્મમાં તમે રહો
એમ કહી પત્રીત હાસ્યવાળી દેવ માતા અદીતીએ પોતાના સ્વા-
મિનું વચ્ચે ગ્રાહ્યું. ૧૩

તદામોવાચસમુત્તરીઃપિત્રાદન્નાયદામમ ॥

દક્ષેણવિનયંક્રત્વાતદૈવોક્તોસ્મિસુવતે ॥ ૧૪ ॥

અર્થ— હે રૂડા પ્રતિવાળી સ્ત્રી દક્ષ પ્રજાપતી એવા તારા
પોતાએ નમ્રતાથી જ્યારે મને આપી ત્યારે મને આમ કહેલું છે. ૧૪

સર્વાસમત્વેવર્તેવ્યાલયાવિદ્વન્મમાજ્ઞયા ॥

કસ્માલક્ષામ્યહંજાનન્ભાર્યાઃસર્વામમપ્રિયાઃ॥૧૫॥

અર્થ—હે વિદ્વત મારી આજ્ઞાથી મારી આવેલી કન્યાઓને
વીશે સમાન દ્રવીથી તમારે વર્તવું એમ કહેલું છે માટે મારે અ-
ધીઓ સમાન છે માટે હું કાને ત્યાગ કરું. ૧૫

ઉદ્ગાહયભાર્યાયોમોહાદ્વિષમત્તેહિવર્તે ॥

નતસ્યદેવાઘૃહ્ણંતિહવ્યંકવ્યંપિતુર્ગ્નાઃ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—જે પુરૂષ ઓઓને પરણી અજ્ઞાનથી વીષમ પણે વર-
તતા તેનું દેવતા અને પોત્રી લોક હૃદયને કબ્જે લેતા નથી. ૧૬

તસ્માત્સમસેવર્ત્તામિભાર્યાઃસર્વાહિમેમતા ॥

નૈવાગ્રહઃપ્રકર્ત્તવ્યઃત્વયાઘ્યૈયથુચિસ્મિતે ॥ ૧૭ ॥

અર્થ— હે પવિત્ર હાસ્યવાળી મારે સધળી સરખી છે ને સર્વને
વીશે હું સમાન પણે વરતિશ. હાલ તારે આગ્રહ કરવો નહીં. ૧૭

મુચ્ચમદ્રેગમિપ્યામિદિસાપાર્શ્વેરતેછયા ॥

રુતુસ્તાતાસ્તિસાવાલાયાચિતોસ્મિતયાધુના॥૧૮॥

અર્થ—હે કંટ્યાણરૂપ સ્ત્રી મને છોડ હું દિતીની પાસે વીષયની
છત્રા માટે જઈશ. કારણ તે સ્ત્રી રતુસ્નાત થએલી છે તેણે મારી
ધણી પ્રાર્થના કરી છે. ૧૮

રુતુસ્તાતાંતુયોભાર્યાસિનિધૌનોપગછતિ ॥

ઋણહસાસમંતસપાપમાહુર્મનીષિણઃ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ— રતુસ્નાત એવી સ્ત્રીને જે પૂરૂષ પાસે ન જાયતો તેને
મર્ત્યહુત્યાનું પાપ લાગે છે એમ પડિતો કહે છે. ૧૯

તસ્માન્મુચ્ચવિશાલાક્ષિરુતુદાનાયયાચિતઃ ॥

દિસાપાર્શ્વેવિશેષેણમમાસંતંહિવહ્નુમા ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—હે વીસાળ નેત્રવાળી સ્ત્રી મને ખુદીદે. રત્ન દામ માટે આંધેના કરેલો હું ફીતીની પાસે ધણું કરી જઈશ. કાચુ મને ધણી વહાણી છે. ૨૦

શ્રુતામુનેસ્તુવચનંનિર્વૃત્તમકરોત્તદા ॥

દૃહિતાવસનંબાલાસ્થિતાગર્વેણમૂયસા ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—મુનીનું વચન સાંભળી અહીનોએ પણી હડ કરી મારા અભિમાનથી ફરીનું વચ્ચ આણી ઉઠી રહી. ૨૧

તદારુષ્ટોમુનિઃકોપાત્તામુવાચદુરાગ્રહાં ॥

મલ્લુકીભવદુર્બુદ્ધેમમસત્તાવર્ણદીની ॥ ૨૨ ॥

અર્થ—ક્રોધ પામેલા મુનિ દુરાગ્રહ સ્ત્રીને કોપથી કહેવા લા-
ગ્યા હે દુષ્ટબુદ્ધિવાળી સ્ત્રી મારા સત્યનું ખડન કરે છે માટે શી-
છડી થા. ૨૨

યસ્યેર્ષ્યાકરુપેદુષ્ટેતસ્યામેવમહાસુરૌ ॥

ઉત્પદ્યેતેમહાત્માનૌમમવિર્વસત્તુદ્રવૌ ॥ ૨૩ ॥

અર્થ—હે દુષ્ટ જેની તું અરીશા કરે છે તેને મારા વીરિથી મહુ-
જમા એવા દેવો ઉત્પન્ન થશે. ૨૩

તવપુત્રાત્તુરાધર્ષાત્દાહિષ્યમુવ્રજતયં ॥

મૃદીપ્યતોમહાવિર્યોદેવદાનવપૂજિતૌ ॥ ૨૪ ॥

અર્થ—તારા પુત્ર પાસેથી તણ લોકનું રાજ લાઇ લઈ પાતે
અહુણ કરેશે અને મારા વીરિથી ઉત્પન્ન થએલા દેવો દેવને હા-
નવથી પૂજશે. ૨૪

શ્રુતાશાપેમુનેસ્તસ્યત્રસ્તાસાપાક્યોઃપતત્ ॥

ક્ષમસ્ત્વિદ્વજ્ઞાતાશાષિર્વંચન્મયાધુના ॥ ૨૫ ॥

અર્થ—તે કસ્યપ મુનીનો આપ સાંભળી ત્રાસ પામેલા અહી-
તી મુનીના પત્રમાં માથું ખુદી કહે છે મેં, જો, તમને કહ્યું તે અ-
જ્ઞાનથી કહ્યું, હે વિદ્વન મારા અપરાધને ક્ષમા કરો. ૨૫

કથંભવામિમલ્લુકીગિરિદુર્ગસમ્પ્રયા ॥

યથાનિવર્તેતેન્નાપસ્ત્રયાવિદ્વત્ત્રિવિધિયતાં ॥ ૨૬ ॥

અર્થ—હે સ્વામિ પર્યંતમાં રહેનારી શીછડી હું કેમ શાઉં
જેમ મારો આપ સાંતી થાય એ પ્રમાણે તમે કરો. ૨૬

કર્પાંકુરમાદ્યામાઙ્ગમ્ભજનાઃ કરુણાકરાઃ ॥

ઇત્યુક્ત્વામારુદદ્વાલાપાદયોઃ પતિતાચિરં ॥ ૨૭ ॥

અર્થ—હે મોટી બુધીવાળા સ્વામી મારા ઉપર કૃપા કરે. કેમ-
કે બ્રાહ્મણે મણા દયાવાન હોય છે એમ કહી મુનીના પગમાં માથું
મુકી મણીવાર મુધી રડવા લાગી. ૨૭

ક્ષનિતાંપાદયોદ્દેષ્ટ્વારુદંતિમયદોત્તમાં ॥

શ્રોવાચસ્તુસ્ત્વાધાતારદેવકાર્યાર્થસિદ્ધયે ॥ ૨૮ ॥

અર્થ—ધોતાના પગમાં પડેલી સ્ત્રીઓના મધે ઉત્તમ દેવ
માના અદીતિને બેઠે દેવ કાર્યની સીધી માટે ધાતાર બ્રહ્માની સ્તુતિ
કરી કેહે છે. ૨૮

પ્રાપ્તસેત્વંપરંરૂપંપૂર્વપિત્રાવિનિર્મિતં ॥

પુત્રોપિતવદેવેદ્રોભવિષ્યતિપુનઃપુનઃ ॥ ૨૯ ॥

અર્થ—હે સ્ત્રી પુરે તારા પીતાએ નીમણ કરેલા રૂપને તું પા-
મીશ અને તારો પુત્ર પણ દેવના રાજ વારંવાર થશે. ૨૯

ઇત્યુક્ત્વાકશ્યપઃશિઘ્રિંદિસામ્ભવનમૈયિવાન્ ॥

મલ્લુકીસાધુનાજાતામહેંદ્રાચલપર્વતે ॥ ૩૦ ॥

અર્થ—એમ કહી કશ્યપ રૂપી તત્કાળ દીતીના ઘર પ્રત્યે ગયા.
અદીતી દેવની મા રીંછ થઇ મહેંદ્રાચળ પર્વતમાં જઇ રહી. ૩૦

પુત્રમંગિરસંશાપાદુરાધર્ષાદ્વિમોચય ॥

રુષ્યોમવવિધેશીઘ્રંદેવકાર્યાર્થસિદ્ધયે ॥ ૩૧ ॥

અર્થ—હે બ્રહ્મા અંગોરં નામના તમારા પુત્રને દુસહ એવા
આપથી તમે મુકાવો ને દેવના કામની સીધીને અર્થ તમે રીંછ
રૂપ થાઓ. ૩૧

કશ્યપસ્યમહચ્છાપાત્મોચ્યતાંદેવમાતરં ॥

લક્ષ્મીસુલક્ષણાશાયંમૃદિષ્યતિદુરાસકં ॥ ૩૨ ॥

અર્થ—કશ્યપના મોટા આપથી દેવની માને મુકાવો અને લ-
ક્ષ્મી સુલક્ષણના દુરાસક આપને ગ્રહણ કરે. ૩૨

માનુર્જવિગ્રહંકૃત્વાવર્ષમાતંમમાઙ્ગય ॥

રાવણસ્યગ્રહેવાસંકરિષ્યતિસુલક્ષણા ॥ ૩૩ ॥

અર્થ—મનુષ્યના દેહ સર્જ મારી આજ્ઞાથી વસ્ત્ર છાંડા મુધી
સુલક્ષણા રહેશે. ૩૩

પૌલસ્ત્યસ્વર્ધયાવત્ફરિષ્યામિતવાજ્ઞયા ॥

તાવત્કાલંભવિષ્યામિજહ્વુદ્ધિરહંસદા ॥ ૩૪ ॥

અર્થ-જ્યાંસૂધી પૌલસ્ત (રાવણનો) વધ કરીશ ત્યાંસૂધી હું પણ જડ બુધી થઈ રહીશ. ૩૪

इत्युपवाजगृहेशायमंबरीषस्यकेशवः ॥

નારદસ્યતયારુદ્રોવિધાતાંગિરસસ્તથા ॥ ૩૫ ॥

અર્થ-એમ કહી અંબરીસ રાજાનો આપ ભગવાને લીધાને નારદનો શાપ રૂઢે ને અંગીરાનો શાપ બ્રહ્માએ લીધો. ૩૫

लक्ष्मीसुलक्षणाशार्पजगृहेभक्तवल्लला ॥

गृहीत्वापाणिनाबालामानयत्स्वन्निवेशनं ॥ ૩૬ ॥

અર્થ-ભક્ત જેને વહાલા છે એવાં લક્ષ્મીજી સુલક્ષણાનો શા-
પ લઈ પાતાનો હાથે કરી આલો પાતાની જગામાં લઈ ગયા. ૩૬

सखींस्वकीयांचक्रेतानाम्नादेवींसुलक्षणां ॥

यस्यगेहेभवेल्लक्ष्मीतस्यगेहेसुलक्षणा ॥ ૩૭ ॥

અર્થ-સુલક્ષણાને પાતાનાં સખીકૃપ લક્ષ્મીજીએ કરી પાતાની પાસે રાખ્યાં. જેને ઘરે લક્ષ્મી રહે છે તેને ઘરે સુલક્ષણા પણ વા-
સ કરી રહે છે. ૩૭

तेसर्वेशापमुक्तानृपविधितनयाःसंजहर्षुःसमेताःलोकाःसैंद्रामु-
नींद्राहरिहरसहीताःपूजिताप्रितियुक्ताः ॥ जग्मुस्तेस्वान्हिगेहान्
मुनिवरनिकराःस्वाश्रमानेवमुक्षान्यातासर्वेमनुष्याःनिजनिजभ-
वनस्नातकाद्यामुहृष्टाः ॥ ३८ ॥

અર્થ-અંબરીસ રાજા, નારદ, અંગીરા, શાપ થકી મુક્ત થઈ
હરે પામી પાતાની સ્થાનમાં ગયા. હવે સખળા બુનીએ પણ પો-
તાના આશ્રમે ગયા. અને ઈંદ્રાદીક સર્વ દેવતાઓ પણ પ્રીતી યુક્ત
થઈ રાજાએ સતકાર કરેલા પાતાના સ્વર્ગ લોકમાં ગયા. અને સ-
ખળા મનુસ્યો હરે પામી પોત પોતાને ઘરે ગયા. ૩૮

॥ इति श्रीवायुपुराणेमारुतोत्पत्तौनवमोऽध्यायः ॥ ૯ ॥

ઈતિ શ્રી વાયુ પુરાણે મારુતોત્પત્તૌ નવમો અધ્યાય

અધ્યાય ૧૦ મો.

શ્રુતાસૂતસ્યવચનંશૌનકાધામુનીશ્વરાઃ ॥

પૃષ્ઠુર્વિસ્મયાવિષ્ટાઃપુનઃસૂતંમહામર્તિ ॥ ૧ ॥

સૂતનું વચન સાંભળી શૌનકાદી મુનીઓ આશ્ચર્ય યુક્ત થઈ
ફરીથી મહા બુધીવાન સૂતને પૂછે- ૧

શૌનકઉવાચ—સૂતસૂતમહાપ્રાજ્ઞકથયસ્વયથાતથં ॥ ૨ ॥ ગૌત-
મસ્યસુતાકસ્માદંજનીલોકવિશ્રુતા ॥ વાનરતંકથપ્રા-
સાત્રસ્યવંશસુમુદ્રવા ॥ ૩ ॥

અર્થ—શૌનક કહેછે.—ખોટી બુધીવાળા હે સૂત! હે સૂત! જાત-
મની દીકરી લોકમાં વીખ્યાત અંજની પ્રાજ્ઞણના વંશમાં ઉત્પન્ન
થએલી વાનર થોમને કથમ પામી,

મારુતિઃકથમુત્પન્નૌરુદ્રાંશ્યોલોકવિશ્રુતઃ ॥

હનૂમાનિતિયંપ્રાહુરામિમિશ્રંમહાબલં ॥ ૪ ॥

અર્થ—લોકમાં વીખ્યાત રૂદ્રના અંશથી હનુમાન કથમ ઉત્પન્ન
થયા, જેને મહા બળવાન તથા રામના મિત્ર કહેછે. ૪

તસ્યોત્પત્તિવિશેષેણકથયસ્વવિચક્ષણા ॥

વાનર્યામારુતઃકસ્માદુત્પત્તિરભવલુપ્તા ॥ ૫ ॥

હે વિચક્ષણ તેની ઉત્પત્તિ વિશેષ કરી કહે. શુભ એવી હનુ-
માનની ઉત્પત્તિ વાનરો જાતીમાં કેમ થઈ. ૫

શ્રુતામુનિનાંવચનંરોમહર્ષણનંદનઃ ॥

પ્રોવાચમૃણતોવાઙ્મીશ્રુયતાંવિમલાંકથાં ॥ ૬ ॥

અર્થ—મુનીનું વચન સાંભળી રામ હર્ષણના પુત્રને વાણીનીએ
રાખનાર સૂત પુરાણી નમ્ર થઈ નિર્મળ કથા કહેવા લાગ્યા. ૬

અહિલ્યામાનસીપુત્રીબ્રહ્મણોતિગુણાંકરા ॥

નતાદ્રશીત્રિલોકેષુશ્રેષ્ઠાકાચિદ્રાંગના ॥ ૭ ॥

અર્થ—બ્રહ્માના મનથી થએલા પુત્રી અહલ્યા નામની મણી
ચુલવાન થઈ એનાં સરખા ત્રણ લોકમાં કોઈ શ્રેષ્ઠ સ્ત્રી નથી. ૭

રૂપયૌવનસંપન્નાંદૃષ્ટવાતાંસુમનોહરાં ॥

દિક્પાલાવિષ્ણુસહિતાપાચનાંચક્રિરેવિધિં ॥ ૮ ॥

અર્થ—૩૫ને યુવાવસ્થાએ યુક્તને મનને હરનારી તે કન્યાને
એઈ વિસ્તુનું મહિત સધળા દીગળે બ્રહ્મા પાસે કન્યાની માગ-
ણ કરવા લાગ્યા. ૮

વિધિઃપ્રોવાચત્તન્સર્વોન્પરિક્રમ્યધરાતલં ॥

શીઘ્રમાયાતિમેપાર્શ્વતસ્સૈકન્યાપ્રદીયત ॥ ૯ ॥

અર્થ—ઈંદ્રદી સર્વ દેવને બ્રહ્મા કહે છે જે આ પ્રથવીની પ્રદ-
ક્ષિણ કરી મારી પાસે જતલી આવે તેને આ કન્યા આપવી. ૯

શ્રુત્વાસુરગણાઃસર્વેયાનાન્યારુહસત્તરાઃ ॥

યયુઃપ્રક્રમિતુંદેર્વધરાત્રૈલોક્યમાતરં ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—ઈંદ્રદી સર્વ દેવો બ્રહ્માનું વચન સાંભળી પોતાના
વાહુન ઉપર બેસી ત્રણ દુઃકની માત્ર ૩૫ પ્રથિવની પ્રદક્ષિણ
કરવા ચાલ્યા. ૧૦

ગૌતમોપિતદાગલબ્રહ્માર્ણસમચાચત ॥

કન્યાંકમલગર્ભોભામંહિલ્યાંલોકસુંદરી ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—ગૌતમ ૩૨થી પણ બ્રહ્મા પાસે આવી લોકમાં શ્રેષ્ઠ
કમળ ગર્ભ સરખો કાંતીવાળી અહુલ્યા નામની કન્યાની મા-
ગણ કરવા લાગ્યા.

બ્રહ્માપ્રોવાચયઃપૂર્વેપરિક્રમ્યધરાતલં ॥

સમામછતિવેગેનતસ્મૈદેયામૃતામયા ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—બ્રહ્મા કહે છે જે પ્રથમ પ્રથવી પ્રદક્ષિણ કરી મારી
પાસે આવે તેને આ કન્યા હું આપીશ. ૧૨

ગૌતમોપિસમાકર્ણ્યપરિક્રાંતુંધરાતલં ॥

યયાવપ્યજિવેગેનકન્યાપાણિગ્રહેછયા ॥ ૧૩ ॥

અર્થ—ગૌતમ ૩૨થી પણ આ વાત સાંભળી કન્યા પસંદવા માટે
આતી વેગથી પ્રથવી પ્રદક્ષિણ કરવા ચાલ્યા.

ગછન્માર્ગેમાહાબુદ્ધિઃધેનુંપરમશોભર્તા ॥

પ્રસૂતિસમયેપશ્યદૂરાહર્ષાપુરોદિર્તા ॥ ૧૪ ॥

અર્થ—માહાબુદ્ધિવાન ગૌતમ ૩૨થી માર્ગમાં જતાં પૂર્વે કહેલી
પ્રથવી ૩૫ પ્રસૂતી કાળને વીશે ૫૨મ શ્રેષ્ઠ એવી ગાયને દીધી. ૧૪

ધાત્રાસ્પર્શસપ્રકેનદેવકાલેસ્વૃતૌસદા ॥

ગૌતમસર્વોન્પરિક્રમ્યધરાતલં ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—અહમ્મ ધોતના મુખથી વેદ શાસ્ત્રને શ્રુતીમાં કહે
છું છે કે પ્રસૂતીકાળમાં ગાય પૃથ્વી ૩૫ છે. એવું જણા ગાયની
પ્રદક્ષિણ કરી. ૧૫

મહાળોતિકાગલપ્રોવાચમણતસ્તદા ॥

ધરામયાપરિક્રાંતાતવવાકયાજગત્પતે ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—અહમ્મ પાસે ગ્રાતમ રશી આવી નમૃ થઈ છેલ્લા લાગ્યા
હે જગતપતી તમારા વચનથી પ્રથવી પ્રદક્ષિણ કરી છું ત-
મારી પાસે આગ્યો. ૧૬

દોહિકન્યાંબિધાનેનતવવાકયંરુતંભવેત્ ॥

પ્રદક્ષણિકતાધેનુઃપ્રસૂતિસમયેધરા ॥

ધરારૂપાસદૈવોક્તાભવદ્વિઃક્વક્યનિશ્ચયે ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—તમા ૩૦ વચન સત્ય કરવા માટે આ કન્યા મને વીધીથી
આપી કે તમે શાસ્ત્રમાં કહેલું છે કે પ્રસૂતી કાળમાં ગાય પ્રથવી ૩૫ છે. ૧૭

પરિક્રમતિયોધેનુંપ્રસૂતિસમયેનરઃ ॥

ધરાતેનપરિક્રાંતાસશૈલબનકાનના ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—જે મનુશ પ્રસૂતી કાળમાં ગાયની પ્રદક્ષિણ કરે તેણે
વનને પર્વતો સહીત પ્રથવી પ્રદક્ષિણ કરી એમ જાણવું. ૧૮

પ્રસૂતિસમયેધેનુંવક્રાંતાધરણીસર્પા ॥

યોદદાતિનરઃપાત્રેતેનદત્તાવસુંધરા ॥ ૧૯ ॥

અર્થ—અધો મુખી ગાય સારા સંક્રમણ દીવસે પાત્ર બેઈ જે
દાન કરે તેણે આખી પ્રથવીનું દાન કર્યો બરોબર છે. ૧૯

વેદેપુરાર્ણસિદ્ધાંતેક્રતોયંનિશ્ચયપુરા ॥

તસ્માદ્દેહિસુતાંધાતસ્તવચેતસીરોચતે ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—હે પીતામહ વેદ પુસ્તકને સીધાંતને વિશે આવો નિશ્ચય
છે માટે તમારી મશ્હ હોય તો આ કન્યા મને આપો. ૨૦

મૌતમસ્યવચઃશ્રુતામહાપ્રોવાચસત્તરં ॥

પ્રમાણમેતદ્વચનંધરાક્રાંતાલયાધ્રુવં ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—ગ્રાતમનું વચન આંજણી વિમથી અહમ્મ કહે છે. એ ત-
મા ૩૦ વાક્યનું પ્રમાણ છે ને તમે જાણી પ્રથવી પ્રદક્ષિણ કરી. ૨૧

વેદાઃસત્તાઃહરેર્વાક્યમમવાક્યંયદાભવેત્ ॥

તદાભવતુભૂષ્ટૈતવૈવપદપદ્ધતિઃ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ—વેદ એ સત્ય હોયને હરીનું વાક્ય તથા. માફ વચન સત્ય હોય તે પ્રથવી ઉપર તમારા પગની પદ્ધતી થાય. ૨૨

મમૈવપાદયોઃપૂર્વૈવિદ્યતેધરણીતલે ॥

પશ્યતિઃસર્વદેશેષુદ્રષ્ટંદિવ્યેનચક્ષુષા ॥ ૨૩ ॥

અર્થ—પ્રથમ આ પ્રપર્વામાં મારા પગની પદ્ધતી દીવ્યજ્ઞાને કરી સર્વ દેશમાં બેયલી છે. ૨૩

જલધારાક્રતાપૂર્વપરિક્રમણહેતુના ॥

સાપિસંદૃશ્યતેઘાતઃપાદયોઃપદ્ધતેસમં ॥ ૨૪ ॥

અર્થ—હેબ્રાહ્મણ પ્રથમ પ્રદક્ષિણા માટે જળધારા કરી તે પછી પગની પદ્ધતી બરાબર જણાય છે. ૨૪

एतत्सुखाविधिर्ज्ञात्वास्वयંદિવ્યેनચક્ષુષા ॥

દદૌકન્યાંવિધાનેનગૌતમાયમહાત્મને ॥ ૨૫ ॥

અર્થ—એમ સાંભળતે બ્રહ્મા યોતાના દીવ્ય જ્ઞાનથી બેઈ મહાત્મા ગૌતમને યોતાની કન્યા વીધીથી આપી. ૨૫

समागताःसुराःसर्वेपरिक्रम्यधरातलं ॥

દદશુગૌતમંસર્વેઘૃતપૂર્વમહિલ્યયા ॥ ૨૬ ॥

અર્થ—સર્વ દેવો પ્રથવી પ્રદક્ષિણા કરી બ્રહ્મા પાસે આંખા ત્યારે અહુર્યાને પરણેલા ગૌતમકુસીને બેયા, ૨૬

देवराजःसमायातोपूर्वमेवयइच्छया ॥

તાંઘૃતાંદક્ષેવાલાંગૌતમેનમહાત્મના ॥ ૨૭ ॥

અર્થ—દેવને રાજા ઈંદ્ર પણ દેવ ઈચ્છાથી પ્રથમ આંખો તેણે મહાત્મા ગૌતમે વરેલી બાળાને દીધી. ૨૭

शक्रःप्रोवाचद्रुहिणंपूर्वमस्मिन्समागतः ॥

પરિક્રમ્યધરાદેવીંગૌતમાયકિર્માપ્યતા ॥ ૨૮ ॥

અર્થ—ઈંદ્ર બ્રહ્માને કહેછે હું પ્રથવી પ્રદક્ષિણા કરી પ્રથમ આંખોને કન્યા ગૌતમને કયમ આપી. ૨૮

भुक्ताशक्रस्यवचनंब्रह्मप्रोवाचसत्वरं ॥

પરિક્રાંતાધરાદેવીંગૌતમેનમહાત્મના ॥ ૨૯ ॥

અર્થ—ઈંદ્રનું વચન સાંભળી બ્રહ્મા વેગથી કહેછે. મહાત્મા ગઉતમે પ્રથમ પ્રદક્ષિણા કરી. ૨૯

યદાદૃષ્ટાસ્તિસકલેધરાપીઠેસ્વચ્છુષા ॥

ગૌતમસ્યૈવપદયોઃપદ્ધતિઃસજલાયદા ॥ ૩૦ ॥

અર્થ—આ સઘળી પૃથ્વી ઉપર મારા જ્ઞાનથી ગૌતમનાં પગ-લાંમાં સજળા સહીત પદ્ધતી બેઠા એ કન્યા આવી. ૩૦

*તદાત્વયાનવક્ત્રવ્યંકથંદત્તામુલોચના ॥

પરિક્રાંતાધરાનેનતત્તઃપૂર્વશચિપતે ॥ ૩૧ ॥

અર્થ—આ રૂપાં નેત્રાળી કન્યા ગઉતમને ક્યમ આપી એવું બોલવું, કેમકે હું શયિના પતી તારાથી પ્રથમ આ ગઉતમે પૃથ્વી પ્રદક્ષિણા કરી છે. ૩૧

તસ્માદ્દત્તામયાવાલાગૌતમાયુમહાન્મનં ॥

શક્તઃપ્રોવાચવચનંમયાદૃષ્ટામહાત્મનઃ ॥

પદયોઃપદ્ધતિઃસમ્યક્સજલાકુસુમાન્વિતા ॥ ૩૨-૩૩ ॥

અર્થ—તે માટે મેં મહાત્મા ગૌતમને કન્યા આપી. ઈંદ્ર કહે છે મેં મહાત્મા ગૌતમનાં પગલાંમાં જળસહી પુષ્પ યુક્ત પદ્ધતી બેઠા ૩૨-૩૩

સમ્યક્તંત્રયાઘાતવિચાર્યમનસાંતરે ॥

ગૌતમાયમુદાદત્તાલોકશ્રેષ્ઠાનિતાંવિની ॥ ૩૪ ॥

અર્થ—હું બ્રહ્મા તમે મનમાં વીચારી સાડું કર્યું છે મુંદર કટી પશ્ચાદ ભાગવાળી અને લોકમાં શ્રેષ્ઠ એવી આ કન્યા ગઉતમને આપી. ૩૪

इत्युक्त्वाप्रययौनૈક્રંતુરાષાટકામસંયુતઃ ॥

ગૌતમોપિપ્રિયાંલબ્ધ્વાસ્થાશ્રમમુદિતોયયૌ ॥ ૩૫ ॥

અર્થ—એ રીતે કહી શત્રુના વેગને સહન કરનાર ઈંદ્ર કામ યુક્ત થઈ સ્વર્ગમાં ગયો, અને ગઉતમ રૂપિણ અહુલ્યાને પામાં હૃષી પોતાના ઘેર ગયા. ૩૫

સુરરાજોપિસંતપ્તોકાર્મેનાતિબલિયસા ॥

પર્યભૈવાંતરંનિસંસ્થિતશ્રાશ્રમમંડલે ॥ ૩૬ ॥

અર્થ—અની બળવાન કામદેવથી તાપ પામેલો દેવનો રાજા ઈંદ્ર રૂપિણ આશ્રમમાં આવી નીત્યધરમાં જવાનો અવકાશ બોળેછે.

ગૌતમાદેવસંજાતાકન્યાકમલલોચના ॥

મુતાનંદાદયઃપંચપુત્રાઃશ્રેષ્ઠાબભૂવહ ॥ ૩૭ ॥

અર્થ—ગડિતમ શ્રીકી કમળ સરખાં નેત્રવાળી એક કન્યા થઈ
અને નંદને આદી લઈ શ્રેષ્ઠ પાંચ પુત્રો પણ થયા. ૩૭

ગૌતમેનવિનાહિલ્યાંનાપચ્યત્પાકશાસનઃ ॥

ગૌતમોપિસદાહિલ્યાંનેત્રમુંચતિશંકિતઃ ॥ ૩૮ ॥

અર્થ—ગડિતમવના ક્ષણમાત્રપણ અહુદ્યાને એકલી ઈંદ્રે બેઠ
નાહી. ગડિતમ રૂપિપણ ઈંદ્રથી શંકા પામી ક્ષણમાત્ર પણ અહુદ્યાને
છુટી કરતા થા. ૩૮

પ્રાઢાંજનીસદાપાર્શ્વમાતુસ્તિષ્ઠતિશંકિતા ॥

પિત્રાસ્તિકથિતંપૂર્વદેવરાજવિચેષ્ટિતં ॥ ૩૯ ॥

અર્થ—મોટી એવી અંજની પણ પોતાની મા પાસે શંકીત
થઈ રહેછે. કેમકે પોતાના આપે દેવતા રાજા ઈંદ્રનું ચેષ્ટીત કહેલુંછે. ૩૯

एकस्मिन्दिवसिकामाद्राविनार्थेनમોहितः ॥

નામ્રચક્રસ્રૂપેણાપ્યશંત્સીત્પશ્ચિમાંનિશાં ॥ ૪૦ ॥

કર્કટસ્યનમાકર્પ્યગૌતમોમુનિસત્તમઃ ॥

પ્રકુદ્ધઃપયયૌસ્નાતુંભાગીરથ્યાસ્તપોવનં ॥ ૪૧ ॥

અર્થ—કે. ઇક સમયથવાકાળ વડે માહુ પામેલો ઈંદ્ર કુકડાના
સ્વરૂપે કરી પાછલી રાતે બોલવા લાગ્યો. કુકડાને શબ્દ સાંભળી
મુનીશ્રેમાં ઉત્તમ એવા ગડિતમરૂપિ બગી ભાગીરથીમાં સ્નાન કર-
વા સારૂ ગયા. ૪૦-૪૧

સ્નાતુંગતેમુનૈઃસક્રઃસમાગચ્છન્મનેર્ગૃહં ॥

ગૌતમંપમાસ્છાયતપોદ્યોક્તિતવિગ્રહં ॥ ૪૨ ॥

અર્થ—ગડિત મુની ગંગાજીમાં નહાવા ગયા ત્યારે ઈંદ્ર ગડિત-
મનુ રૂપે લઈ મુનીના આશ્રમમાં પેઠા. ૪૨.

સમાગતમુનિદ્વૈવાપ્રોવાચોતિમુદાન્વિતા ॥

કથમેવાગતંશિષ્યમસ્ત્રાત્વૈવમહામુને ॥ ૪૩ ॥

અર્થ—પાછા આવેલા મુનીને બેઈ હુરૂં યુક્ત એવાં અહુદ્યા
કેહેછે. હે માહુમુની તારા વચર ઉતાવળથી કથમ આપ્યા. ૪૩

શક્રઃપ્રોવાચસુખમેમાર્ગેસંગજતામમા ॥

નિશ્વનંપ્રકુર્વાણસ્ત્રાપ્તચુડોન્મલોક્તિઃ ॥

તદામમાપિસંજાનાત્વસંગાયમામિનિ ॥ ૪૪ ॥

અર્થ—ઈંદ્ર કેહે છે હે મોહા ભાગ્યશ્રીની સ્ત્રી મુર્ખમાં આવતાં

મેં વીપય કરતો કૂકડાને દીદો, ત્યારે મનેપણ તારા સંગને અરથે
પ્રીતી થઈ. ૪૪

મૈથુનંદેહિસુભગેમૈથુનાર્થસવાગતઃ ॥

શ્રુતાહિલ્યાતદોવાચપાશ્ચાસેરજનિભવે ॥

બ્રહ્મયોમુદુતોભવતાંમૈથુનાયવિગહિતઃ ॥ ૪૫ ॥

અર્થ- હે ૩૩ ભાગ્યવાળી સ્ત્રી હું મૈથુનને અરથે અભિલાષુ
માટે મને આપ એમ સાંભળી આહુલ્યા કેહે છે પાછલી રાતે આ
બ્રહ્મા મુદુરતછે ને એ મુદુરતમાં તમે વીપય નીંદીત કેરો છો. ૪૫

ઈંદ્રઃપ્રોવાચરજનીવત્તેવહૃલાશુભે ॥

તસ્માન્નૌધુવનંદેહિકામાત્તાથશુચિસ્મિતે ॥ ૪૬ ॥

અર્થ- હે શ્રેષ્ઠ સ્ત્રી હજી ધણી રાત છે. માટે હે પવાન હું-
સ્થવાળી સ્ત્રી મને કામથી પીડાયલાને વીપય આપ. ૪૬

યદ્યેવંતર્હિતેભાર્યામુંક્ષ્વસ્વામિન્યમ્ ॥

ઈત્યુક્તોભોકુમારેભેતામહિલ્યાંમનસિન્તાં ॥ ૪૭ ॥

અર્થ- આહુલ્યા કેહે છે જો એમ હોયતા હું તમારી સ્ત્રી
યથા સુખ મને ભાગતો. એમ કેહેવાથી મનસ્વી આહુલ્યાને આ-
રાંભ કર્યો. ૪૭

મુજ્યમાનાતુસાજ્ઞાતાવલિષ્ઠમુનિમંત્રિમં ॥

કોસિદુષ્ટપરક્ષેત્રપ્રવૃત્તોસિપ્રિયાક્રતે ॥ ૪૮ ॥

અર્થ- વીશય કરતાં ધણો બળવાન અને મુની મગ્ગમાં વેપ
લીધેલો બાણી કેહેલેકે હે દુષ્ટ કોણછું ને પારકા ક્ષેત્રમાં સ્ત્રી અર્થે
કયમ આપ્યો છું. ૪૮

સસંકથયુનોચેત્ત્વાંશપ્સામ્યચદુરાશયં ॥

શ્રુતાપ્યહિલ્યાવચનંશક્રઃપ્રોવાચસત્વરં ॥ ૪૯ ॥

અર્થ- સત્ય કેહે નહીંતો દુષ્ટ મનવાળા તને હું સાપ દેઈશ.
આહુલ્યાનું વચન સાંભળી ઈંદ્ર ઉતાવળથી કેહેલે. ૪૯

દેવરાજોસ્મિસુભગેત્વદર્થધરણીતલં ॥

પરિક્રાંતોસ્મિલવ્યર્થસત્યંકર્ત્તુચિન્નિષ્ઠયં ॥ ૫૦ ॥

અર્થ- હે ૩૩ ભાગવાળી સ્ત્રી હું દેવતાઓના રાજા ઈંદ્ર છું.
અને તારે અરથે આ પૃથ્વી પ્રદક્ષિણા મેં કરી. ૫૦

તત્ત્વત્સમાસ્તિસ્વર્લોકેનપાતાલેનધરાતલે ॥

તસ્માત્ત્વદર્થમાયાતોમાંક્ષમસ્વસુમધ્યમે ॥ ૫૧ ॥

અર્થ— તારી બરોબર કાઢપણ સ્ત્રી સ્વર્ગ, પાતાળ અને પૃ-
થ્વીમાં પણ નથી. તેમણે તારે અર્થે આવેલો છું માટે રૂડા મધ્ય
ભાગવાળી સ્ત્રી મને ક્ષમા કર. ૫૧

ઉદ્દાહિતાયદામુશ્નુછલનેવસુમધ્યમા ॥

તદાપ્રભૃતિમેકામોદહસેવહિમાનસં ॥ ૫૨ ॥

અર્થ— હે રૂડી ભૃગુટીવાળી સ્ત્રી છળે કરી તારા પીતાએ જ્યારે
ગડિતમને આપી ત્યારે કામ મારા મનને બાળે છે. ૫૨

અઘ્યાસૌગમિતઃશાંતિત્વત્સંગેનશુચિસ્મિતે ॥

તૈલોકયાધિપતિસ્તદ્યસંજાતોવરવણિની ॥ ૫૩ ॥

અર્થ— હે પવીત્ર હાસ્યવાળી સ્ત્રી જે વગને વરનારી આજ
તારા સંગે કરી કામ શાંતી થયો ને ત્રણ લોકનો રાજાપણ આજ
હું થયો. ૫૩

તસ્માત્ક્ષમસ્વસુભગેમમપૂર્ણામનોરથાઃ ॥

તત્સમાનાપરાકાચિદ્વિદ્યતેહિનિતંબિની ॥ ૫૪ ॥

અર્થ— હે રૂડા ભાગ્યવાળી મારો અપરાધ ક્ષમા કર ને આજ
મારા મનોરથ પરીપૂર્ણ થયા. કારણ તારા બરોબર સુંદરી કહી
પશ્ચાદ્ ભાગવાળી કાઢપણ સ્ત્રી છે નહી. ૫૪

જ્ઞાત્વાશર્કનદાપ્રોચેદેવરાજરાતિંશુભાં ॥

શીઘ્રંમુક્તાવૃજવિભોજ્ઞાત્વાશપ્સતિમેપતિઃ ॥ ૫૫ ॥

અર્થ— ઇંદ્રને જાણખી અહુદ્યા કહે છે દેવના રાજા હે
સમર્થ આ શ્રેષ્ઠ વીષયને ભોગવ. જલદીથી જાઓ નહીંતો મારા
સ્વામી જાણશેતા તમને શ્રાપ દેશે. ૫૫

इतिश्रुत्वावाक्यंसुरपतिमनोતીવ્રमुदितं ॥

भयंलवत्त्वाभव्यामुनिवरप्रियांभोगमकरोत् ॥

द्वयोःप्रीतिर्जज्ञेःरतिरसमुखंचानुभवितुंसुराधीशस्तुष्टः

परिरमणिरंगेनसुभृशं ॥ ૫૬ ॥

અર્થ—એ રીતે અહુદ્યાનું વચન સાંભળી દેવના રાજા ઇંદ્રનું
મન ધ્રુવું હૃષ પામ્યુંને બધા કોડી દર્દ મુનીઓમાં શ્રેષ્ઠ એવા ગડિ-
તમની સ્ત્રી સાથે ભોગ કરવા લાગ્યો. ને અન્ન-એ અન્ય પ્રીતી થઈ.
અને રતી રસના સુખને ભોગવી અહુદ્યાના અંગ સંગે કરી બહો પ્ર-
સન્ન થઈ વીષય સુખ ભોગવ્યું.

इतिश्रीवायुपुराणेमारुतोत्पत्तोदशमोऽध्यायः ॥१०॥

છતી શ્રી વાયુ પુરાણે ગુર્જર ભાષામાં દસમો અધ્યાય, ૫૬

અધ્યાય ૧૧ મો.

સૂતરવાચ—તામ્રચુડધ્વર્મિશ્રુતાગૌતમોગાત્જલાધિકાં ॥

યોજનાર્ધ્યસુરનદિસ્તાતુંપ્રીતિપુરઃસરં ॥ ૧ ॥

સૂત કહેછે કુકડાને શબ્દ સાંભળી આકાષા યોજનને છેટે ધણાજ જા-
ળવાળી ગંગાજમાં નહાવા માટે પ્રીતીથી ગયા. ૧

•તત્રગત્તાયદાયક્યસ્સુપ્તામેવત્રિલોકાં ॥

ચિંતયન્મનસાર્કિંચિત્કિમદ્યાપિનબુદ્ધતે ॥

નૂનંરાત્રિઃપૃથુતરાભવિષ્યતિન્સંશયઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ—ત્યાં જઈ ત્રણ લોકમાં રહેનારી ગંગાને સૂતેલી જોઈ
મન સાથે વીચાર કર્યો કે હજી કયમ જાગતી નથી. હજી ધણી રાત
છે એમાં સંદેહ નહીં. ૨

•ભ્રમાયભ્રમેણોક્તંવાતામ્રચૂડેનશદ્ધિતં ॥

રાત્રોસ્તાનપ્રશંસંતિનૈવશાસ્ત્રવિદોજનાઃ ॥ ૩ ॥

અર્થ—કુકડો બોલ્યો તે મને ભ્રમ કરવા સાડ નથા એને મોહ
થયો. રાત્રીને વીશે સ્નાન કરવું વીદ્યવન પુરૂષો વખાણતા નથી. ૩

વિચાર્યૈવંસ્વભવનમગમન્મુનિસત્તમઃ ॥

પુનરૌતિનકસ્માત્સસ્તામ્રચુડોવિમોહિતઃ ॥ ૪ ॥

અર્થ—મુનીઓમાં શ્રેષ્ઠ ગઉનમૂર્તી એમ વીચારી યાતાના
ઘરમાં આઠ્યા ને કહેછે કે આ મોહીત થએલો કુકડો દૂરીથી કય-
મ બોલતા નથી. ૪

•સમાગતંમુનિદૃષ્ટ્વાકૌશિકોતિભયાકુલઃ ॥

મૂલ્લવકારિવપુંધૃત્તાનિશ્ચક્રામમુનેઘૃહાત્ ॥ ૫ ॥

અર્થ—આવેલા મુનીને જોઈ ભયાતુર થએલો ઇંદ્ર બિલાડી
સરખું શરીર કરી મુનીના ઘરમાંથી બહાર નીકળ્યો. ૫

દૃષ્ટ્વોતુંકન્યકાંપૃછત્કથમોતુમમાશ્રમે ॥

સમાગછાદિપર્યંસાસ્તવપુત્રિદુરાશયઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ—બિલાડાને જોઈ અજ્ઞાનીને કહેછે કે મારા ઘરમાં બિલાડું
ક્યાંથી. હું પુત્રી તારા દેખતાં દુષ્ટ હયવાળો આ કાણ આઠ્યો. ૬

શ્રુતાપિતુર્વચસ્તથ્યમંજનીભયવિદ્વલા ॥

પ્રોવાચનોહિમાર્જારોવિચતેકોપિદેવતા ॥ ૭ ॥

અર્થ- સત્ય એવું બાપનું વચન સાંભળી ભયથી વીહવાળ થએલી અંજની કહેછે એ ખીસાડો નહોત્ય કોઈક દેવતા છે. ૭

શ્રુતાંજનીવચસ્તથ્યંચિતયન્ગૌતમસ્તદા ॥

જ્ઞાતાગનંતુરાસાહમશપત્કામમોહિતં ॥ ૮ ॥

અર્થ- સત્ય એવું અંજનોનું વચન સાંભળી ગડિનમને વીચાર કરતાં મલમ પડ્યું કે કામથી મોહીત થએલા ઈંદ્રને જોઈ સાપ દીધો. ૮

યસ્માત્મુરાણામધીપોભૂત્વાકર્મવિગર્હિતં ॥

તસ્માત્પતેતાંવૃષ્ણાંતવવાસવભૂતલે ॥ ૯ ॥

અર્થ- હે ઈંદ્ર તું દેવતા રાજા થઈ નીંદીત કર્મ કર્યું માટે તારા પ્રપણ પ્રથવીમાં પડો. ૯

ઉક્તમાવેતવૃષ્ણાંપતિર્તાંધરજીતલે ॥

ત્રીંદિતોવૌસવઃકિંચિદગમત્ત્વંધમાદને ॥ ૧૦ ॥

અર્થ- કહેતા માત્રમાંજ પ્રપણ પ્રથવીમાં પડ્યા. હવે કંઈક લજ પામેલો ઈંદ્ર ગંધિમાદન પર્વતપર ગયો. ૧૦

ગૌતમઃસ્ત્રાંપ્રિયાંપ્રાઢકસ્તેપાર્શ્વમુપાગતઃ ॥

મુક્તસ્તયાદુરાચારોવંચયિત્તાશૃશંહિમાં ॥ ૧૧ ॥

અર્થ- ગડિનમરૂંથી પાતાની સ્ત્રીને કહેછે તારીપાસે કોણુ આ-
વ્યો હતો. ને મને ખતરી તે દુરાચારી કાની સાથે સભોગ કર્યો. ૧૧

શ્રુતાતિવિસ્મિતાંકિંચિત્પ્રોવાચાતિવિચક્ષણા ॥

તમેવાચમયામુક્તોનાન્યઃકશ્ચનમાનવઃ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ- આણું વચન સાંભળી વૌસ્મય પામેલો અને ઘણો વી-
ચક્ષણ અહલ્યા કહેછે તમારા સાથેજ મેં ભોગ કર્યો. ખીંજે કોઈ
અહીં આવ્યો નથી. ૧૨

તમેવસર્વજાનાસિનાન્યવત્જ્ઞાનદુર્બલઃ ॥

તયાહંયાચિતાનાથમૈથુનાયપતિવ્રતા ॥ ૧૩ ॥

અર્થ- તમે સધળું જાણોછો. ખીંજાની માફક જ્ઞાન દુર્બળ નથી
પતિવ્રતા એવી મને તમે મૈથુન માટે કહ્યું. ૧૩

નોતરંકથિતુંશક્તાતવરુપવિમોહિતા ॥

સકામંયાહિમર્ત્તારંનિવેધયતિદુહદા ॥ ૧૪ ॥

અર્થ—તમારા ૩૫થી મોઢ પામેલી હું ઉત્તર આપવા સમર્થ નથી કારણકે કામના ઇચ્છાવાળા સ્વામીને જે સ્ત્રી ના કહે તે કુળ જાણી. ૧૪

વ્યાલીભવતિસાદુષ્ટાભવતઃસંશ્રુતંમયા ॥

તથાપિકથિતંબ્રહ્મનબ્રાહ્મ્યમુહર્તેહિવર્તેતે ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—પોતાના સ્વામીને કહેનારી તે સ્ત્રી સર્વથી થાયછે એવું તમારાથી એ સાંભળ્યું છે. તોપણ મેં કહ્યું છે સ્વામી આ બ્રહ્મ મુદુરત છે. ૧૫

લયોક્તંવર્તેરાત્રિસ્તદાત્માહિસમર્પિતઃ ॥

કામશ્વાષ્ટમુણઃપુંખ્યોનારીણાંવર્તેતેધ્રુવં ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—ત્યારે તમે કહ્યું કે હજી રાત્રી છે ત્યારે મારો આત્મા મેં તમને અર્પણ કર્યો સ્ત્રીને પુરૂષ કરતાં આઠ ઘણો કામ રહેછે, ૧૬
યદાયાચાતભર્ત્તાસ્ત્વાંભાર્યાંભોક્તંસમુદ્યતઃ ॥

નેતિભાપતિરુચ્યર્થપ્રસન્નાતિવચેતસા ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—જ્યારે પોતાના સ્વામી સ્ત્રીને ભાગવવા બોલાવે ત્યારે પ્રસન્ન ચીત્તથીના નહીં કહેવું. ૧૭

લયામુક્તાસ્મિવિપ્રર્પેધન્યાહંભક્તિવત્સલા ॥

મર્ત્તઃસંગાત્પરંસામ્યંનાન્યંકિંચિત્તુયોપિતાં ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—હું બ્રહ્મણમાં એક સ્વામી તમને ઘણી વહાલાં એવી મને તમેજ ભાગવી છે સ્ત્રીઓને સ્વામીના સંગથી કંઈપણ વધારે મુખ્ય નથી. ૧૮

નભૂષણેસ્તથામધ્યૈભોગૈર્નાવિધૈશુભૈઃ ॥

યથાતુષ્યતિમર્ત્તૈરંભુક્ત્વાતિવપતિવ્રતા ॥ ૧૯ ॥

અર્થ—પતિવ્રતા સ્ત્રી જે પ્રમાણે પોતાના સ્વામી સાથે ભોગ કરી મુખ્ય પામેછે તેમ ધરેણાં, આવના પદાર્થો વીગરેથી પ્રસન્ન થતી નથી. ૧૯

જ્ઞાત્વાસંમિયાવાક્યંમુનિઃપ્રોવાચસીસ્મિતં ॥

નાહંજારઃસમાયાતોમમરુપેણશોભને ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—સ્ત્રીનું કહેવું સત્યજાણી હાસ્ય સાથે ગડિતમનુની કહે છે હું રૂડી સ્ત્રી હું તારી પાસે આઠથી નથી માફ રૂપ લઈ જાર પુરૂષ આઠથી. ૨૦

સકથનલયાજ્ઞાતોપુત્ર્યાજ્ઞાતઃકથંહિસઃ ॥

ઈત્યુક્તાસાયુનઃપ્રોચ્છણુસ્વામિનમમોદિતં ॥ ૨૧ ॥

અર્થ- તે જાણને પુત્રીએ આલખ્યો છતાં તે ક્યમ ન આજ-
ખ્યો એમ કહ્યું તો ફરીથી કહે છે હે સ્વામી માફકેલું સાંભળો. ૨૧

સકામમેક્ષ્યમત્તારિસકામાસ્યાત્મલોચના ॥

વિચારયતિનોર્કિંચિદ્રતિરાગવિમોહિતા ॥ ૨૨ ॥

અર્થ- કામ સહીત સ્વામીને બેઠાં મુલોચનાપણ સકામા થાય
અને ૨૧ીં રાગથી મોહ પામેલી કંઈપણ વીચાર ન કરે. ૨૨

વિચારાદેવજાનંતિબ્રહ્માદ્યાઃશેશ્વરાઃસુરાઃ ॥

તસ્માદ્વિચારિતંનૈવમયાર્કિંચિન્મહામુને ॥ ૨૩ ॥

અહ્યાને આદી લઈ મોટા દેવો વાચારથી જાણેછે માટે હે માહા-
મુની મેં કંઈ વીચાર્યું નથી. ૨૩

તસ્માત્ક્ષમસ્વભોબ્રહ્મનસદારક્ષ્યાહિયોષિતઃ ॥

અજ્ઞાનાદ્યકૃતંપાપંસોદુમહેસિસાંપ્રતં ॥ ૨૪ ॥

અર્થ- હે અહ્યાને મારા અપરાધને ક્ષમા કરો. સ્ત્રીઓતો સદા
રક્ષણ કરવા યોગ્યજે અજ્ઞાનથી કરેલું પાપ તમે સહન કરવા યોગ્યછો. ૨૪

પ્રાયશ્ચિતંવ્રતંવાપિદેહિજારસમુદ્ભવં ॥

ત્વયેદિતંકરિણ્યામિયદુક્તંબ્રહ્મવાદિના ॥ ૨૫ ॥

અર્થ-જ્ઞરથી થએલું પ્રાયશ્ચિત વ્રત મને કહો. અહ્યા વેત્તા
એવા તમારા કહેવાથી હું તે વ્રત કરીશ. ૨૫

एतच्छ्रुत्वामુनिस्तथ્યસ્તાતુભાગીરર્થોચયૌ ॥

નાપરાધોસ્તિભાર્યાયામમરૂપવિમોહિતા ॥ ૨૬ ॥

અર્થ- એવું સત્ય વચન સાંભળી મુની ભાગીરથી ગંગામાં
નહાવા સાફ ગયા. મારા રૂપથી મોહ પામેલી સ્ત્રીના કંઈપણ અ-
પરાધ નથી. ૨૬

જુગુપ્સિતંક્રતવતીનાપરાધોર્કિંતુના ॥

અપરાધીમયાસપ્તોષ્ટપગાભ્યાંવિયોગતઃ ॥ ૨૭ ॥

અર્થ- નીંદીત કર્મ કર્યું પેણ એનો કંઈ અપરાધ નથી. અપ-
રાધી ઈંદ્રને મોટા રાખ આપવાથી પ્રણ વગરના થયો. ૨૭

इसेवमनसाध्यात्तागतःस्नातुंसुरापगां ॥

સક્તાકોપંપ્રિયામૃતંબ્રાહ્મણઃકોમલંતરઃ ॥ ૨૮ ॥

અર્થ- આ પ્રમાણે મન સાથે વીચારી પ્રીયા થકી ઊત્પન્ન થ-
એલા કોપને છોડી ગંગામાં સ્નાન કરવા ગયા, કેમકે બાહ્યજનું
હૃદય બહુ કામળ હોય છે. ૨૮

ગતેસ્નાતુંગંગામુનિવરવરેકોપસીહતાસુતાંપ્રોત્તુષ્ટેકિમિદમધુ-
નાતેવ્યવસિતં ॥ સુતાંમાતારક્ષેત્તજનનીમપિપુત્રિપ્રથુતરાત્તયાહંત્રૈ
લોક્યેકુલયુગલમધ્યેકલુચિતા ॥ ૨૯ ॥

અર્થ- મુનીઓમાં શ્રેષ્ઠ એવા ગર્હિતમ ગંગામાં નહાવા સાચું
ગયા ત્યારે કોપ યુક્ત એવી અહુદ્યા પોતાની પુત્રીને કહે છે. હું
કુષ્ટ તારે શું વીચાર છે. પુત્રીનું મા રક્ષણ કરે અને મોટી દીકરી
માનું રક્ષણ કરે. ૨૯

ત્વયાનૈવોક્તંસ્વાન્મુનિવરપુરઃ પાપિણીયદાતદાનોવૈવિંદ્યાત્તદિ-
વિભુવિનરોનાગનીકરઃ ॥ મદીયંયત્પાપંત્રિભુવનજનેષ્વેવવિદિતં
સુરાધિશેષેમુનિવરવરેનૈવદુહદે ॥ ૩૦ ॥

અર્થ- હું પાપથી તે જે મુનીના મોઢા આગળ આ વાત ન
કહી હોત તો સ્વર્ગને મૃત્યુ લોકમાં કાઈપણ જાણત નહીં. હું કુષ્ટ
હૃદયવાળી મુનીએ ધંદ્રને સાપ દીધા તેથી જે માફ પાપ ત્રણ લોકમાં
વીંદીત થયું. ૩૦

इति श्रीवायुपुराणेमारुतोत्पत्तावेकादशोऽध्यायः ॥ ૧૧ ॥
છતી વાયુ પુરાણે ગુર્જર ભાષામાં ૧૧ અધ્યાય

અધ્યાય ૧૨ મો.

સૂતરવાચ—માતુર્વચનમાકર્ણ્યપ્રત્યુવાર્ચાંજનીતદા ॥

નાપરાધોસ્તિમેમાતઃપ્રષ્ટેપ્રોક્તંયથાતથા ॥ ૧ ॥

અર્થ- સૂત કહે છે, માતું વચન સાંભળી અંગની સામુ કહેવા
લાગી હું મા મારા અપરાધ નથી. અને પુછવાથી મેં જેમ હતું તેમ
કહ્યું. ૧

પ્રષ્ટાસંતુયાત્રુતેસાવ્યાલીદ્વિમુક્તીભવેત્ ॥

તસ્માદુક્તંમયાસંતંકિંમાંગર્હસિદુહદે • ॥ ૨ ॥

અર્થ- હું કુષ્ટ હૃદયવાળી મા પુછવાથી જે જીવું કહે તે બે મો-
ઢાવાળી સાપણ થાય, માટે મેં સાચું કહ્યું છે તો તું કેમ નીંદે છે. ૨

ત્વયાજ્ઞાતોસુરાધિશોનકથંહિતિરસ્કૃતઃ ॥

ત્વદાજ્ઞયાદ્દંભુક્ત્તાત્મામેવદુહદેચિરં ॥ ૩ ॥

અર્થ- હું કુષ્ટ તે ધંદ્રને ઝાળખે એ છતાં કયમ તીરસ્કાર ન
કર્યો. તારી આજ્ઞાથી તારી સાથે એણે ભોગ કર્યો. ૩

કથંર્હસિર્મામાતઃકોપરાધોમયાક્રતઃ ॥

ત્વયાનશસોદેવેદ્રઃકર્મકૃત્તાવિગર્હિતા ॥ ૪ ॥

અર્થ— હે મા મને કેમ નીંદેછે, માશ શા અપરાધ છે. નીંદાત એથી તે ઇન્દ્રને કયમ શાપ ન દીધો. ૪

માર્નિદસિનતેયોર્ગ્યકૃત્તેજાતાસિકૃત્તિસતે ॥

કૃત્તાકર્મનતેશ્રેયોભવિષ્યતિનસંશયઃ ॥ ૫ ॥

અર્થ— મને નીંદે છે એ તને યોગ્ય નથી, તું નહારા કુળમાં ઉત્પન્ન થયેલી છું, આ કર્મથી તારું શ્રેષ્ઠ નહીં થાય એમાં શંકા નથી. ૫

શ્રુત્તાંજન્યાવચઃશ્રદ્ધાપ્રોવાચારુણલોચના ॥

સ્ત્રીચરિત્રંનજાનાસિતસ્માત્ત્વંવાનરીભવ ॥ ૬ ॥

અર્થ— અંજનીનું વચન સાંભળી ક્રોધ પામેલીને લાલ નેત્રવાળી અહુદ્યા કહે છે. તું સ્ત્રી ચરીત્ર જાણતી નથી માટે વાનરી થા. હે મૂર્ખ તું મોટા નાના પાણું જાણતી નથી. ૬

શક્તમાત્રાંનિજરૂપંત્વક્ત્તાભૂદ્વાનરાક્રતિઃ ॥

પિતુઃપાર્શ્વમુપાગમ્યસ્ત્વૃતાંતંનિવેદયત્ ॥ ૭ ॥

અર્થ— શાપ દેતા માત્રમાંજ યોતાની આકૃતી છોડી વાનરી થઈ યોતાના આપ પાસે આવી સર્વ વાત કહી. ૭

મૌત્રાંશક્ત્તાસ્મિભોતાતઃકગ્છામ્યાદિશક્ત્ત્વામા ॥

ત્વત્પુત્રિવાનરીભૂત્તાકથંસ્થાસ્વામિભૂતલે ॥ ૮ ॥

અર્થ— હે પીતા માએ મને શાપ દીધો હવે હું કયાં જઈ મને આશા કરો તમારી પુત્રી હું વાનરી થઈ આ પ્રધવીમાં કયમ રહીશ. ૮

સ્થાનંદર્શયમેતાતઃકરિષ્યામિમહત્તરં ॥

તપઃસર્વસ્યલોકસ્ત્રશ્રેયસ્કામાહિતૈષિણી ॥ ૯ ॥

અર્થ— હે પીતા સરવ લોકના હીતને ઈચ્છનારી ને કદ્યાણની ઈચ્છાવાળી હું તપ કરું એવું મોટું સ્થાન મને દેખાડો. ૯

પિતાપ્રસન્નઃપ્રદદૌવરંતસ્યૈમહત્તરમ્ ॥

વાતાત્તવસુતઃશ્રીમાનરુદ્રાંશઃસંભવીષ્યતિ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ— પ્રસન્ન થયેલા ગર્ભને તેને મોટું વરદાન આપ્યું કે હે પુત્રી થણી શાભાવાળા વાયુ થકી મહાદેવના અંશવાળો તારે પૂત્ર થશે. ૧૦

તેનત્સર્વલોકેષુપુત્રેણરૂપાતિમેષ્યસિ ॥

રામમન્તઃસમેધાવીદેવકાર્યાથસાધકઃ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ- તે પુત્રવડે તારી સર્વે લોકમાં કાર્તી થશે અને એ તારા પુત્ર રામનો ભક્ત થશે પુત્રીવાન દેવનાં કામ કરનારો થશે. ૧૧

મહાબલોમહાવીર્યોદેવદાનવદપ્યહા ॥

રાવણસ્યવધાર્યાયવિષ્ણુર્માનવરૂપધૃક્ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ- મહા બળવાન મહા પરાક્રમી દેવ દાનવના ગર્વને હરનાર થશે, રાવણના વધને અરથે વીરુનું મનુષ્ય રૂપ ધારણ કરશે. ૧૨

ભવિષ્યતિરઘોર્વશેરામનામન્નાતિવિશ્રુતઃ ॥

દર્શનાત્તસ્યતેમુક્તિર્ભવિષ્યતિસુલોચને ॥ ૧૩ ॥

અર્થ- એ રઘુરાજના વંશમાં રામનામથી વીખ્યાત થશે. અને તેના દરશનથી હે પુત્રી તારી મુક્તી થશે. ૧૩

ઇતોગછમયોદિષ્ટંવાયઢારૂયમ્મહત્પુરં ॥

તત્રાસ્તિવિપુલાવાપિવાઢવાદિસન્નિર્મિતા ॥ ૧૪ ॥

અર્થ- અહીંથી મારી આજ્ઞાવડે વાયડનામના મોટા શહેરમાં જા, ત્યાં મોટી વીરાળ વાડવાદીત્યની કરેલી વાવ છે, ૧૪

વાઢવાદિસતનયાવાયઢારૂયાદ્વિજાતયઃ ॥

તત્રતિષ્ઠંતિવિદ્વાંસોવાયઢારૂયાવણિગાણાઃ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ- વાડવાદીત્યના પુત્રો પણ વીરવન વાયડા બ્રાહ્મણો તે ત્યાં વસેછે અને વાયડા વૃણીક લોકો પણ ત્યાં વસે છે, ૧૫

તત્સેવાંકરિષ્યંતિતપસ્યાઃપરમંતપઃ ॥

તત્રગછસ્રરિછેષ્ટાબાણગંગેતિવિશ્રુતા ॥ ૧૬ ॥

અર્થ- પરમ તપને કરનારી તારી સેવા તે કરશે માટે ત્યાં જા, અને નદીઓમાં શ્રેષ્ઠ એવી બાણગંગા ત્યાં છે. ૧૬

તત્તોયેસતતંસ્નાત્વાફલાહારાતપઃકુરુ ॥

શીઘ્રંતેતપસઃસિદ્ધિર્ભવિષ્યતિનસંશયઃ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ- તે બાણગંગામાં સ્નાન કરી ફળાહાર કરી તપ કર; તત્કાળ ત્યાં તપની સીધો છે એમાં સંદેહ નહીં. ૧૭

ઇત્યુક્તાપિતરંનત્વાગતાસામરુધન્વયોઃ ॥

સંધૌવાણનદિતીરેવાયઢારૂયમ્મહત્પુરં ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—એ પ્રમાણે કહેલી અંજની બાપને પગે લાગી મર્યાદા
દેશના સાંધાપર બાણ નદીને તીરે વાયડપુરમાં ગઈ. ૧૮

તત્રગત્તાતપસ્તેવેફલમૂલજલાશના ॥

વાનરીરૂપસંછિન્નાગૌતમસ્યસુતાપરા ॥ ૧૯ ॥

અર્થ—ત્યાં જઈ કૂળ મૂળને જળનું પ્રાસન કરી વાનરીરૂપે ગ
ઉતમની શ્રેષ્ઠ પુત્રી ત્યાં રહી. ૧૯

સૂતરવાચ—ગૌતમોપિતદારુષ્ટઃકાંતાપાર્શ્વમુપાગમત્ ॥

કથંશસ્તાહિતનયામદગ્રેસસમાપિણિ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—સૂત કહેછે ધણા ક્રોધ પામેલા ગૌતમ સ્ત્રી પાસે આવી
કહે છે મારી આગળ સત્ય બોલનાર સ્ત્રીને તે કથમ શ્રાપ દીધો. ૨૦

યસ્માલ્પ્તાહિતનયાત્વયાદુષ્ટેનચેતસા ॥

તસ્માત્ત્વંભવદુર્મધેશિલારૂપાનિતંત્રિની ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—હું સ્ત્રી દુષ્ટ રદ્યવાળી તે પુત્રીને શ્રાપ દીધો માટે તું
હે દુષ્ટ પુલ્કીવાળી પથરા રૂપ થઈને પડ. ૨૧

યદાદાશરથીરામોકૌશિકેનાભિયાચિતઃ ॥

હસ્તામુવાહુંસમરેહ્યાગમિષ્યતેતિકં ॥ ૨૨ ॥

અર્થ—જ્યારે દસરથના પુત્ર રામચંદર ને વીશ્વામિત્ર માગવા
આવશે ત્યારે મુખાહુ નામે રાક્ષસને મારી તારી પાસે આવશે, ૨૨

તત્પાદરજસાસ્પૃષ્ટાપુનસ્ત્વંપ્રમદોત્તમા ॥

ભવિષ્યસિદુરાચારેમમાંતિકમુપેષ્યસિ ॥ ૨૩ ॥

અર્થ—રામચંદરના ચરણાર્પિતની રજ જ્યારે તને અડકશે
ત્યારે હું દુરાચારી તું ઉત્તમ સ્ત્રી થઈ મારી પાસે આવીશ. ૨૩

ઇત્યુક્તાસાશિલારૂપાનઘ્રુચેષ્ટાવભૂવહ ॥

ગૌતમોપિશૃહંલક્ષ્મ્યાનિર્ગતોગંધમાદનં ॥ ૨૪ ॥

અર્થ—એમ કહેવા માત્રમાં જ એકા રહીત પાપાણ રૂપ થઈ
પડી. ગઉતમ પણ થોતાનું ઘર છોડી ગંધમાદન પર્વતમાં ગયા. ૨૪

તત્રગત્તાતપસ્તેપેપરમેણસમાધિના ॥

પંચનંદાદયઃપુત્રાઃવિદેહનગરંયયુઃ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ—ત્યાં જઈ પરમ સમાધીએ કરી તપ કરવા લાગ્યા. નંદા-
દી પાંચ ગૌતમના પુત્રો વીદેહ રાજાના શહેરમાં ગયા. ૨૫

સુતામાતૃર્વિવાદેનગૃહનંદ્રમહામુનેઃ ॥

ગૌતમસ્યનતસ્માદ્વિવાદંકુર્યાત્કથંચન ॥ ૨૬ ॥

અર્થ- મા દીકરીના વીવાદે કરી મહામુની ગૃહતમનું ઘર નાશ પામ્યુ, માટે ડાઘએ ક્યારેપણ વીવાદ કરવો નહીં. ૨૬

સુતાપ્રૌઢાયદાગેહેમાતુરેવહિતૈષિણી ॥

•તસ્યાઃસર્મનવિવદેદ્યામાતાગુણગર્ભિણી ॥ ૨૭ ॥

અર્થ- જ્યારે ઘરમાં માને હોત ઇચ્છનારી ઓટી દીકરી હોય તેની સાથે શણવાન માએ વાદ કરવો નહીં ૨૭

નવદેત્કદાપિતનયાંનપતિંસુહજનમતિવરુષા ॥

નશપેત્કદાપિકલહેનયુતાંનિજદેહજામાપિસુતાંદુહદાં ॥ ૨૮ ॥

અર્થ- ક્યારે પણ અતીશયથી પૂરને પૂત્રીને યોતાના સ્વા-
મીને અને યોતાના શ્નેહી સાથે બોલવું નહીં. અને કલેશ યુક્ત
યોતાની પુત્રી યોતાથી ઉત્પન્ન થએલી નહારી હોય તેપણ શ્રીય
દેવો નહીં. ૨૮

॥ ઇતિશ્રીવાયુપુરાણેમારુતોત્પત્તૌદ્વાદશોઽધ્યાયઃ ૧૨ ॥

ઈતી શ્રી વાયુપુરાણે ગુર્જર ભાષાયાં ૧૨ મો અધ્યાય.

અધ્યાય ૧૩ મો.

શૌનકઉવાચ—રુદ્રાંશઃકથમુત્પન્નોમારુતિઃપ્સવગાધિપઃ ॥

તપસ્તપસ્યામંજન્યાંદેવકાર્યાથસિદ્ધયે ॥ ૧ ॥

અર્થ- શૌનક પૂછેછે રુદ્રના અંશથી વાનરના રાજા હનુમાન
દેવના કામ માટે તપ કરતી અંજનીથી કયમ પ્રગટ થયા. ૧

एतत्सर्वविशेषेणसૌતેકથયવિસ્તૃશત્ ॥

નતૃપ્યામોવયંસર્વેકથાશ્રુતામનોરમાં ॥ ૨ ॥

અર્થ= હે સૂત પુરાણી એ સર્વ વીસ્તારથી અમને સાંભળા-
વો મનોરમ તમારી કથા સાંભળી અમે સંતોષ પામતા નથી. ૨

શ્રુતાતેષાંહિવચનંરોમહર્ષણનંદનઃ ॥

પ્રોવાચપ્રણતોવાઙ્મીશ્રુયતાંહિસુવિસ્તરં ॥ ૩ ॥

અર્થ—તેમનું વચન સાંભળી રોમ હર્ષણના પુત્ર સુત નઅ
થઇ વાણી નીચે રાખી કહેછે, હે વાલણો વીસ્તાર સહિત હું ક-
હું તે સાંભળો, ૩

પુરાદેવાસુરૈઃસર્વૈર્મથિતઃકલશોદધિઃ ॥

તદારબ્રાનિજાતામિસર્વાણિમુધયાસમં ॥ ૪ ॥

અર્થ—પુર્વે દેવને દેત્યોએ ક્ષીર સાગર સમુદ્ર મંથન કર્યો ત્યારે અમૃત સહીત સર્વ રત્ન ઉત્પન્ન થયાં. ૪

રત્નાન્યન્યાનિદેવાનાંહસ્તપ્રાપ્તનિચામવન્ ॥

તદામુધાયાઃકલશંજમૃદુર્દાનિવોત્તમાઃ ॥ ૫ ॥

અર્થ—સઘળાં રત્નો દેવતાઓને હાથનાં આવ્યાં ત્યારે દેત્યો એ અમૃતનો કળસ લઈ લીધો. ૫

તદાવિષળાસ્તેસર્વેવૃદ્ધવૃદ્ધતામણાઃ ॥

કિંકર્ત્ત્ત્વ્યંયતોનિતંદૈતૈયૈરમૃતંમૃશં ॥ ૬ ॥

અર્થ—ત્યારે સર્વ દેવતા દુઃખ પામવા લાગ્યા. હુંવે આપણે શું કરું. આપણા હાથમાંથી દેત્યોએ અમૃત લઈ લીધું. ૬

તદાસક્ષરુસ્તેસર્વેવરેણ્યંવરદંવિષું ॥

વિષ્ણુશરણ્યંદેવાનાંસુરાણામર્થસાધકં ॥ ૭ ॥

અર્થ—ત્યારે એ સઘળા દેવતાઓ વરદાનને આપનાર અને સમર્થ સરણે આવેલીનું રક્ષણ કરનાર તથા દેવતાના અર્થને સીધ કરનાર એવા ભગવાનને સંભાર્યા. ૭

પાદુરાસિત્તદાવિષ્ણુર્દેવદેવોજગત્પતિઃ ॥

કિંકાર્યકથ્યતાંદેવાઃસાધયિષ્યામિમાચિરં ॥ ૮ ॥

અર્થ—દેવના દેવ જગતના પતિ એવા ભગવાન ત્યાં પ્રગટ થઈ કેહેછે કે દેવો ! તાર ન લગાડતાં તમારું કામ કેહો તે હું કરીશ. ૮

દેવાઃપ્રોચુઃસુધાનીતાદૈતૈયૈર્વલ્ચત્તરૈઃ ॥

તાંમૃદ્ધાણજગન્નાથતવદાસાઃસદાસુરાઃ ॥ ૯ ॥

અર્થ—દેવ કેહેછે કે જગતના નાથ ભગવાન દેત્યોએ અમારા હાથમાંથી અમૃત લઈ લીધું. તે અમને આપણે અમે તમારા દાસ છીએ. ૯

સ્ત્યુક્તોમોહિનીરૂપંકલાતીવમનોહરં ॥

ગતસ્તેર્પાહિનિકર્ટચાલયંતીકરાંબુજં ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—દેવતાએ એ રીતે કહેલા ભગવાન મનાહુર માહુલી રૂપ લઈ હાથમાં કમલ લઈ હલાવતા તે દેત્યો પાસે ગયા. ૧૦

તાંવિલોક્યામુરાઃસર્વેમુમુહુર્વાતિકોવિદાઃ ॥

દદુઃસુધાયાઃકલશંહાસ્વાલોકેનમોહિતાઃ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ— તે મોહુની રૂપને બેઇ અગ્નિવેદી એવા સર્વ દર્શિયા
મોહ પામવા લાગ્યા અને મોહુનાના હાસ્થને કરાક્ષે કરી મોહુ પા
મેવા અમૃતનો કળસ આપ્યો. ૧૧

મોહિનીપાયયત્સર્વાનદ્વિધાપંક્તિસ્થિતાન્મુરાન્ ॥

અમૃતંસર્વદેવાનામમુરાણાંચવાહુર્ણી ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—દેવને દૈત્યની બે પંક્તિઓ પડેલા તેમાં દેવને અમૃત
અને દૈત્યને વાઙ્ગી મદાર પાન કરાવ્યું. ૧૨

પિયમાનેમૃતેદૈવૈરાદુરેવાક્રતિસ્તદા ॥

સમાગસ્યનિષણોમૃત્સૂર્યચંદ્રમસોતરે ॥ ૧૩ ॥

અર્થ— દેવલોક અમૃત પીવા લાગ્યા. ત્યારે રાહુ દેવનો વેથ
લઇ સૂર્યને ચંદ્રમાની મધ્યે બેઠા. ૧૩

પિયમાનેમૃતેદૈસૂર્યચંદ્રેણસુચિતઃ ॥

દૈસોસ્ત્વયંદુરાધર્ષોમાદેહસેંકિલામૃતં ॥ ૧૪ ॥

અર્થ— જ્યારે રાહુ અમૃતપાન કરવા લાગ્યો ત્યારે સૂર્યને
ચંદ્રે ભગવાનને સૂચના કરી આદુરાધર્ષ દૈત્ય છે માટે એને અમૃત
પાન ન કરાવો. ૧૪

ઉક્તમાત્રેશિરઃછિન્નરાહોરમૃતભોજિનઃ ॥

તદાયુદ્ધંસમભવત્તૈસાનાંત્રિદશૈઃસમં ॥ ૧૫ ॥

અર્થ— એમ કહેતા માત્રમાંજ અમૃતપાન કરનાર રાહુનું મ-
સ્તક છેદ્યું ત્યારે દેવત્વ સાથે દૈત્યોનું મોહું યુદ્ધ થયું. ૧૫

નિહિતાસ્ત્રિદશૈર્દૈસાવિષ્ણુનામભવિષ્ણુના ॥

જગમુઃપાતાલનિલયંનિશ્વસંતોભયાન્વિતાઃ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ— દેવત-ઓએ તમરે એવા બીરુનુંની સાહેનાથી હુણેલા
દૈતો પાતાળમાં ભય યુક્ત અને નાસવાસ નાંખતા ત્યાં ગયા. ૧૬

ત્રિદશાઃપ્રયથુર્નાકંમિદ્ધકાર્યામૃતાશનાઃ ॥

વિષ્ણુર્જગામર્વકુંઠંક્રત્તાર્કાર્થદિર્બૌકર્સા ॥ ૧૭ ॥

અર્થ— અમૃતનું પાન કરનાર સીદ્ધ જેનાં કામ થયાં છે એવા
દેવતા સ્વર્ગમાં ગયા અને ભગવાન દેવનું કામ કરી વૈકુંઠમાં ગયા. ૧૭

રુદ્રઃશ્રુતાઽસુરારિખ્યોમોહિનીરુપમદ્રુતં ॥

જગમવિષ્ણુનિલયંસમંપર્વતકન્યયા ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—મહાદેવે દેવો થકી ભગવાનનું અદ્ભૂત મોહની રૂપ સાંભળી પાર્વતી સહીત વીરનું લોકમાં ગયા. ૧૮

સમાગતંશિવંદ્રષ્ટ્વાપરમેણસમાધિના ॥

પૂજયિત્વાપપૃષ્ઠાશુજાનન્નાપિજગદ્ગુરું ॥ ૧૯ ॥

અર્થ—આવેલા મહાદેવને જોઈ પરમ સમાધીએ કરી મહાદેવની પૂજા કરી જાણે છે તોપણ પૂછવા લાગ્યા. ૧૯

રુદ્રઃપ્રોવાચરુપાણીમયાદ્રષ્ટાનિતેવિમ્બો ॥

દેવકાર્યાથસિધ્યર્થંભૂમાવતરતઃસદા ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—ત્યારે મહાદેવ કહે છે. હું વીજો દેવના કાર્ય માટે પૃથ્વીમાં અવતાર લેનારા તમારાં રૂપ મેં ઘણાંક જોયાં. ૨૦

અવતારામયાદ્રષ્ટાસર્વેકુર્માદયશ્વતે ॥

યોષિદ્રુપંકતંનાથદૈસદાનવમોહનં ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—હું પ્રભુ તમારા કુર્માથી અવતાર પણ મેં ઘણાંક જોયાં. પણ દેવને દાનપત્રે મોહ કરનાર તમારું મોહની રૂપ મેં જોયું નથી. ૨૧

તદર્શયમમૈવાગ્રપરંકૌતુહલંહિમે ॥

તદર્શનાર્થમાયાતંત્રિદ્વિમાંસંજગત્પતે ॥ ૨૨ ॥

હું જગત પતી તે મોહની રૂપ જોવા મને ઘણું ઉત્સાહ છે અને તે મોહની રૂપના દરસન અર્થે આવેલો મને જાણો. ૨૨

શ્રુતાભવસ્યતદ્વાક્યંસિતંક્રત્તાજમત્ગુરું ॥

પ્રત્યુવાચપરંપ્રીતઃશ્રુયતામિતિશંકર ॥ ૨૩ ॥

અર્થ—મહાદેવનું વચન સાંભળી જગતના ગુરુ ભગવાન હારી કરી પરસન થઈ કહે છે હું શંકર તમે સાંભળો. ૨૩

ગતમૃતેસુરકરાદુપાયોવિહિતોમયા ॥

સુધાંશિર્ગ્રસમાદાતુંસ્ત્રીરૂપંવિહિતંમયા ॥ ૨૪ ॥

અર્થ—દેવના હાથમાંથી અમૃતનો કળસ જ્યારે ગયો ત્યારે મેં ઉપાય કર્યો. દર્ધત્યોના હાથમાંથી જલદીથી અમૃત લેવા સ્ત્રીરૂપ મેં કર્યું. ૨૪

इत्युक्तं तर्द्धदेवो दर्शयिष्यामि ते वपुः

ये दृष्ट्वा भीतिं हिता सर्वे देवतामभिरासताः ॥ २६ ॥

અર્થ- તે ૩૫ હું દેખાડીશ. જે ૩૫ જેઠ દેવ દાનવ રાક્ષસ
મોહુ પામ્યા. એમ કહી ભાગવાન અંતરધ્વજ થયા. ૨૫

विलोकयति देवेशे ज्यंबको गिरिकन्यया ॥

द्रुदर्शविप्रपિने बालारूपयौवनशास्त्रिणी ॥ २७ ॥

અર્થ- દેવના ઇશ મહાદેવ પારવતી સહીત આર તરફ ભેટાં
ધારા વનમાં ૩૫ને યુવાવસ્થાએ કરી શાલનારી બાલ્યાવસ્થાવાળી
સ્ત્રીને દીઠી. ૨૬

नैतादृशि दृष्ट्वा पूर्वाकाचिदन्यानि तां विनी ॥

रोमहर्षसमाविष्टो बभूव પરમેશ્વરઃ ॥ ૨૭ ॥

અર્થ- પરમ સમર્થ એવા મહાદેવ કેહીએ આવી મુંદર નીતબ્ધ
ભાગવાળી સ્ત્રી મેં કેાઈ દહાડા જેઠ નથી. એમ કહી રોમાંચીત થયા. ૨૭

क्रिडंतिकं दुर्कैर्बालां विलोकयितुमन्वयात्

पार्श्वस्थं प्रेयां सिंहत्वापंचबाणशराहतः ॥ ૨૮ ॥

અર્થ- કુદાએ કરી ક્રીડા કરતી તે બાળાને જેઠ પાસે રહેલાં
પાર્શ્વનીને છોડી કામના બાણથી હુણાયલા મહાદેવ તેની પા-
છળ આક્યા. ૨૮

समागतं शिवं द्रष्ट्वा क्रिडतिकनको ज्वला ॥

स्त्रीभावं लज्जीताचक्रेशीघ्रं त्रुटितमेतला ॥ ૨૯ ॥

અર્થ-આવેલા મહાદેવને જેઠ સૂવર્ણ સરખી હોળવળને ક્રીડા
કરતી તે સ્ત્રી સ્ત્રીભાવે કરી લાજ પામી એખણ છુટીમઈ. ૨૯

प्रभंजनोपितस्त्रालेखवौ विस्फोरयन् वनं ॥

वसनसासमाधातुं नाशक्रीखवनादितां ॥ ૩૦ ॥

અર્થ-તે સમય વાયુપદ્ય સર્વ વનને હલાવવા લાગ્યો. વાયુથી
ખોડેલી તે સ્ત્રી વચ્ચે પેહેરવા સમયે થઈ નહીં. ૩૦

वायुनापहृते दुर्लज्जितास्तिमનો हस ॥

लीनासावृता संदेहहरभक्तिवरां मना ॥ ૩૧ ॥

અર્થ- વાયુથી ખોડાયેલી અને લાજ પામેલી તે મનને હરનારી
તે સ્ત્રી ઝાડના સમુદયમાં મહાદેવની ખીંટથી સંતાઈ ગઈ. ૩૧

વિવસ્ત્રાંવનિતાંદૃષ્ટ્વાહરઃકામેનમોહિતઃ ॥

દુહિતાસ્તિંગનંચક્રેસુધીનજવનસ્તર્ની ॥ ૩૨ ॥

અર્થ—વસ્ત્ર વગરની તે સ્ત્રીને ભેઈ કામથી મોહીત થએલા મહાદેવમાં શ્વેત છે કટીપશ્ચાદ ભાગ તથા સ્તન જેના એવી સ્ત્રીને આસીધત કરવા લાગ્યા. ૩૨

વલાર્ધિર્ગસવાહુભ્યોપલાયનપરામ્ભવત્ ॥

પલાયિતામપ્યપલછંકરોપિચિમોહિતઃ ॥ ૩૩ ॥

અર્થ—બળ થકી બે હાથમાંથી નીકળી દોડવા લાગી. એહ પામેલા મહાદેવપણ પાછળ દોડ્યા. ૩૩

યતોયતોસામ્રમાતિમોહિનીચિત્તમોહિની ॥

વન્નામતઞ્ચતુર્ધૈવશંકરોયિવિમોહિતઃ ॥ ૩૪ ॥

અર્થ—ચિત્તને મોહ કરનાર મોહની રૂપે ભગવાન જ્યાં જ્યાં દોડ્યા. ત્યાં ત્યાં મોહ પામેલા મહાદેવ પણ પાછળ ભ્રમવા લાગ્યા. ૩૪

હસ્તમાન્નામિવચતામન્વાનઃપ્રમોત્તર્મા ॥

વન્નામવિપિનેવાલાંગજોગજવધૂમિવ ॥ ૩૫ ॥

અર્થ—હાથમાં આવી હોય એમ માની તે ઉત્તમ સ્ત્રી પાછળ ખાટા વનમાં હાથી હાથણી પાછળ ભ્રમે તેવી રીતે ભ્રમવા લાગ્યા. ૩૫

મોહાશ્ચસ્કંદતદ્રેતોશંકરસ્યમહત્તરં ॥

જગૃહેપણિનાશર્વોત્રીઢીતોતિષ્ઠૃષંવદા ॥ ૩૬ ॥

અર્થ—મોહ થકી તે મહાદેવનું મોહું વીર્ય સ્ખળીત થયું તે મહાદેવ પ્રણાદ લાજ પામી હાથમાં લીધું. ૩૬

સ્કન્ધરેત્તસમાપ્તયચિષ્ણુઞ્ચાંતર્દયૈતદા ॥

શિવોપિલજ્જિતોરેતઃપાર્શ્વસ્થંમારુતં ॥ ૩૭ ॥

અર્થ—વીર્ય સ્ખળીત થએલા મહાદેવને ભેઈ વીર્યનું અંતર-ધ્યાન થયા. લાજ પામેલા મહાદેવ પણ વીર્ય પાસે રહેલા વાયુ દેવને આપ્યું. ૩૭

ગણમારુતશિઘ્રંસંવાયહારણ્યમહત્પુરં ॥

તત્તાસ્તેગૌતમસુતાવાનરીરૂપધારિણી ॥ ૩૮ ॥

અર્થ—હે મારુત વાયુનામના મોક્ષ શેહેરમાં જલદીથી જા. જ્યાં મહિતમની ઠીકઠી વાનરીનું રૂપ લઈ રહેલી છે. ૩૮

નાન્યાધારીયતુંશક્તામમરેતોનિતાંચિની ॥

સાતિવતપસાયુક્તાવાયદૈઃપુજિતાદ્વિજૈઃ ॥ ૩૯ ॥

અર્થ- વાયડ બ્રાહ્મણોએ પુજેલીને ધણી તથાચુકત મારા વી-
ર્યને ધારણ કરશે. એ વગર બીજા કોઈ સમર્થ નથી. ૩૯

તસ્યામુત્પદ્યતેશ્રીમાન્વાનરોલોકવિશ્રુતઃ ॥

હનુમાનિતિવિચ્ચાતોમમતુલ્યપરાક્રમે ॥ ૪૦ ॥

અર્થ- તે અંજનીને ઘેર મોટા વીખ્યાત મારા સરખા પરાક્રમી
હનુમાન નામનો પૂત્ર ઉત્પન્ન થશે. ૪૦

પુત્રસ્તવમહાતેજાલોકેચ્ચાતોભવિષ્યતિ ॥

તસ્યોદરેમહદ્વિર્યમુંચવાયોમમાજ્ઞયા ॥ ૪૧ ॥

અર્થ- હે વાયુ મારી આજ્ઞાથી તે અંજનીના ઘેરમાં વીધી
મૂક. તેથી લોકમાં તારા પુત્ર કેહેવાશે. ૪૧

શ્રુત્વાશિવસ્વચ્ચનંમારુતોતિમુદાન્વિતઃ ॥

પ્રયયૌવાયડપુરંચત્રાસ્તેજનીવાનરી ॥ ૪૨ ॥

અર્થ- મહાદેવનું વચન સાંભળી હૃદયે ચુકત એવો વાયુ જ્યાં
વાનરી રહે અંજની રહ્યાં છે. તે વાયડપુરમાં ગયો. ૪૨

સતુતાંવિલોક્યવનિતાંવનજાક્ષિતપસાતિરાંજિતતનુંતનુમધ્યાં ॥

નનુગૌતમસ્વતનયાંગુણગર્ભાપ્રસમિદ્યવાયુકુસુમેષુધરોમુત્ ॥ ૪૩ ॥

અર્થ- ક્રમણ સરખાં નેત્રવાળી તથા કરી શરીર જેનું કામળ
છે અને ધણી ગુણવાળી અહિમની પુત્રી અંજનીને જોઈ વાયુ મંદ
મંદ વાવા લાગ્યો. ૪૩

કૃતપઃકૃતોતવચપુઃસ્થભગેકિમુલ્કસસેચિકતરંતવસા ॥

સુરતંમદેહિસ્થભગેપવનંનનુવિધિમામિતિવચોપ્યવદત્ ॥ ૪૪ ॥

અર્થ- હે રૂડા ભાગ્યવાળી આ દુષ્કર તપ ક્યાં અને આ
તાડ કામળ શરીર ક્યાં. તથા કરી શું પામવા હક છે. મને સંજો
ગ આપ. હું આવેલો વાયુદેવ હું તે જાણ એમ વાયુદેવ બોલ્યા. ૪૪

તવતાન્વિચારુતનયોમવિતાપ્લવગાધિપોતિબલવાનધિકઃ ॥

નનુતસ્યવિર્યમાલિલંગણિતુંમમવંતિદેવાનિકરાવિબુધાઃ ૪૫ ॥

અર્થ- હે સ્ત્રી વાનરનો રાજા ધણો બળવાન પુત્ર તને થશે
જેના પરાક્રમે અણબ દેવ એ પડીતો પણ સમર્થ નહીં થાય. ૪૫

હનુમાનિતિશ્રીચિત્તપૌરુષવાન્મથિતામવેનસદ્દશોમુવનો ॥

દશકંઠનાગનવિધૌમગધાન્મથિવિશ્વતિસકલદેવગણૈઃ ॥૪૬॥

અર્થ—હનુમાન એ પ્રકારનો મહા પરાક્રમી પુત્ર મહાદેવ તુલ્ય બળવાન થશે જેની સહાયતાથી ભગવાન સર્વ દેવો સાથે રાવણના નાશને માટે સમર્થ થશે. ૪૬

અથમંતવોદરમવોદિમવોષદિજાયતેતવમવેદિપ્રથા ॥

રઘુનાથસાક્ષકરણેહિવિધિવિહિતોસ્તિરાવણવધાયપુરા ॥૪૭॥

અર્થ—પ્રથમ તારે ત્યાંજ આ જન્મ છે અને રાવણના વધ માટે રામચંદ્રની સહાય કરવા પ્રથમ આ વીધી કહેલો છે. ૪૭

તપસઃફલંકિમપરંદિશ્રવેદ્યદિકુક્ષિમોભવતિદેવિમૃદઃ ॥

મનસાપિયસ્યચરણંબ્રલમેત્સમવેત્સુતઃકિમધિકાંહિપરં ॥૪૮॥

અર્થ—હ દેવી આથી બીજું તપનું મોટું ફળ શું જ મહાદેવ તારી કુખમાં જન્મ લેશે, જેનું અરણ્ય કમળ રામણમાં પણ આવડું નથી એથી બીજું અધિક શું. ૪૮

કુરુમાનિનીમવચોતિશુભંભવિતાતવૈવતનયોતિબલી ॥

ઇતિતદ્વચોદિતકરંદ્વદયેવનિતાદધૌપવનસંગવરાં ॥ ૪૯ ॥

અર્થ—હ આનની આતી શ્રેષ્ઠ એકું માત્ર વચન માન અને તને બળવાન પુત્ર થશે આવું વાચનું હીતકારી મનમાં વાચારી વાયુ-સંગાતે સંગ કર્યો. ૪૯

પવનોપિચારુતનર્યાચતુરાંબુભુજેમન્નપ્રિયવિધૌવિબુધઃ ॥

પવનાદધારસકલાભયદંશિવયિર્યમેવવનિતોત્ક્રિતા ॥૫૦॥

અર્થ—વાયુ દેવતા પણ મુદ્દર નેમવાળાને ધક્કી ચતુર સ્ત્રીને બોગવવા લાગ્યા. મહાદેવને ધક્કો પીચ એવું વાચુ થકી સર્વને અભય આપનાર મહાદેવનું વીર્યને ઉત્છાહ પામી ધારણ કર્યું. ૫૦

॥ ઇતિશ્રીવાયુપુરાણેમારુતૌત્પત્તૌત્રયોદશોઽધ્યાયઃ ॥ ૧૩ ॥

૫૦ી શ્રી વાયુપુરાણે ગુર્જર ભાષામાં ૧૩ અધ્યાય.

અધ્યાય ૧૪ શ્લોકો.

સૂતરવાચ—દધારપવનાસગર્ભમંજનિમૌતર્માંગજાં ॥

વાલાર્કસદશંબાલંબલમિત્તદ્દર્શવલે ॥ ૧ ॥

સૂત કેહેછે ગડિતમના અંગથી ઉત્પન્ન થએલી અંગનીએ બાળસૂર્ય
સરખો કાંતીમાનને ઇંદ્ર સરખો બળવાન ગર્ભ પવન થકી ધારણ કર્યો ૧

દશમેમાસિસુભગાશુભવેપવનાત્મજં ॥

કાત્તિકસ્યાસિતેપક્ષેચતુર્દશ્યારવોદિને ॥ ૨ ॥

અર્થ—દસ માસ પુર્ણ થયા ત્યારે કાર્તિક વદી ૧૪ ને રવીવારે
૩૬૧ ભાગવાળી અંગનીએ રૂડો પુત્ર ઉત્પન્ન કર્યો. ૨

જાતમાત્રઃકિલોત્સંગેસ્થિતોબાલાર્કસંન્નિભઃ ॥

દર્દર્શાસ્કરંદેવમુંદ્યતંપ્રમયાયુતં ॥ ૩ ॥

અર્થ—ઉત્પન્ન થતામાં જ બાળામાં બેઠેલો ને બાળ સૂર્યસર-
ખો કાંતીવાન પુત્ર ઉદય પામતા બધા કાંતીવાળા સૂર્યનારાયણને બેંચાડ
ફલંમલાતિબલવાન્પુપ્લુવેપવનાત્મજઃ ॥

સહસ્રાંસારથંવક્રેક્ષેપ્તુકામોવિગૃહ્યત ॥ ૪ ॥

અર્થ—બધો બળવાન વાયુનો પુત્ર સૂર્યનારાયણના બીંબને
ફળમાનો કુદવા લાગ્યો અને સૂર્યનો ૨૬ વાંકો નાખવા વીરોધ
કરવા લાગ્યો. ૪

રથેઘૃહીતેવિભ્રાંતાઃસર્વેવૈદેવદાનવાઃ ॥

કોયંકુતઃસમાયાતોરથંઘૃહ્ણાતિમેકથં ॥ ૫ ॥

અર્થ—૨૬ જ્યારે ગ્રહણ કર્યો ત્યારે દેવદાનવને કાંતી થઇ
કે આ કાણે ને ક્યાંથી આંગેને મારા રથને કયામ પકડેછે. ૫

इत्येवंभास्करोजलपत्किचिद्भयसमन्वितः ॥

तदासुरेश्वरःक्रुद्धःभुक्तातस्यचविक्रमं ॥ ૬ ॥

અર્થ—એ પ્રમાણે કંઈ ભયચક્રત સૂર્ય બોલ્યા ત્યારે તે બાળક
નું પરાક્રમ સાંભળી દેવનો રાજા ઇંદ્ર કોપ્યો. ૬

• જઘાનકુલિઝૈનાશુહનુંતસ્યહનુમતૈઃ ॥

વજ્રપ્રહારાભિહૃતોનિયપાતમહિતલે ॥ ૭ ॥

અર્થ—વજ્રે કરી તે બાળકની હાથપીમાં પ્રહાર કર્યો. વજ્રના
પ્રહારથી હણાવેલો બાળક પ્રથવીપર પડ્યો. ૭

મૃતકલ્પોમહાવીર્યોજાતમાત્રોતિકોમલઃ ॥

નાલમત્પતિતઃસર્જાવજ્રઘાતેનમુઞ્ઞિતઃ ॥ ૮ ॥

અર્થ—ઉત્પન્ન થતામાં જ વજ્રના હણવાથી મુઞ્ઞ પામેલો મ-
હા પરાક્રમી તથા અતી ક્રોધાળુ એવો પુત્ર એવ રૂપ થઇ પડી
બેલાન થયો. ૮

માતરિશ્વાસમાલક્ષ્યપતિતંતનયંહિરવાત્ ॥

ગૃહીતૈવાનયત્ત્રીઘ્નમંજન્યાનિકદેશુભં ॥ ૧ ॥

અર્થ- આકાશમાંથી પડેલા ધાતાના પુત્રને જોઈ વાયુ દેવતાએ તત્કાળ લઈ અંજના પાસે મૂક્યો. ૯

મૃતકલ્પંસુતંવિક્ષ્યતદાગૌતમર્નદિની ॥

રુરોદસુભૃશંબાલામારુતસ્પ્રપડ્યતઃ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ- અનંકપ પુત્રને જોઈ ગઊતમનો પુત્રી વાયુના દેવતાં અત્યંત રડવા લાગી. ૧૦

હાપુત્રકિંકરંતાતચાપલ્યાત્પવનાક્રતે ॥

કિંકરિષ્યામ્યહંબાલાવિપિનેપુત્રશૃદ્ધિની ॥ ૨૧ ॥

અર્થ- હે પૂત્ર હે બાપ હે વાયુ સરખા આકૃતીવાળા ચપલ-તાથી તે આ શું કર્યું હે દીકરા બાળકનો ઇચ્છાવાળી અને બાળા એવી હું આ ઘાટા વનમાં શું કરીશ. ૧૧

પાપિષ્ઠસ્વશ્ચીશસ્યવાલેબાલાર્કસંન્નિભે ॥

હસ્તોપવર્ત્તિતૌહંતુંપિતુઃસર્ણ્યનચિતિતં ॥ ૨૨ ॥

અર્થ- અરે બાળસૂર્ય સરખા કાંતીવાળા બાળકપર પાપીઠ એવા ઇંદ્રે મારવાને હાથ પ્રવૃત્તાવ્યા. પણ એના બાપનું સખ્ય-પાણું વીચાર્યું નહીં. ૧૨

મરિષ્યામિવિનાપુત્રત્વયાર્હવનગહવરે ॥

મુનેરપિવચસ્તથ્યંનજાતંમમભાગ્યતઃ ॥ ૨૩ ॥

અર્થ- હે દીકરા તારા વગર આ ઘાટાવનમાં હું મરીશ. મારા ભાગ્યના દોશથી ગઊતમ મુનીનું વચનપણ સાચું ન થયું. ૧૩

પુત્રસ્તવમાહાભાગેરામસાહંકરિષ્યતિ ॥

તરિત્તાસાગરંઘોરંસાતાશૃદ્ધિનયિષ્યતિ ॥ ૨૪ ॥

અર્થ-હે મોટી ભાગ્યવાળી પુત્રી તને મોટા પરાકરમી પૂત્ર થશે તે રામચંદ્રની સહાય કરશે અને ઘોર સમુદ્રને તરી સીતાની શોધ લાવશે. ૧૪

સમુલાંવાટિકાંભંવત્પદગદ્ગલંકાંમહાપુરિં ॥

અક્ષાદીનરાક્ષસાન્હતાપુનરેષ્યતિરાઘવં ॥ ૨૫ ॥

અર્થ- મુળ સહીત સમળી વાડી બાગી, મહાપૂરીલંકાને બાળી યક્ષાદી રાક્ષાસો ને મારી ફરીથી રામચંદ્ર પાસે આવશે. ૧૫

તદસસંકતંધાત્રામમભાગ્યાન્મનોરથાઃ

સર્વેન્નિઃફલતાંયાતાયેકતાપુત્રગર્ભગે ॥ ૧૬ ॥

અર્થ— એ સર્વ મારા ભાગ્યે માર્યા કર્યું ને પુત્ર જ્યારે ગર્ભમાં હતો. ત્યારે જો મનોરથ કર્યાહ તે સ્વપ્ના દ્રોગદ થયા. ૧૬

इत्युक्त्वाश्रुमुखीबालारुरोदसुभृशंतदा ॥

• रुदितांप्रियसीवीक्ष्यमातरिश्वातिरोषितः ॥ ૧૭ ॥

અર્થ— એમ કહી નેત્રમાંથી અશ્રુ પડતી બાળા અત્યંત રડવા લાગી. રડતી એવીને ધણી વહાણી અંજનીને જોઈ વાયુ ધણી ક્રોધ પામ્યો. ૧૭

रुदितामृचिरंकालमात्मानंसर्वतोहरत् ॥

एकीभूत्वात्रिभुवनात्प्रियापार्श्वेस्थितःशुचन॥ ૧૮ ॥

અર્થ— ધણીવારમુઠી રડી યોતાના આત્માને ચારે પાસથી હરી ત્રણ લોકથી એક રૂપ થઈ અને યોતાની પ્રીયા પાસે શોક કરી બેઠા. ૧૮

बाडवादिसतनयैर्बायडाख्यैद्विजोत्तमैः ॥

आश्वासमानःसुभृशंभुत्वेनैवपुजितः ॥ ૧૯ ॥

અર્થ— વાડવાદીત્યના પુત્ર વાયડા બ્રાહ્મણોએ ધણી આશના-વાસના કરી અને યોતાના સ્વામીની ધણી પૂજા કરી. ૧૯

एकीभूतेतदावातेसर्वेलोकासवासवाः ॥

निरुत्खासापरामान्तिमधिजग्मुमहर्षयः ॥ ૨૦ ॥

અર્થ— વાયુ એક રૂપ થયો ત્યારે ઈંદ્રાદીક સર્વે લોકો અને બેઠા રૂશીઓ સ્વામી વધર થઈ ધણી પીડા પામવા લાગ્યા. ૨૦

सर्वेतेसदनंगत्वाब्रह्मणःसमवेदयन् ॥

वायुरोधःसहैद्राणांकथंजातोजगत्पते ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—એ સર્વે બ્રહ્માના સ્થાનમાં જઈ સર્વે દુઃખ કેડેલા લાગ્યા કે હે જગત્પતિ ઈંદ્રાદી સર્વ લોકને વાયુનો રોધ ક્યમ થયો. ૨૧

• क्षिप्रंविचारयमभोयावन्नोनव्यतिप्रजाः ॥

नष्टेलोकेपुनःसृष्टिःकर्तव्यातेभविष्यति ॥ ૨૨ ॥

અર્થ— હે વીભુ જલદી વીચાર કરો કે પ્રજાઓ નાશ પામે નહીં અને લોક નાશ પામશે તો રૂશીથી તમારે રાવી કરવી પડશે. ૨૨

इंद्रेणनिहतोषालःपवन्स्त्वमहात्मनः ॥

तस्मात्तेनकतोरोधस्तत्रमास्तामसंપ્રતં ॥ ૨૩ ॥

અર્થ—મહાત્મા વાયુને બાળક ઇન્દ્રે માર્યો તેથી તેણે રાધ ક્યો છે માટે આલો આપણે હાલ ત્યાં જઈએ. ૨૩

इत्युक्त्वादेवतैःसार्धंवायदाख्यंमहत्पुरं ॥

जगामसत्रिचयनकेशवेनसमान्वितः ॥ ૨૪ ॥

અર્થ— દેવતાઓ એમ કહી. મહાદેવ ભગવાન તથા બ્રહ્મા એ સહીત વાયડ નામના મોટા પુરમાં ગયા. ૨૪

रुदंतपपनंतत्रप्रोचुर्देवासहेश्वराः ॥

प्रसारयनिजंदेहंवरंवरयशोभनं ॥ ૨૫ ॥

અર્થ— રૂદન કરતાં વાયુને બેઈ બ્રહ્માદી સર્વ દેવો કહેવ લાગ્યા કે તારા દેહને શેલાવ અને મુંદર વરદાન માગ. ૨૫

श्रुत्वातेषांहिवचनंवायुप्रोवाचसत्वरं ॥

वरंदास्यचेन्मહંવાચયામિવસોત્તમં ॥ ૨૬ ॥

અર્થ— દેવોનું વચન સાંભળી બ્રહ્માદીથી વાયુ બોલ્યો. જો- ને વરદાન આપવા ઇચ્છતા હોતો શ્રેષ્ઠ વરદાન માગુ. ૨૬

चिरंजीवीभवेत्पुत्रोममलोकेपिविश्रुतः ॥

वज्रांगोवज्रहननात्त्वय्यथतेनકદાચન ॥ ૨૭ ॥

અર્થ— મારો પુત્ર ચીરંજીવીને લોકમાં વીખ્યાત થાય. અને વજ્રના સરપુ એનું શરીરને વજ્રના હુણવાથી પણ વ્યથા પામે નહીં. ૨૭

ब्रह्मास्त्रेणनवध्येतरुद्रास्त्रेणतयापुनः ॥

देवानामर्षदैसानानैषાસ્ત્રૈશ્ચેયતેમૃતઃ ॥ ૨૮ ॥

અર્થ—મારો પુત્ર બ્રહ્માસ્ત્ર તથા રૂદ્રાસ્ત્રે કરી હુણાય નહીં. દેવ ને દૈત્યના અસ્ત્રે કરી હુણાય નહીં. ૨૮

नामिर्दहतिनोतोयंकेदयस्त्वमेमुतं ॥

नैवशुष्केर्नૈવાદૈર્નૈદિવારજનીમૃત્સે ॥ ૨૯ ॥

અર્થ—મારા પુત્રને અગ્ની આગે નહીં અને બળમાં કુળે નહીં. મુકા તથા કીના પદાર્થથી હુણાય નહીં. દીવસે ને રાત્રીએ પણ મરે નહીં. ૨૯

નહંતુશક્યતેવેવૈર્દાનમૈર્યસરાસસૈઃ ॥

નામુરૈઃ૫અમૈર્જાગૈઃપર્વતૈર્માનવોચસૈઃ ॥ ૩૦ ॥

અર્થ— માત્રા પુત્રને હુણવા દેવ, દાનવ, ચક્ષુ, શક્ષસ, અમુર, પન્નગ, નામ, પર્વત મનુષ્ય સમર્થ થાય નહીં, ૩૦

તદોત્પન્નિદશાઃસર્વેસર્વમેવંભવિષ્યતિ ॥

સહાધારણુવિરસ્યતવપુત્રઃકરિષ્યતિ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ— સર્વ દેવ બ્રાહ્મણ કે એ પ્રમાણે થશે. હે દેવ તારો પુત્ર રામચંદ્રની સહાય કરશે. ૩૧

હનૂમાનિતિપુત્રસ્તવનામભવિષ્યતિ ॥

વિરુયાતંત્રિષુલોકેષુસત્તસિદ્ધિફલપ્રદઃ ॥ ૩૨ ॥

અર્થ— હે વાયુ તારા પુત્રનું નામ હનુમાન એ પ્રકારે તણ લોકમાં વીખ્યાતને સીદ્ધી ફળ આપનારું થશે. ૩૨

ઇત્યુક્તવતિદેવેશેહનૂમાન્મારુતાત્મજઃ ॥

ગર્જનેનોત્થિતઃશીઘ્રંબાલભાસ્કરસંઘ્રિયઃ ॥ ૩૩ ॥

અર્થ— એમ દેવતાના ધર્મ બ્રહ્મા કહે છે એટલામાં વાયુ પુત્ર હનુમાન આળસ્ય સરખો કાંતીવાળો ગર્જના કરી ઉઠે. ૩૩

વાયુઃપ્રસન્નોલોકાનાંરોધંમુંચત્તમુદાયુતઃ ॥

સર્વેપ્રસન્નામુદિતાબુધુર્દેવદાનવાઃ ॥ ૩૪ ॥

અર્થ— પ્રસન્ન થએલો વાયુ સર્વ લોકના રોધ ને મૂકી વાવા લાગ્યો ને સખળા દેવને દાનવો હર્ષ પામવા લાગ્યા. ૩૪

ક્ષેત્રાયપ્રદદુઃસર્વેદેવાશક્રપુરોગમાઃ ॥

વન્વિશેષતઃપ્રાતાઃવિધિવિષ્ણુમહેશ્વરાઃ ॥ ૩૫ ॥

અર્થ— ધંદાદી સર્વ દેવતાઓએ પુત્રને સહેવાને જગા આપી ને બ્રહ્મા હિરણ્યને મહાદેવે પ્રસન્ન થઈ પ્રણામ વરદાન આપ્યાં. ૩૫

અન્નજિવનમાપ્નન્નસ્ત્રાંજનેન્યઃપ્રતાપવાન્ ॥

તસ્માત્સંજિવિનીનામાવપિલોકેભવિષ્યતિ ॥ ૩૬ ॥

અર્થ... મહાપ્રતાપી અંજનીનો પુત્ર આ જગાએ જીવનપણને પામ્યો માટે આ વાવ સંજીવીની કહેવાશે. ૩૬

વાયઠાણ્યપુરેયેવૈવાપ્નન્નગસમ્પન્નત્તં ॥

કરિષ્યંતિનરાલોકેતેસર્વેસ્વર્ગભાજિનઃ ॥ ૩૭ ॥

અર્થ— વાયુપુત્રમાં આવી છે લોકો આ પ્રાપ્તમાં સ્નાન કરશે તે સર્વ પાપથી મુક્તિ, સ્વર્ગમાં જશે. ૩૭

વાયદાસ્યાન્દ્વિજાન્યેવૈભોજનૈભોજયિષ્યતિ ॥

દારિદ્ર્યનમવેત્તેષાંપુત્રપૌત્રાદિકંભવેત્ ॥ ૩૮ ॥

અર્થ— એ જગાએ આવી વાયડા બ્રાહ્મણને જમાડશે તેમનું દરિદ્ર નાશ પામશે ને પુત્ર પૌત્રાદીક ઘણી વૃદ્ધી પામશે. ૩૮

દેવાસવાસવાયત્રવાયુરોધવિવર્જિતાઃ ॥

તસ્માદત્રસમાયાતારોગૈર્મુક્તાધ્રુવંનરાઃ ॥ ૩૯ ॥

અર્થ— ઈંદ્રાદીક સર્વે દેવતાઓ વાયુના રાધ થઈ મુકાયા માટે જે રાગી માણસો આ ઠેકાણે આવશે તે રાગથી મુકાશે. ૩૯

કાર્તિકસ્યાસિતેપક્ષેચતુર્દશ્યારવિર્દિને ॥

યેર્ચયિષ્યંતિતૈલેનહનૂમંતંમહાબલં ॥

અર્થ— કાતક વદ ૧૪ ને રવીવારે જે માણસો મહાખળવાન એવા હનુમાનની તેલ ઘટે પુજા કરશે. ૪૦

તેષાંપુત્રાશ્વપૌત્રાશ્ચવૃદ્ધિમેષ્યંતિપુષ્કલાં ॥

ઇત્યુક્તાત્રિદશાઃસર્વેવાઙ્ઘૃવાયડાભિષૈઃ ॥

પૂજિતાઃપ્રિતિયુક્તાસ્તેયયુઃસ્વસ્વંનિવેશનં ॥ ૪૧ ॥

અર્થ— તેને પુત્ર પૌત્ર ઘણી વૃદ્ધી પામશે એમ કહી સર્વ દેવતા વાયડા બ્રાહ્મણની પુજા સ્વીકાર કરી પ્રીતી સુકત થઇ પોતાના સ્થાનમાં ગયા. ૪૧

માસ્કરોમિસમાગસહનૂમંતંમહાબલં ॥

સૂગ્રિવસચિવંચક્રેવહુમાનપુરઃસરં ॥ ૪૨ ॥

અર્થ— સૂર્યનારાયણ ત્યાં આવી મહાખળવાન હનુમાનને ઘણું માન આપી સુગ્રીવના પ્રધાન કર્યા. ૪૨

રાવણવૃધંકાંક્ષનંકિષ્કંધાંનગરંનયત્ ॥

રામસાક્ષમન્વિછન્નપ્રવગાનામધીશ્વરં ॥ ૪૩ ॥

અર્થ— રાવણની વધની ઇચ્છાવાળા હનુમાન કીરકુંધા નગરીમાં ગયા અને રામચંદ્રની સહાયની ઇચ્છાથી વાનરના રાજ સુગ્રીવને મળ્યા. ૪૩

અંજનીશાપર્નિર્મુક્તારામદર્શનતોભવત્ ॥

નિહતેરાવણેદુષ્ટપ્રાપ્તરાજ્યેવિભિષણે ॥ ૪૪ ॥

રામચંદ્રના દરશનથી અંજની શ્રાપથી મુકત થઇ અને દુષ્ટ રાવણને મારાથી લીલીપણને રાજ મળ્યું. ૪૪

एतत्सर्वसमाख्यातंयत्प्रष्टोदपुराद्विजाः ॥

હન્યંતોમહત્જન્મકચિતંહિયથાશ્રુતં ॥ ૪૫ ॥

મુત કહે છે હે બ્રાહ્મણે જે તમે પુછ્યું તે કહેયું અને હનું-
માનનો જન્મ પણ મારા સાંભળેલા મુજબ એ કહેયો. ૪૫

યંશ્રુત્તાસર્વપાપેભ્યોમુજ્યતેસર્વપાતકૈ ॥

વ્યાધિતોમુચ્યતેરોગાત્પનાર્થિધનવાનમથત્ ॥ ૪૬ ॥

અર્થ- જ્યેા હનુંમાનના મહાત્મને સાંભળે તે પાતકથી તથા
રોગથી મુક્તિ અને ધનની ઈચ્છાવાળો ધન પામે. ૪૬

શ્રુત્વેત્થંસૂતપુત્રાન્મુનિવસનિકરાઃપૂજયાંચક્રિરેતં ॥

મક્ષામક્તંમસન્નાઃપુનરપિમુકયામષ્ટુકામામસિદ્ધાં ॥

લબ્ધંશક્રેણપુંસ્તંપુનરપિમુદિતઃકેનજાતઃ

ક્રપાબ્ધેસંદેહંચિત્તસંસ્થંનિરસયનિશ્ચિલંતત્પદાબ્જનતાસા ॥ ૪૭ ॥

અર્થ- આ પ્રમાણે મુત યુરાણીથી કૈયા સાંભળી પ્રસન્ન થઈ
શ્રદ્ધાએ કરી બહીક મુતની પુત્ર કરી ફરીથી કથા પુછવા લાગ્યા
કે હે કુમારીથી ઈશ્વરને પુરૂષપાત્ર ફરીથી કયમ પ્રાપ્ત થયું એ અ-
મારા મનમાં સંદેહ છે તેને મટાડે ને અમે તમારા ચરણકમળમાં
નમસ્કાર કરીએ છીએ. ૪૭

॥ इति श्रीवायुपुराणेमास्तुतोत्पत्तौचतुर्दशोऽध्यायः ॥ ૧૪ ॥

ઇતીશ્રી વાયુપુરાણે મુર્ત્તર ભાષાયાં. ૧૪

ગરબો.

દવાન્કાંના નાથરે જાદવરત્ન કુંડનપુરમાં પધારજેરે એ રામ.
કુલદેવાની મુર્તિરે દીતીમાં કરજે હુમારી સહાયતારે. ૧૬
કુલદેવાને હું નમુરેન્દ્રમે લાગ પાપરે. દીતીમાં.
કરજેડી વિનતી કરે, તમ સર્વે હુમારી કાયરે; દીતીમાં. ૧
રૂપી કરયપ એ પાત્ર ખેતથીરે, પાલે તમારૂ વચનરે; દીતીમાં.
લેકુંડના ઘે ચોળીયારે, જય વિજય દેહે કચનરે. દીતીમાં. ૨
સનક સનાતનના આપથીરે, અવતરે આતમ ઘેરરે; દીતીમાં.
હીરણ્યકસપને હિરણ્યક્ષરે, દેત થયા એની ઘેરરે. દીતીમાં. ૩
આ દાંતજ દેવને પિડતારે, કુખી થયા એવા જનરે; દીતીમાં.
પિંચાયલા વિષ્ણુ સરણરે, આવી કહેધરે મનરે દીતીમાં. ૪
બ્યારાહા રૂપે બિમ્બરે, આબ્યા હીરણ્યક્ષના પાસરે; દીતીમાં.
રસાતળથી કાહ્યહીરે, તતકાળ કિંધા એનો માંસરે. દીતીમાં. ૫

હીરણ્ય કર્મુ બળેશતારે, ચાહ્યો મંદાચલ પર્વતરે; દી.	
તીવ્ર તપ તેણે કર્યુરે, વર ભેઈ શિવા તર્પતરે; દી.	૬
અમાએ વરદાન આપીયુરે, જાને કાળ છતી આવો ઘેરરે; દી.	
સ્વર્ગમાં જઈ ઇંદ્રાસ્નેરે, વસ કિંધા એતિયેરે; દી.	૭
વિષ્ણુ સર્ણ ગદ્યા દેવતારે, વિશ્ણુએ કિંધી સહાયરે; દી.	
એ દેતના પુત્ર પ્રેક્ષાદણરે, દુઃખ વાણ સેહે કાયરે; દી.	૮
વિષ્ણુ ભગત પ્રેક્ષાદણરે, તેને સહાયકરી જડુનાથરે; દી.	
વિષ્ણુએ દેતને મારીયોરે, નરસીંહી રૂપને હાથરે; દી.	૯
પુત્ર નહાંમના સ્યોબધીરે, રૂદન કર્યુ તમે માયરે; દી.	
રૂપી કમળતે સાંભળીરે, દુઃખિત કરી પોતે કાયરે; દી.	૧૦
રૂપિપ્રતે તમે ઘોલીયારે, નઃ પુત્રનુ દુઃખ સહેવાયરે; દી.	
તમે ઈંદ્ર સરીખા પુત્રનીરે, વ્રતી ધરો હતી માયરે; દી.	૧૧
રૂપિયે વ્રત બતાવીયુરે, તે અપુર્ણ કર્યુ કહેવાયરે; દી.	
વાટિકા વનવિશે વસિરે, વર્ષ એક કરી કષ્ટ કાયરે; દી.	૧૨
વાટિકા વન રળીયાંમાણરે, પવિત્ર ભોમ કહેવાયરે; દી.	
આરે દિશા કુંડ સોભતારે, મધ્ય માત્રોકાસહ વાંચરે; દી.	૧૩
બાણગંગા હરદોશનિરે, સનાન કરે દુઃખ જાયરે; દી.	
અમા પુત્ર અમી રૂપિરે, તેના સુત વાયુ કહેવાયરે; દી.	૧૪
તપ કરી વરદાન માગીયુરે, સૂઝી નીપળવા કાજરે; દી.	
વાડને વરદાન મેળવીરે, સૂઝી કરી દેવ કાજરે; દી.	૧૫
માં પવિત્ર ભોમ વ્રત કરીયુરે, સફળ થયાં સહુ કાજરે; દી.	
દાસ લલુની વીનતીરે, કૃપા કરો તમે આજરે; દી.	૧૬

—ૐ૮૦૭ૐ—

શ્રી વાયુદેવની ઉત્પત્તીનો ગરવો.

સાડે સાંડરે મુરત હીલેર, બુધ્ધ અસખેલુ;	એ રાગ.
ધન થી વાયુદેવતા માહારાજ, વસો મારો રૂદયામાં રેક;	
વાયડ ક્ષેત્રમાં જન્મ ધરીયો; કિતી તમારી માતરે;	
કસ્યપ રૂપી જે ખેતા તમારા ઈંદ્ર તમારો બાત. વસોમારા.	૧
કૃપા કરો મુને વાણી આવો, દાસ તમારો જાણીરે;	
ઉત્પત્તી તમ તણી જે આવું, પ્રેમ મણે મન આણી, વસો.	૨
જન્મ થવાના વરણ એક પેટલા, વ્રત આરંભ્યું માતરે, વ.	
કષ્ટ કરીને વ્રત આરંભ્યું, રીઝવા કમલા કાંત;	૩
ઈંદ્ર રાખને ચિંતા ભાગો, કે બળીયો પુર્વ પ્રમાણરે;	
પ્રગટરીતો રાજ્ય ત રેહરી, તેથી કરે મર્જી હાંધ. વ.	૪

દીતી પાસે ઇંદ્રજ આઠયો, તુ મુજ માત સમંદરે;	
મા તાહરી સેવા હું કરીતે, પામુ ઇશ્વર પદ. વસો	૫
હિરણ્યકેશને હીરણ્યકેશ, મર્યા વીરણને હાથેરે;	
તેમાં મુજ અપરાધ નથી કાંઈ, રાખો મુજને સાથે. વ૦	૬
દિતીએ ત્યાં ઇંદ્રને રાખ્યો, સેવા કરવા કાજરે;	
સેવા કર્તા વિશ્વનાથને, રાખો કહ્યું અમ લાજ. વ૦	૭
દિતી માતના વૃતમાં કાંઈ, ખામી પડી એક રચરે;	
ઇંદ્રયે ત્યાં રૂપ પલટાવી, કીધાછે પરપંચ. વસો	૮
દીતીમાતના ઉદર મધે, પ્રવેસો મુર રાયરે;	
ગરલ બેઈ વિચાર કરેછે, ઇશ્વર અશી કાય. વ૦	
ઇંદ્રે ત્યાં સહસ્રજ મારી, ગરલ ભાગ કિધા સાતરે;	
સાત ગર્ભનાં સાતે બાળક, ચ્યાર ભુજ જગતાત. વ૦	૧૦
તે દેખીને મુર અકળાયો; શત્રુ વધ્યા કંઈ ધાતરે;	
સહસ્ર મારીકરીથી કિધા, બેતાગીશને સાત, વ૦	૧૧
આગળપચાસે વાયુ રૂપે; પ્રગટા જુગદાધારે;	
તે દેખીને ઇંદ્રજ કાપ્યો, બોલ્યા વાયુકુમાર. વ૦	૧૨
મુરરાય તમે સેને કોયો, હમે તમારા બાંતરે;	
શત્રુ નહી થઈએ તમારા, કસ્યબ અમારા તાત. વ૦	૧૩
હેવું મુણીને ઇંદ્ર ત્યાંથી, આઠયા દિતીના પાસરે;	
હાથ બેડીને પ્રણામ કરેછે, માતા વૃત તપાસે. વ૦	૧૪
દિતીમાતને બાળક પ્રગટા, ચાલીસ બે ને સાતરે;	
તે બાળક દસ દસ વર્ષના, આનંદ કરે મદમાત. વ૦	૧૫
ઇંદ્ર પ્રતે દિતી બોલ્યા, બાળક રણમાં રેહશેરે;	
એ બાળકતો દેવ રૂપછે, ત્રાપ છાંયકેમ સેહેસે. વ૦	૧૬
કોણ પુંજશે કોણ નહવડાવશે, કોણ નૈવેદ્ય ધરાવશેરે;	
કાંન એમનીઆશના કરશે, કો નહી લાડ લડાવશે. વ૦	૧૭
હેવું સુંભળી ઇંદ્રે વિચારયું, અમાને બોલાવુંરે;	
સ્તુતી કરી તપ અમા આઠયા; વાયુને સીસ નમાઠ્યું. વ૦	૧૮
ઇંદ્ર દિતીયે અમાજીને, કહ્યો સકળ વીસ્તારરે,	
આ બાળકની સેવા માટે, સૃષ્ટી કરે વિસ્તાર. વ૦	૧૯
એક સમે અહી વાડવડી, તપશ્ચર્ય વૃત કર્તારે;	
તપ કરતાં અમાંડ ડોલાઠ્યું, આઠયા વિષય કર્તા. વ૦	૨૦
વરદાન મળ્યું વાડવે હું, સૃષ્ટી કરે નીરમાણરે;	
તે સૃષ્ટી આહારી કહેવાય, કરે આ વાઘપમાં સ્તાન. વ૦	૨૧
તથાસ્તુ કહી વિષય આલ્યા, આઠયાલેકુંડ ધામરે;	
આ સમાચાર અમાજીએ, ઇંદ્રને કહ્યા આ કાલ. ત્રી	૨૨

વાડવ તેડાવિ જામા કેહેછે, સૃષ્ટી કરે નીરમાણરે;
 હેવું સાંભળી વાડવે ત્યાં, દરબ લેઈ ધરયું ધ્યાણ. વ૦ ૨૩
 તે દર્ભથી સૃષ્ટી ઉપની, જામણ ખર્ચ હુજારે;
 તેથી બે ધણા વણીક કરીયા, વાચડ પુરમાં સાર. વ૦ ૨૪
 છત્રીસ હુજારની સંખ્યા બાંધિ, સધળાં નાનાં બાળરે;
 વાચડા જામણ વાચડા વાણિયા, બેસી કરેછે ખ્યાલ. વ૦ ૨૫
 જામાજી તવ વિચાર કરેછે, આશુ કરશે સેવરે;
 અંજલી છાંટી જવાન કિંધા, થયા પરશન દેવ. વ૦ ૨૬
 બાદરવા મુદી શાહીને દીવસે, પ્રગટા વાયુદેવરે.
 તેજ દીવશે વાચડા પ્રગટા, કરવા તમારી સેવ. વ૦ ૨૭
 વાચડા જામણ પુજા કરશે, વાણીયા કરશે દર્શનરે;
 તે સર્વેના ઉપર પ્રભુ. ધણા થશે પરસન. વ૦ ૨૮
 ચૈલમુઠ સદીને દીવશે, પારછે જીલા દેવરે;
 આબે આછવ વાચડા માણે, કરે તમારી શેવ. વ૦ ૨૯
 વરણન કર્તા પાર ન આવે વિધી પુરવક આજરે;
 સંજોથે મેં વરણન કરીયું, વાચડા વણિકને કાજ. વ૦ ૩૦
 લલુ પીતાંબર વિશા વાચડા, વડોદરાના વાસિરે;
 વાયુપુરાણનો સાર લેઈને, ગરબો રચ્યો તપાસી.
 વસો મારા રૂદયામાં. ૩૧

ગરબો.

ચાલની ચાલની ચાલનીરે, બેની એકીવાર વાચડ ચાલનીરે. એટક ૧
 વાટિકા વનનિ શાભાતે ન્યારી, દેવ તે ભોંમિ રશાળનિરે. બેની ૦ ૨
 વાટિકા વનમાં મોટા જે મુની, વાડવે કરયું તપ ભાળનીરે. બેની ૦ ૩
 વાટિકા વનમાં માતા દીતીએ. તપ કરવું વૃત પાળનીરે. બેની ૦ ૪
 વાટિકા વનમાં પુત્રી ગઉતમની, અંજનિતે વૃત સંભાળનીરે. બેની ૦ ૫
 વાટિકા વનમાં વાઠ જે મોટી, જાને બીજા અંજરાળનીરે. બેની ૦ ૬
 વાટિકામાં નદી બાણગંગા છે. માહાત્મ ભરી મોટા ઢાળનીરે. બેની ૦ ૭
 ઠ્યાપિકામાં જે મૂતા વસંતી, દરશન કરીએ દરશાળનીરે. બેની ૮
 એ ભોમીછે વૃજનાતે જીવી, તાંહુંજઈ દુખ ટાલનીરે. બેની ૯
 શ્રી વાયુદેવતાના ચરણને સેવી, પેરમણી ઉરમાળનીરે. બેની ૦ ૧૦

વાચડાની વિશ્વયાતિનો (ગરબો.)

કંઠણ થયારે માધવ મધુરા જઈ, કાગળ ન લખ્યો કંઠકરે એ રાગ.
 વાચડની વિખ્યાતી કહું છું, શાંભળ સૈયર માહારીરે;
 વાટિકાનું ધાંમ કેહેવાયછે, એ તીરથ મનુહારીરે. એટક

ચ્યારે દિશાએ ઝાડી રચી છે, પુર તણી બલહારીરે;
 રૂપી વાડવે ત્યાં તપ કર્યું છે, સૃષ્ટીની પળવા ધારીરે. વાયડની ૨
 ભ્રમા વીંછણ રવીઆદે, વર આપવા ત્યાં આપ્યારે;
 વાડવનું તપ જોઈ વહેંછે, તમે કરી મન ભાપ્યારે. વાયડની ૩
 ચ્યારે દિશાએ કુંડ રચ્યા છે. પુર્વે રવી કુંડ ભારીરે;
 દક્ષિણ દિશાએ રૂદ્ર કુંડ છે, ઉત્તરે ભ્રમકુંડન ભારીરે. વાયડની ૪
 પશ્ચિમ દિશાએ વીંછણ કુંડ છે, અધર્મજીવ આધારીરે; ૩
 સરસ્વતીને ગંગા યમુના, ગ્રાદાવરી મુખ કારીરે. વાયડની ૫
 ચ્યારે સરીતા મહત્ત્વ સહીતે, આવી વસી નીજ ઠામેરે;
 ઠાપીકામાં માતા વસેછે, સૃષ્ટી જોઈ મુખ પામેરે. વાયડની ૬
 એ ભ્રમીમાં અંજની માએ, આવી કીધા વીશરંભરે;
 તેમની ઈચ્છા પુરણ થઈ છે, સફળ થયાં સૌ કામેરે. વાયડની ૭
 હનુમાન એ રૂદ્ર અંશથી, મુત અંજનીના થાવારે;
 વાયુદેવ ઘેર પુત્ર થઈને, ઉડ્યા રવીકુળ સાવારે. વાયડની ૮
 બાણ ગંગાની નદી આવેછે, વાયદ્યૂર વસેછુરે;
 દ્વિતીયાથે વૃત કરીને, ફલ લીધું સહુ પેલુરે. વાયડની ૯
 વાયુદેવ ત્યાં પ્રગટ થયા છે, સૃષ્ટીનું મુખ લેવારે,
 હનુમાન જે રામ ભગત છે, વાયુદેવ મુત એહેવારે. વાયડની ૧૦.

વિનંતિ.

તમામ દેશાવરોના વાયડા સમસ્તને નમ્રતા પુરવક કરવાની કે
 આ વાયુપુરાણ નામના ગ્રંથ સમપુરણ રીતે વાંચી તેમાંની માહી-
 તી મેળવેથી આ નીચે મેં લખી જણાવેલા કારણો ખરા પ્રકારના
 છે. હેવું ધ્યાનમાં આવશે.

૧ ભાદવા શુદ્ધ ૬ તથા. ચઈતર સુદી ૬ આ એ તીથીયો.

માહા આજીવની જાણી દરસાલ આનંદ યુક્ત રહેવું અને તે દીવ-
 સોમાં રાદી ૧ થી શ્રી વાયુદેવને સારી સામગ્રી તથા સારા વસ્ત્ર
 આભુષણ સહીત મનોરથ કરવા તથા આજીવની તીથીમાં આ વાયુ
 પુરાણની કથા શ્રી વાયુદેવના મંદીરમાં આમણના મુખથી સાંભલતી
 એ સીવાય બીજા નિયમો અસહ્ય થી ચાલતા આવેલા હોય તે પ્ર-
 માણે આપદે વરતતા જવું.

૨ શ્રી વાયુદેવનાં દરવણ હમેશાં કરવાનો નીયમ રાખવો. ક-
 દાચ મુશાફરીના થોગ ન બનેતો તેમનું એકા ગ્રહથી સમરણ કરવા
 ચુકવું નહીં. જે જગાથે વાયુદેવનું મંદિર આપણા લોકોએ ફલદેવ
 જાણી કર્યું હશે. ત્યાં દેવનો પુજા તથા નેવેદનું ખરચ હમેશાં
 ચલાવી દેખરેખ રાખતા જવી.

૩ વાયડગાંમ એ આપણું મુળ વતન છે એ વીધે અખ્યાય ૨

જાના સ્લોક ૨૦ માં નીલિય કરેલો છે એને એ બોમી દેવ લોકોએ પવીત્ર જાણી કેટલાએકના આપ મુક્ત થવા તે જગ્યામાં જઈ તપ તથા વ્રત કરવા બતાવ્યું છે એ વીંશી અધ્યાય ૧૨ માંના સ્લોક ૧૪ માં નીલિય કરેલો છે માટે બનીસકિતો દરસાળ પોતાની ન્યાતના જથ્થા સાથે ત્યાં જવું આવશ્ય છે. ત્યાં જઈ અધ્યાય ૫ ના સ્લોક ૪૨ માં લખ્યા મુજબ અમભોજ કરાવવું તથા એક મોટી વાંચ છે તેના અંદર માતાજી સાક્ષાત દેવી રૂપે હરનીશ રહે છે. (જને તે ગાંમનાં લોકો હ. બુદ્ધ્ય. માતા કેહે છે તે.) તેથી એ વાંચના આ-જણ હવત કરાવવા અને એ વાંચમાં નાવાનું ધાણું મહાત્મ છે. આ વીંશી અધ્યાય ૨ માંના સ્લોક ૨૧માં કહેલો છે. માટે દર શાલ ત્યાં જઈ ઉપર મુજબ વીંધી પુર્વેક કરવું આપણને આવશ્ય છે આ-પણ પૈકી અમદાવાદના દસા વાચડા આસો મુદી ૬ ઉપર જઈ ઉપર મુજબ વરતે છે. તે પેદલાથી. પાટણના દશા તથા વીંશા વાચડા તથા ગધણપુરના વીંશા વાચડા ત્યાં જઈ ઉપર મુજબ ચઢવર મુદી ૬ જે પુરાણ મુક્ત તીથીએ જઈ પુરાણ મુક્ત વીંધીથી વરતે છે. ગદ સાલથી ચત્ર મુદી ૬ એ તીથી ઉપર મારી જ્ઞાતના વીંસા વાચડા ત્યાં ગયાહતા. માટે ભાઈઓએ આપણા કટ્યાણ્ય ત્યાં જઈ ઉપર મુજબ વિધીથી વરતવું. આ મોડુ પરમધામ યાત્રા કરવા લાયક છે.

૪ અધ્યાય ૫ માંના સ્લોક ૫૧માંથી એમ નીકલે છે કે વાચડા વા-ણિયા જે વેહેપાર કરે તેમાંથી દસમો ભાગ અગર વીસમો ભાગ કાહાડી વાચડપુરની વાંચમાં (દુરસ્તી વિગેરેના અર્થમાં) વાપરવો આ ઉપર લક્ષ રાખી જે પ્રમાણે બની શકે તેવી રીતે કંઈ ભાગ નીરાસો રાખી મુકવો. પ્રસંગે કાંઈ વેલાયે વાંચમાં અરચ કરવો પડે તો તે વખતે તેમાંથી આપવા ગોઠવણ કરવી.

૫ અધ્યાય ૬ નાં સ્લોક ૧૫ માંથી એમ નીકલે છે કે કન્યાદાન સોવણના શ્રદ્ધા પુર્વેક આલુખણ સહિત જે કરે તેની સાત પેઢીના પીત્ર લોકો સ્વર્ગે જાય અને કન્યાદાન દીધા પછી જે તે કન્યાના ધરનું કાંઈપણ ઉપયોગમાં લેયતો તેની તથા જે કોઈ કન્યા વીક્રય એટલે કન્યા પરણાવાનો ઠરાવ કરી તેના બદલામાં રૂપીયા લેયતો તેયની તથા કન્યાના ધરનું પાણી દીખીત લેયતો તેયો સર્વેથી મુક્તી ન થતાં તેમની સાત પેઢીના પીત્ર લોકો સ્વર્ગથી નર્કે જાય છે.

૬ આ પુસ્તક જે હમેશા નાહીને તેમાંના સ્લોક વ્યારિકાને પાઠ કરશે. એકદમ ન થાયતો પાંચ પાંચ સ્લોકો પાઠ કરશેતો તે-ની સાત પેઢીના પીત્ર નર્કે ગયા હશેતો સ્વર્ગે જશે.

આ મારી વિનંતીને કથાનમાં લેઈ વર્તસોતો કુલુક ઇચ્છાથી ધન સંતાનના મુખથી વૃદ્ધિ તથા મુક્તીને પામસો.

અમરતલાલ પીતાંબર
વીંશાવાચડા.

પ્રથમથી ગ્રાહક થનાર ગૃહસ્થોનાં નામ.

નામ.	પ્રતો.	નામ.	પ્રતો.
વડોદરા.		દસા વાયડા વડોદરાના.	
રા. પરી. મનસુખરામ ગીરધરલાલ	૨	રા. પરી. મગનલાલ ભવાનીદાસ	૧
રા. પરી. વીઠલદાસ વૃજલાલ	૨	રા. પરી. અમરતલાલ ભવાનીદાસ	૬
રા. શા. મોહલાલ ધેત્રાભાઈ	૧	રા. પરી. મથુરદાસ ગીરધરલાલ	૧
રા. પરી. હરીલાલ કાલાદાસ	૧	રા. શા. સુનીલાલ લલુભાઈ	૧
રા. દોસા. પીતાંબર ગોકળદાસ	૧	રા. શા. ગીરધરલાલ લલુભાઈ	૧
રા. સા. મણીલાલ ત્રોડમલાલ	૧	રા. શા. હીરાલાલ હરીલાલ	૧
સંખેડા.		વિશા વાયડાની ન્યાત ખાતે પાટણ.	
રા. શેઠ. પ્રાણવલભ મુલજી	૧	રા. ગાંધી. તીર્થભલાલ વખતરામ	૧
રા. દેશઈ. ગીરધરલાલ વીઠલદાસ	૧	રા. પરી. નાગરદાસ રણછોડદાસ	
વડોદરા.		આણુવાળા.	
રા. પરી. માણેકલાલ રણછોડ	૧	ગાંધી માનચંદ કેવળદાસ	૧
રા. દોશી. આપુ મકનદાસ	૧	મોદી. બીખા નરસીદાસ.	૧
રા. દોશી. છગનલાલ જમનાદાસ	૧	રા. ગાંધી. મોહનલાલ નથુ	૧
રા. શા. કેસવલાલ રામદાસ	૧	રા. મોદી. બીખા મુળચંદ	૧
રા. દોશી. દામોદર હરજીવન	૧	રા. ઉજ્જવચંદ કિશોરચંદ	૧
અમદાવાદ.		રા. ગાંધી. છગનલાલ ભદુ	૧
રા. વકીલ. ગોવીંદલાલ ગીરધરલાલ	૨	રા. મોદી. આપુલાલ કીકા	૧
વડોદરા.		રા. ગાંધી. હીમતલાલ ધેલા.	૧
રા. શા. માણેકલાલ લલુભાઈ	૧	રા. મેલાચંદ માનચંદ	૧
રા. શા. મીઠીલાલ આપુ	૧	રા. મોદી. હીમચંદ હરજીવન	૧
રા. ભટ. દામોદર જગનાથ અવધીય		રા. ગાંધી. લલુભાઈ ભગવાનદાસ	૧
ટોલકીયા આમણ.	૧	રા. ગાંધી. નહાલચંદ ધેલાભાઈ	૧
વ્યાસજી ગોરધન કાલીદાસ ભટ		રા. ગાંધી. વીઠલદાસ મગનલાલ	૧
મેવાડા આમણ.	૧	રા. ગાંધી. ગોરધન કીકા	૧
રા. આપુ વીરવનાથ નાંપુ આમણ	૧	રા. વાયડા બ્રાહ્મણ જોસી ગોપાળજી	
રા. વાયડા બ્રાહ્મણ વેણીરામ	૧	ગણુપતરામ	૧
રા. વાયડા „જેશંકર કીલા	૧	ડીસા કામ્પ.	
રા. પુરાણી. વસંતરામ કુબેરજી અ-		રા. રા. પરી. નાંહાલચંદ ઉમેદરામ.	
વધીય ટોલકીયા બ્રાહ્મણ	૧	ડીસા કામ્પમાં ત્રીજેરી કામદાર	૨
		રા. ગાંધી. કુબેરજી રૂપરામ	૧
		રા. રા. નેહાલાલ કુબેરજી ડીસાકાંપ-	
		માં કામેત્રી હાકીસના. કા.	૧

નામ.	પ્રતો.
રા. ગાંધી. હમનલાલ હમેદરામ	૧
રા. મોદી. અમૃતલાલ ત્રીકમલાલ	૧
રા. જમનાદાસ અંબારામ	૧
રા. મોદી. બાપુલાલ નાહાનચંદ	૧
રા. મોદી. મણુપતરાંમ ગુલાબરાંમ	૧
રા. ગાંધી. બેહેચરદાસ ધોરબન	૧

૬૫૦ વાચડા પાટણના.

રા. શા. ગોપાલદાસ રણછોડદાસ	૧
રા. શા. લલુ મયારામ	૧
રા. શા. મથુરાલાલ નરસઈદાસ	૧
રા. શા. પરી. ચુનીલાલભાઈ નરભેરામ	૪
રા. પરી. ગોપાળદાસ ભુદરદાસ	૧
રા. શા. મણીલાલ વનમાળીદાસ	૧

પાટણ.

રા. પરી. ભાઈચંદ બેહેચર	૧
રા. પરી. પરસોતમદાસ બેહેચર	૧
રા. પરી. બાપુલાલ ગુલાબચંદ	૧
રા. મોદી. મોહનલાલ હરગોવન	૧
રા. પરી. મોતીલાલ દલછારામ	૧
રા. શા. ચુનીલાલ દામોદરદાસ	૧
રા. પરી. માણિકલાલ હીમતલાલ	૧
રા. શા. ગારધરલાલ ભુદરદાસ	૧
રા. પરી. દલપતરામ દલછારામ	૧
રા. શા. હરીવલભદાસ અંબારામ	૧
રા. શા. ભીખા હરગોવન	૧

કડી.

રા. શા. પુરસોતમ હીરાચંદ	૧
રા. શા. હરગોવન હીરાચંદ	૧

નામ.	પ્રતો.
------	--------

વીસાવાચડા મુરત.

રા. રા. પરી. લાલભાઈ લખમીદાસ	૪
રા. શા. શાંભળભાઈ સુદરદાસ	૧
રા. શા. નરભેરાંમ નારણદાસ	૧
રા. શા. ગુલાબદાસ નરશંકરદાસ	૧

મુરત.

રા. શા. નગીનભાઈ ઘેલાભાઈ	૧
રા. વાચડા બ્રાહ્મણ ગોર. જીણા	૧
રા. ગાંધી વ્રીજભુખણ ગુનાબદાસ	૧
રા. શા. ગુલાબદાસ હરીવલભદાસ	૧
રા. શા. દુવારકાંદાસ લાલદાસ	૧
રા. શા. બેહેચરભાઈ ગણેશદાસ	૨
રા. શા. ધરમદાસ વીજભુખણદાસ	૧
રા. શા. કીસનદાસ જુલાભાઈ	૨
રા. શા. તુવરીદાસ હરજીવનદાસ	૧
રા. શા. કલ્યાણદાસ વ્રીજભુખણદાસ	૧
રા. શા. વીઠલદાસ છબીજદાસ	૧
રા. શા. ઠાકોરદાસ દયારામ	૧
રા. શા. મંછારામ ખુશાલ	૧
રા. શા. લલુભાઈ કાશીદાસ	૧
રા. શા. ભુખણભાઈ કશનદાસ	૧
રા. શા. નાહાનાભાઈ ભાઈદાસ.	૧
રા. શા. જ્યકીશનુદાસ પરસોતમ	૨
રા. શા. લાલભાઈ પાલાભાઈ	૧

મુરત.

રા. વાચડા બ્રાહ્મણ ગોર નરભેરામ	
કરસરામ	૧
રા. શા. વીઠલભાઈ પાલાભાઈ	૧
રા. શા. ભગવાનભાઈ ગોરાભાઈ	૧

શુદ્ધિપત્રક.

આ ગ્રંથની મુળ ટીકા ઉપરથી છાપતાં કેટલીક જગાએ અપભ્રંશ થએલો છે તે સુદ્ધ જનોએ ધ્યાન આપી દોશ સુધારી વાંચવા મહારી બીનંતી છે ને આશા રાખુ છું કે નીચેની નીશાનીઓ ઉપર ધ્યાન આપશો.

પાત્ર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.	અધ્યાય.	શ્લોક.	કેઇ જગાએ.
૨	સંસતકં	સંસકૃત	૦	૦	પ્રસ્તાવનામાં.
”	થાપી.	થાય.	૦	૦	સ્તુતીના ગરબામાં.
૧	સોમ.	લોમ.	૧	૧	ટીકામાં.
૮	તે.	તેમ.	૨	૧૩	”
૧૧	સ્વાશીનાથ	સ્વામીનાથ	”	૩૩	”
૧૨	બલ.	જલ.	૩	૩	”
૧૩	અત્ર	અત્રી	૩	૧૧	”
૧૮	વાગ્યા	લાગ્યા	૩	૪૫	”
૨૦	વેરાંનજી	વેનરાજી	૪	૭	”
૨૨	સવ	સર્વ	૪	૨૧	”
૨૨	અમીરૂપી.	અત્રીરૂ	૪	૨૫	”
૫૨	દ્રવીથી	દ્રણીથી	૯	૧૫	”
૬૦	આવી	આપી	૧૦	૩૦	”
૮૦	પાલમુર્ય	પારમુર્ય	૧૪	૧	”
૭૧	સ્ત્રીને	પુત્રીને	૧૨	૨૦	”
૮૦	ને	તે	૧૪	૩	”
૮૨	સવી	સથી	૧૪	૨૨	”
૮૩	ને	મને	૧૪	૨૬	”
૮૬	માંસરે	ત્રાંસરે	• •	• •	ગરબા પેલાની પાંચમી કડીમાં.
૮૭	વસુ	વાષદેવ	•	•	ગરબા પેલાની કડી ૭
૮૭	વાયુ	વાડવ	• •	•	ગરબા પેલાં કડી ૧૪
૯૦	આવેછે	ત્યાં વહેછે.	•	•	ગરબા ત્રીજાની કડી આઠ પછી બીજી કીટીમાં.
૯૧	બ્યાટીકા	યા: ટીકા	•	•	વીનંતીમાં ૬ પારીઆદમાં.

શુદ્ધિપત્રક કરનાર શેવક,

અમૃતલાલ પીતાંબરદાસ.

મુવના.

લમામ બાઈઓને ખખર આપવાની કે આ વાયુપુરાણ નામનો
અંધ ટીકા સાથે આ પુસ્તક જેને લેવાની ઇચ્છા હશે તેને નીચે લખેલા
ઠેકાણેથી મળશે.

૧ વડોદરા મથે— પરી. અમરતલાલ પીતાંબરદાસ ઠે. મેતાપોળના સામુ.

૧ વડોદરા મથે— પરી. માણેકલાલ મનસુખરામ ઠે. બાજવાડામાં બુ-
ત કુઈ નજીક.

૧ પાટણ મથે— પરી. યુનીલાલ નરબેરામ ઠે. સોની પોળમાં.

૧ પાટણ મથે— મોદી બીખા નરસઈ

૧ ડીસા કામ્પ મથે— મોદી. અમરતલાલ ત્રીકમલાલ ઠે. ચોરઈઆમાં.

ઉપર લખેલે ઠેકાણેથી રોકડી કીમતે મળશે.

પરી, અ. પી.
